

ne immodicæ ostentationis tumentem suum 30
 prodiderit animum: dæque tantis diuitijs exi-
 gua nobis in uita proiecerit, confestimq; præ-
 sentia nostra grauata propelli, & efflari, exi-
 bilariq; nos iusserit. Nec sum nulier, nec om-
 nino spiro, nisi eam pessum de tantis opibus 35
 deicæro. Ac si tibi etiam ut par est, inacuit
 nostra contumelia, consilium ualidum ambæ
 requiramus: iamq; ista quæ ferimus, non pa-
 rentibus nostris, ac nec ulli demostrenus alij,
 imò nec omnino quicquam de eius salute no- 40
 rimus: sat est, quod ipsæ uidimus, quæ uidisse
 poenituit, nedum ut genitoribus & omnibus
 populis tam beatum eius differamus præco-
 nium. Nec sunt enim beati, quorum diuitias
 nemo nouit: sciet se non ancillas, sed sorores 45
 habere maiores. Et nunc quidem concædamus
 ad maritos, & laeuis pauperes nostros, sed pla-
 nè sobrios reuisamus. Denique cogitationibus
 pressioribus instructæ ad superbiam punien-
 dâ firmiores redeamus. Placet pro bono dua- 50
 bus malis malum consilium. Totisque illis
 tam pretiosis muneribus absconditis, comam
 trahentes, & perinde, ut mærebantur, ora
 lacærant, simulatos redintegrant fletus. Ac
 sic parentes quoque redulærato prorçus do- 55
 lore, raptim deterrentes, uesania turgidæ do-
 nus suas cõtendunt, dolum scelestum, imò ue-
 rò parricidium struentes contra sororem in-

fontem. Interea Psyche maritus ille, quem
 nescit, rursum suis illis nocturnis sermõibus,
 sic commonet: Videse quantum tibi pericu-
 lum uelitur fortuna eminus? Ac nisi longè
 5 firmiter præcaues, mox cominus congregie-
 tur. Perfidæ lupulæ magnis conatibus nefari-
 as insidias tibi comparant: quarum summa
 est, ut te suadeant meos explorare uultus,
 quos ut tibi sæpe prædixi, non uidebis si ui-
 10 deris. Ergo igitur si posthac pessimæ illæ la-
 miæ noxijs animis armatæ uenerint, ueni-
 ent autem scio, neque omnino sermonem con-
 feras: & si id tolerare pro genuina simplici-
 tate, proq; animi tui teneritudine non potue-
 15 ris, certè de marito nil quicquam uel audias,
 uel respõdeas. Nam & familiã nostrã iam p-
 pagabimus, & hic adhuc infantulus uterus
 gestat nobis infantè aliũ, si texeris nostra se-
 creta silentio, diuinũ: si prophaueris, morta-
 20 lem nũcio. Psyche læta florebat, & diuinæ sã-
 bolis solatio plaudebat, & futuri pignoris glo-
 ria gestiebat, & materni nominis dignitate
 gaudebat: crescentes dies, & mensis exeun-
 tes anxia numerat, & sarcinæ nescia rudinẽ
 25 ta miratur, de breui punctulo tantum incre-
 mentulum locupletis uteri. sed iam pestes il-
 læ, teterrimæq; furia, anhelãtes uipereum ui-
 rus, & festinãtes impia celeritate nauigabãt.
 Tunc sic iterum momentarius maritus suam

Psyche admonet: Dies ultimus, & casus ex- 30
 tremus, & sexus infestus, & sanguis inimi-
 cus iam sumpsit arma, & castra commouit,
 & aciem direxit, & classicum personauit. Iam
 mucrone districto iugulum tuum nefariae tuae
 sorores petunt. Heu quātis urgemur cladibus 35
 Psyche dulcissima, tui, nostriq; misere, reli-
 giosaq; continentia domum, maritum, tēq; &
 istum paruulum nostrū imminētis ruinae in-
 fortunio libera: nec illas saelestas feminas,
 quas tibi post interneciū odium, & calcata 40
 sanguinis foedera, sorores appellare non licet,
 uel uideas, uel audias, cum more sirenū, sco-
 pulo prominentes, funestis uocibus saxa per-
 sonabunt. suscipit Psyche singultu lachrymo-
 so sermonem infertans: Tandudum quod sci- 45
 am, fidei atque pariloquiū mei perpendisti
 documenta. Nec eo secius approbabitur tibi
 nunc etiam firmitas animi mei, tu modo Ze-
 phyro nostro rursum praecipe, siue gatur ob-
 sequio, & in uiam denegatae sacrosanctae i- 50
 maginis tuae, redde saltem conspectum foro-
 rum: per istos cinnameos, & undique pen-
 dulos crines tuos, per teneras & tereteis, &
 mei similes genas, per pectus nescio quo ca-
 lore feruidum, sic in hoc saltem paruulo co- 55
 gnoscā faciem tuam, supplicis anxiae pijs
 precibus erogatus, germani complexus in-
 dulge fructum, & tibi deuotae, dicatae que

Psyche animam gaudio recrea. Nec quic-
 quam amplius in tuo uultu requiro: iam ni-
 hil officium mihi nec ipse nocturnae tene-
 brae. Teneo te meum lumen. His uerbis &
 5 amplexibus mollibus decantatus maritus, la-
 chrymasque eius suis crinibus detergens, fa-
 cturum spondit, & praeuertit statim lu-
 men nascentis diei. Iugum sororum conspon-
 se factionis, ne parentibus quidem uisis re-
 10 cta de nauibus scopulum petunt illum praeci-
 piti cum uelocitate, nec uenti ferentis oper-
 tae praesentiam licetiosa cum teneritate pro-
 siliunt in altum. Nec immemor Zephyrus
 regalis edicti, quantum inuitus, susceptas eas
 15 gremio spirantis aerae solo reddidit. At illae
 incontatae, statim conferto uestigio, domum
 penetrant, complexaeque suam praedam, soro-
 res nomine mentientes, thesaurumque pe-
 nitus abditae fraudis uultu laeto tegentes sic
 20 adulant: Psyche, non ita ut pridem paruula,
 & ipsa iam mater es, quantum putas boni no-
 bis geris in ista perula, quantis gaudijs to-
 tam domum hilarabis? nos beatas, quas in-
 fantis aurei nutrimenta laetabunt. Qui si
 25 parentum, ut oportet, pulchritudini respon-
 derit, protinus Cupido nascetur. sic affe-
 ctione simulata, paulatim sororis inuadunt
 animum, statimque eas lassitudine uiae se-
 dilibus refotas, & balnearum uaporosis fon-
 i. iij.

tibus curatas, pulcherrimè triclinio, mirisque 30
 illis & beatis edulibus atq; tuætis oblectat:
 iubet citharam loqui, psallitur: tibias agere, so
 natur: choros canere, cantatur. quæ nullo præ
 sente cuncta dulcissimis modulans, animos au-
 dientium remulcabant. Nec tamen selestas- 35
 rum feminarû nequitia, uel ipsa mellita can-
 tus dulcedine mollita conuenit, sed ad desti-
 natam fraudium pedicam sermones conferen-
 tes, dissimulanter occipiunt sciscitari, qualis
 ei maritus, & unde natalium sectacula pro- 40
 ueniret. Tunc illa simplicitate nimia pristi-
 ni sermonis oblita, nouum commetum instrui-
 it: aitque maritum suum de prouincia maxi-
 ma, magnis pecunijs negociantem, iam medi-
 um cursum ætatis agere, interspersum rara 45
 canicie. Nec in sermone isto tâtillum morata,
 rursum cum opiparis numeribus eas onustas,
 aentoso uehiculo reddidit. sed dum Zephyri
 tranquillo spiritu sublimatæ domum rede-
 unt, sic secum altricantes: Quid soror dici- 50
 nus de tam monstroso fatuæ illius menda-
 cio? Tunc adolescens modo florenti lanugine
 barbam instruens, nunc ætate media candenti
 canicie lucidus. Quis ille, quem temporis
 modici spatium repentina senectû reformauit? 55
 Nil aliud reperies mi soror, quàm uel
 mendacium istam pessimam feminam con-
 fingere, uel formam mariti sui nescire, quorû

utrum uerum est opibus istis quàm primum
 exterminanda est. Quòd si uiri sui faciè igno-
 rat, deo profectò denupsit, & deum nobis
 prægnatione ista gerit. Certè si diuini puelli,
 5 quod absit, hic mater audierit, statim me la-
 queo nexili suspendam. Ergo interim ad parē-
 tes nostros redeamus, & exordio sermonis hu-
 ius quàm concolores fallacias adtexamus. Sic
 inflammatæ, parentibus fastidienter appella-
 10 tis, & nocte turbatis uigilijs perditæ, matu-
 tino scopulum peruolant: & inde soliti uenti
 præsidio uehementer deuolant, lachrymisque
 pressura palpebrarum coactis hoc astu puel-
 lam appellant: Tu quidam felix, & ipsa tan-
 15 ti mali ignoratâ beata, sedes incuriosa peri-
 culi tui. Nos autem quæ peruigili cura rebus
 tuis excubamus, cladibus tuis miserè crucia-
 mur. Pro uero nanq; comperimus, nec te sociæ
 scilicet doloris, casûsq; tui celare possumus, im-
 20 manem colubrum, multinodis uoluminibus
 serpentem ueneno noxio colla sanguinantem,
 hiantem ingluuie profunda, tecum noctibus
 latenter acquiescere. Nunc recordare fortis
 Pythicæ, quæ te trucis bestię nuptijs destina-
 25 tam esse clamauit. Et multi coloni, quique cir-
 cumsecus uenantur, & accollæ plurimi uide-
 re eum uespera redeuntem è pastu, proximî-
 que fluminis uadis imitantem: nec diu blan-
 dis alimoniarum obsequijs te saginari omnes
 i. iij.

affirmant : sed cum primùm prægnationem 30
 tuam plenus maturauerit uterus , opimio-
 re fructu præditâ deuoraturus. At hic iam
 tua est existimatio, utrum sororibus pro tua
 cara salute sollicitis adfentiri uelis, & decli-
 nata morte nobiscum secûra periculi uiuere, 35
 an seuiissimæ bestię sepeliri uisceribus. Qudd
 si te ruris huius uocalis solitudo, uel clande-
 stinæ Veneris foetidi, periculosiq; concubitus,
 & uenenati serpentis amplexus delectant,
 certè piè sorores nostrû fecerimus. Tunc Psy. 40
 che misella, utpote simplex, & animi tenella,
 rapitur uerborum tam tristiû formidine, ex-
 tra terminum mentis suæ posita, prorûsus om-
 nium mariti monitionum, suarûmque pro-
 missionum memoriam effudit, & in profun- 45
 dum calamitatis sese præcipitauit: tremensq;
 & exangui colore lurida, tertiata uerba semi-
 animi uoce substrepens, sic ad illas ait : Vos
 quidem carissimæ sorores, ut par erat, in offi-
 cio uestræ pietatis permanetis: uerum & il- 50
 li qui talia uobis affirmant, non uidentur
 mihi mendacium fingere. Nec enim unquam
 uiri mei uidi faciem, uel omnino cuiatis sit
 noui: sed tantum nocturnis subaudiens uo-
 cibus, maritum incerti status, & prorûsus lu- 55
 cifugam tolero, bestiãmq; aliquam rectè di-
 centibus uobis, marito consentio, meq; magno
 pere semper à suis terret aspectibus, malûq;

grãde de uultus curiositate præminatur. Nûc
 si quam salutarem opè periclitanti sorori ue-
 stræ potestis asserre, iam nunc subsistite: cæ-
 terum incuria sequens prioris prouidentię
 5 beneficia corrumpit. Hunc noctæ iam portis
 patentibus nudatum sororis animum facino-
 rose mulieres, ommissis tectæ machinæ latibu-
 lis, destrictis gladijs fraudium, simplicis puel-
 læ pauentes cogitationes inuadût. Sic deniq;
 10 altera: Quoniam nos originis nexus pro tua
 incolumitate periculû quidè nullû ante ocu-
 los habere compellit, uiam, quæ sola deducit
 iter ad salutem diu, diûq; cogitatam, môstra-
 binus tibi. Nouaculã præacutam ad pulsum
 15 etiã palmulæ lenientis exasperatam tori qua
 parte cubare consuesti, latenter absconde, lu-
 cernãmq; concinnè completam oleo, claro lu-
 mine præmicantem, subde aliquo claudētis
 aulææ tegmine. Omnîq; isto apparatus tenacif-
 20 simè dissimulato, postquam sulcatus intrahēs
 gressus cubile solitû consænderit, iãmq; por-
 rectus & exordio somni præmētis implicitus,
 altum sôporem flare cœperit, toro delapsa, nu-
 dōq; uestigio pensilem gradum paulatim mi-
 25 mens, cæcæ tenebræ custodia liberata lucr-
 na, præclari tui facinoris opportunitatē, de
 luminis consilio mutuare, & ancipiti telo il-
 lo audaciter prius dextera sursum elata, nixu
 quàm ualido noxij serpentis nodum ceruicis

& capitis absconde. Nec nostrum tibi deerit 30
 subsidium, sed cum primū illius morte salutē
 tibi feceris, anxie præstolabimur, cumctisque
 istis socijs tecum relatis uotiuus nuptijs, ho-
 minem te iungemus homini. Tali uerborū in-
 cendio flammata uisera sororis iam prorsus 35
 ardentis deserentes, ipsæ protinus tanti mali
 confinium sibi, etiam eximie metuētes, flatus
 alitis impulsū solito porrectæ super scopulū
 illico pernici se fuga proripiunt, statimq; cō-
 scensis nauibus abeunt. At Psyche relicta so- 40
 la, nisi q̄ infestis furijs agitata, sola non est,
 æstu pelagi simile mœrendo fluctuat. Et quis
 statuto consilio, & obstinato animo, iam tum
 facinorosas manus admouens, adhuc incerta
 consilij titubat, multisq; calamitatis sue dis- 45
 trahitur affectibus: festinat, differt, audet, tre-
 pidat, diffidit, irascitur, & quod est ultimum
 in eodē corpore odit bestiam, diligit maritū.
 Vespera tamē iam noctem trahens, præcipiti
 festinatione nesciē scelervis instruit apparatus. 50
 Nox aderat, & maritus aderat, primisq; Ve-
 neris prælijs uelitatus altū soporē descēderat.
 Tūc Psyche & corporis & animi alioquin in-
 firma, sati tamē seuitia subministratē, uiribus
 roboratur, & plata lucernæ & arrepta noua- 55
 cula, sexū audacia mutauit. sed cū primū lu-
 minis oblatione tori secreta clauerūt, uidet
 omnium ferarū mitissimā, dulcissimāq; bestia,

ipsum illū Cupidinē formosum deū, formose
 cubantē, cuius aspectu lucernæ quoq; lumen
 hilaratū increbuit, & acuminis sacrilegi no-
 uacula perterrita. At uerō Psyche tanto aspe- 5
 ctu deterrita, & impositi animi marcido pallo-
 re defecta, tremēsq; deædit ī imos poplites:
 & ferrū quærit abscondere, sed in suo pecto-
 re. quod profecto fecisset, nisi ferrum timore
 tanti flagitij, manibus temerariē delapsū euo- 10
 lasset. Iamq; lassa salute defecta, dum sæpius
 diuini uultus intuetur pulchritudinē, recrea-
 tur animi. Videt capitis aurei geniale cæsa-
 riem, ambrosia temulētam, ceruices lacteas,
 genāsq; purpureas, pererrātes criniū globos, 15
 decoriter impeditos, alios antē pēdulos, alios
 retrō pēdulos: quorū splēdore nimio fulgurā-
 te, & ipsum lunē lucernæ uacillabat, p̄ hūme-
 ros uolatilis dei, p̄inæ roscidæ micātī flore cā-
 dicant. Et quis alis quiescētibus, extimæ plu- 20
 mulæ tenellæ, ac delicatæ, tremulæ resultan-
 tes, inquietē lasciuūt. Ceterū corpus glabel-
 lum atq; luculentū, & quale peperisse vene-
 rem nō poenitet. Ante lectuli pedes iacebat ar-
 cus, & pharetra, & sagittæ magni dei propi- 25
 tia tela. Quæ dū insatiabili animo Psyche satis
 curiosa rimatur, atq; pertractat, & mariti sui
 miratur arma, deponit unā de pharetra sa-
 gittam, & puncto pollicis extremam aciem
 periclitabunda, tremētis etiam iuunc articuli

nixu fortiore pupugit altius, ut per summam 30
 cutem rorauerint paruula sanguinis rosei
 guttæ. Sic ignara Psyche sponte in amoris in-
 cidit amorem. Tunc magis magisque cupidine
 flagrans Cupidinis, prona in eum efflictim in-
 hians, patulis ac petulantibus suis uis festinā 35
 ter ingestis, de somni mensura metuebat. Sed
 dum bono tanto percita, saucia mente fluctu-
 at, lucernā illa siue perfidia pessima, siue in-
 uidia noxia, siue quoddam tale corpus contingere,
 & quasi basiare & ipsa gestiebat, euomit de 40
 summa luminis sui stillam feruentis olei su-
 per humerū dei dextrum. Hem audax, & tem-
 meraria lucerna, & amoris uile ministerium
 ipsū ignis totius deum aduris, cū te scilicet
 amator aliquis ut diutius cupitis etiam no- 45
 ste potiretur, primus inuenerit. Sic iniustus
 exiuit deus, uisq; detestæ fidei colluue, pr-
 sus ex oculis & manibus infelicissimæ coi-
 ugis tacitus auolauit. At Psyche statim resurgē-
 tis eius crure dextro manibus ambabus ar- 50
 repto, sublimis euectionis appendix miseran-
 randa, & per nubilas plagas pēduli comita-
 tus extrema consequia, tandem fessa delabi-
 tur solo. Nec deus amator humi iacentem de-
 ferens, inuolauit proximam cupressum: deq; 55
 eius alto cacumine, sic eam grauiter cōmotus
 affatur: Ego quidem simplicissima Psyche pa-
 rentis meæ Veneris præceptorū immemor,

quæ te miseri, extremiq; hominis deuinctā
 cupidine, infimo matrimonio addiciuissetat,
 ipse potius amator aduolauit tibi. Sed hic feci
 leuiter scio, & præclarus ille sagittarius ipse,
 5 me telo meo percussi, teq; coniugem meā feci,
 ut bestia scilicet tibi uiderer, & ferro caput
 excideres meū, quod istos amatores tuos ocu-
 los gerit. Hic tibi identidem semper cauenda
 cēsebam. Hic beniuole remonebā, sed illæ qui.
 10 dem cōsiliatrices egregiæ tuæ, tam perniciosi
 magisterij dabunt actutū mihi pœnas, te ue-
 rō tantum fuga mea puniuero. Et cum ter-
 mino sermonis, pinnis in altū se pripuit. Psy-
 che uerō humi pstrata, & quantū uisu pote-
 15 rat uolatus mariti pspiciēs, extremis afflige-
 bat lamentationibus animū. Sed ubi remigio
 plumæ, captu maritū proceritas spatij fecerat
 alienū, p pximi fluminis marginē præcipitē
 sese dedit. Sed mitis fluiuis in honorē dei sci-
 20 licet qui & ipsas aquas uere cōsueuit, metuēs
 sibi, cōfestim eam innoxio uolumine, super ri-
 pam florentem herbis exposuit. Tunc fortē
 Pan deus rusticus iuxta superciliū amnis se-
 debat, cōplexus hic humo Cānam deā, eāq;
 25 uoculas omnimodas edocens recinere. Proxi-
 me ripam uago pastu lasciuiunt comā fluiij
 tondentes capellæ, hirtuosus deus sauciā Psy-
 chen, atq; desectā, utcumq; casus eius nō in-
 sciūs, clemēter ad se uocatā sic permulcet uer

bis leniētibus: puella scitula, sum quidem ra- 30
 sticanus, & opilio, sed senectutis prolixæ be-
 neficio multis experimētis instructus. Verūm
 si recte coniecto, quod profecto prudentes ui-
 ri diuinationē autumant, ab isto titubante, &
 sæpius uacillante uestigio, deq; nimio pallore 35
 corporis, & assiduo suspiratu, imò & ipsis
 mœrentibus oculis tuis, amore nimio laboras.
 Ergo mihi ausculta, nec te rursus præcipitio,
 uel ullo mortis accersito te genere perimas, lu-
 ctum desine, & pone mœrorē, precibûsq; 40
 tuis Cupidinem deorū maximum percole, &
 utpote adolescentem delicatum, luxuriosūmq;
 blandis obsequijs pmerere. Sic locuto deo pa-
 store, nullōq; sermone reddito, sed adorato tā-
 tum numine salutari, Psyche pergit ire. sed 45
 antequam multum uix laboranti uestigio por-
 errasset, inscio quodam tramite iam delaben-
 te, accedit quandam ciuitatem, in qua regnū
 maritus unius sororis eius obtinebat. Qua re
 cognita Psyche nunciari præsentiam suam so 50
 rori desiderat. Mox inducta, alternis ample-
 xibus nutuæ salutationis expletis, percōtan-
 ti causas aduentus sui, sic incipit: Meministi
 consilium uestrum, scilicet quo mihi suastis,
 ut bestiam quæ mariti mentito nomine, mecū 55
 quiescebat, prius quàm in glouie uoraci me-
 misellam hauriret, ancipiti nouacula perime-
 rem. sed cum prinum ut æq; placuerat, con-

scio lumine uultus eius aspexi, uideo mirū,
 diuinūmq; prorfus spectaculum, ipsum illum
 deæ ueneris filium, ipsum inquam Cupidinē
 leni quiete sopitū. Ac dum tanti boni specta-
 5 culo percita, & nimia uoluptatis copia tur-
 bata, fruendi laborare inopia, casu scilicet pes-
 simo, lucerna feruēs oleum rebulliuit in eius
 humerum: quo dolore statim somno recussus,
 ubi me ferro, & igni conspexit armatam, Tu
 10 quidē (inquit) ubi istud tam dirum facinus,
 cōfestim toto meo diuorte, tibiq; res tuas habe-
 to: ego uerò sororem tuam, & nomen quo tu
 censeris, aiebat, iam mihi cōfestim arra, atq;
 his nuptijs cōiugabo. Et statim Zephyro præ-
 15 cipit ultra terminos me domus eius efflaret.
 Necdū sermone Psyche finierat, illa uesane li-
 bidinis, & inuidiæ noxiæ stimulis agitata,
 præconcinmato mēdacio fallens maritū, quasi
 de morte parentum aliquid cōperisset, statim
 20 nauem ascendit, & ad illū scopulū protinus
 pergit. Et quīs alio uento flante, cæca spe ta-
 men inhians, Accipe me dicens Cupido dignā
 te coniugem, & tu Zephyre suscipe dominā,
 saltu se maximo præcipitem dedit: nec tamē
 25 ad illū locum, uel saltē mortua, peruenire po-
 tuit. Nam per saxa cautium mēbris iactatis,
 atq; dissipatis, & perinde ut merebatur, lac-
 ratis uisceribus suis, alitibus, bestijsq; obuiū
 ferens pabulum, interijt. Nec uindictæ sequē-

tis pœna tardauit, nam Psyche errabūdo rur. 30
 sus gradu peruenit ad ciuitatem aliã, in qua
 pari modo soror morabatur alia. Nec secus,
 & ipsa fallaciæ germanitatis inducta, & in
 sororis sceleratas nuptias æmula festinauit
 ad scopulum, inq; simile mortis exitium æci- 35
 dit. Interim dum Psyche quæstioni Cupidi-
 nis intenta, populos circuibat. At ille uulne-
 re lucernæ dolens, in ipso thalamo matris ia-
 cens ingemebat. Tūc auis peralba illa gauia,
 quæ super fluctus marinos pinnis natat, de- 40
 mergit sese properè ad oceanum profundū gre-
 mium. Ibi commodum uenerè lauante m-
 tantémq; propter assistens, indicat adustū fi-
 lium eius graui uulnere, dolore merentē, du-
 bium salutis iacere. Iamq; per cūctorum ora 45
 populorum rumoribus, conuītūsq; uarijs om-
 nem ueneris familiam malè audire, quod ille
 quidem montano scortatu, tu uerò marino na-
 tatu scæsseritis. Ac per hoc nō uoluptas illa,
 non gratia, non lepos, sed incompta, & agre- 50
 stia, & horrida cuncta sint: non nuptiæ con-
 iugales, nō amicitia sociales, nō liberūm cha-
 ritates, sed enormis eluuiēs & squalentiū fœ-
 derum insuauē fastidium. Hic illa uerbosā, &
 satis curiosa auis, in auribus ueneris filiū la- 55
 cerans, existimationem ganniebat. At Venus
 irata, solidum exclamat repente: Ergo iam il-
 le bonus filius meus habet amicam aliquam?

prome age tu, quæ sola mihi seruis amanter,
 nomen eius quæ puerum ingenuum, & inue-
 stem sollicitauit, siue illa de nympharum po-
 pulo, seu de dearum numero, seu de musarum
 5 choro, uel de mearum Gratiarum ministerio.
 Nec loquax illa conticuit auis, sed Nescio (in-
 quit) domina, puto puellam, si probè memini
 Psyche nomine dicitur, efflicte cupere. Tunc
 indignata Venus exclamauit, Vel maxime
 10 Psyche illam meæ formæ succubam, mei no-
 minis æmulā uerè diligit, nimirum illud in-
 crementum lenam me putauit, cuius mōstra-
 tu puellam illam cognosceret? Hic queritans
 properiter emergit a mari, suūmq; protinus
 15 aureum thalamum petijt, & repero sicut au-
 dierat ægroto puero, iã inde a foribus quàm
 maxime boans:

Honeſta (inquit) hic & natalibus nostris, 2
 bonæq; tuæ frugi congruentia? Ut primūm
 20 quidem tuæ parentis, imò dominæ præcepta
 calcares, nec sordidis amoribus inimicam meã
 cruciares, uerūm etiam hoc ætatis puer, tuis
 licentiosis, & immaturis iungeres amplexi-
 bus, ut ego nurum scilicet tolerarem inimicã.
 25 sed utiq; præsumis nugo, & corruptor, &
 inamabilis, te solum generosum, nec me iam
 per ætatem posse concipere. Velim ergo scias
 multò te meliorem filium alium genituram,
 imò ut contumeliam magis sentias, aliquē de
 k. i.

meis adoptaturam uernulis, eiq; donaturam 30
 istas pinnas, & flammam, & arcum, & ipsas
 sagittas, & omnem meam supellectilem, quã
 tibi non ad hos usus dederã. Nec enim de pa-
 tris tui bonis ad instructionem istam quicquã
 concessum est, sed male prima pueritia indu- 35
 ctus es, & acutas manus habes, & maiores
 tuos irreuerenter pulsasti totiẽs, & ipsam ma-
 trem tuam: me (inquam) ipsam parricida de-
 nudas cotidie: & percussisti sæpius, & quasi 40
 uiduã utiq; contemnis, nec uitricum tuum for-
 tissimum illum maximũq; bellatorem me-
 tuis. Quidni, cui sæpius in angorem mei pel-
 licatus, puellas propinare consueuisti? sed fa-
 xo te lusus huius pœniteat, & sentias acidam, 45
 & amaras nuptias istas. sed nunc in risu ha-
 bita, quid agam? quò me cõferam? quibus mo-
 dis stellationem istum cohibeam? Petã anne au-
 xilium ab inimica mea sobrietate, quam pro-
 pter huius ipsius luxuriã offendi sæpius, aut 50
 rusticæ squalentisq; femine colloquiũ pro-
 fus adhibendum est? Horresco, nec tamen uin-
 dictæ solatium tantum spernendum est: illa
 mihi prorſus adhibenda est, nec ulla alia, quæ
 castiget asperrimẽ nugonem istum, pharetrã 55
 explicet, & sagittas de armet, arcum denodet,
 tedam deflammet, imò & ipsum corpus eius
 acrioribus remedijs coerceat. Tunc iniuriæ
 meæ litatum crediderim, cũ eius comas, quas

istis manibus meis subinde aureo nitore per-
 strinxi, deraferim: pinnas, quas meo gremio
 necltarei fontis infeci, prætonderim. Sic effata
 foras sese prapit infesta, & stomachata biles
 5 Venerias. Sed eã protinus Ceres & Iuno co-
 mitantur, uisãmq; uultu tumido, quæ si uere
 cur truci supercilio tantam uenustatem mi-
 cantium oculorum coërceret. At illa, Oppor-
 tune (inquit) ardenti prorſus isto meo pe-
 10 tiori uiolentiã scilicet perpetraturæ uenitis.
 sed totis oro uestris uiribus psychen illam fu-
 gitiuam, uolaticam mihi requirite. Nec enim
 uos utique domus meæ famosa fabula, & nõ
 dicendi filij mei facta latuerunt. Tunc illæ
 15 gnaræ quæ gesta sũt, palpare ueneris iram
 sæuientem sic adortæ:

Quid tale domina deliquit tuus filius, ut
 animo peruitaci uoluptates illius impugnes,
 & quam ille diligit, tu quoque perdere ge-
 20 stias? Quod autem, oramus, isti crimen, si pu-
 ellæ lepidæ libenter arripit? An ignoras eum
 masculum & iuuenem esse, uel certe iam
 quot sit annorum oblita es? An quòd ætatem
 portat bellulæ, puer tibi semper uidetur? Ma-
 25 ter autem tu, & præter eã cordata mulier,
 filij tui lusis semper explorabis curiose, &
 in eo luxuriam culpabis, & amores reuin-
 ces, & tuas arteis, tuasq; delicias in formoso
 filio repehendes? Quis autẽ te delum, quis ho-
 k. ij.

mimū patietur passim cupidines populis dis- 30
 feminantem, cum tuæ domus amores amare
 coërceas, & uitiorum muliebrium publicam
 præcludas officinam? sic ille metu sagittarū
 patrocínio gratioso Cupidini, quanuis absen-
 ti, blandiebantur. sed Venus indignata, ridi- 35
 cule tractari suas iniurias, præuersis illis, al-
 tē rursus concito gradu pelago uia capessit.

Argumentum libri sexti.

Post anxiam disquisitionem, post Cereris
 suasionem, post Iunonis refragationem, Psy- 40
 che ultronea Veneri sese offert. Veneris as-
 census in cælum, & nunimum imploratio de-
 scribitur: eiusque in Psychem iussa imperio-
 sissima memorantur, ut scilicet aceruum om-
 nisfaræ frugis, granis seiugatis, ut floccum 45
 uelleris pretiosi quæsitum afferret, ut liquo-
 rem stygium urnula deferret, ut à Proserpina
 pyxidem formositate repletam referret. Qui-
 bus omnibus diuino adminiculo cōfectis, nu-
 bit Psyche in concilio deorum Cupidini suo, 50
 celebranturq; in cælo nuptiæ, ex quo matri-
 monio nascitur Voluptas.

L. APVLEII MA-

DAYRENSIS PHILOSO-
 PHI PLATONICI, DE ASI-
 NO AVREO LIBER
 SEXTVS.

Ntere à Psyche uarijs
 iactabatur discursib⁹,
 dies noctesq; maritiue
 stigmatiōibus inquieta,
 animo tanto cupidior:
 & iratum licet, si non
 uxoris blanditijs leni-
 re, certē seruilibus pre-
 cibus ppitiare. Et prospēcto tēplo quodam in
 10 ardui montis uertice, vnde autē (inquit) scio,
 an istic meus degat dominus? Et illico dirigit
 citatū gradū, quē defectū pr̄sus assiduis labo-
 ribus spes incitabat, & notū. Iamq; gnauiter
 emēsis celsioribus iugis, puluinaribus sese p-
 15 ximam intulit. Videt spicas frumentarias in
 æruo, & alias flexibiles in corona, & spicas
 hordei uidet. Erāt & falces, & operæ messo-
 riæ modus omnis, sed cūcta passim iacētia, &
 incuria cōfusa, & ut solet æstu laborantium
 20 manibus proiecta. Hic singula Psyche curiose
 diuidit, & discretim remota rite cōponit, ra-
 ta scilicet, nullius dei sana cõrimonias negli-
 k. iij.

gere se debere: sed omnium beniuolam miseri
 cordiam corrogare. Hic eam sollicitè seduloq;
 curantem Ceres alma deprehendit, & longū 25
 exclamat protinus: Ah Psyche miseranda, to-
 tum per orbē Venus anxia disquisitione tuū
 uestigium furens animi requirit, tēq; ad ex-
 tremum supplicium expetit: & totis numi-
 nis sui uiribus ultionem flagitat. Tu uerò re- 30
 rum mearum tutelam nunc geris, & aliud
 quicquā cogitas nisi de tua salute? Tūc Psy-
 che pedes eius aduoluta, & uberi fletu rigās
 deæ uestigia, humūmq; uerrēs crinibus suis,
 multiingis precibus æditis ueniā postulabat, 35
 Per ego te frugiferam tuam dexteram istam
 deprecor, per lætificas messium cerimonias,
 per tacita secreta cistarū, & per famulorum
 tuorum draconum pinnata curricula, & gle-
 bæ siculæ sulcamina, & currum rapacē, & 40
 terram tenacem, & illuminarum Proserpinæ
 nuptiarum demacula, & luminosarum filiæ
 inuentionū remeacula, & cætera quæ silētio
 tegit Eleusis Atticæ sacrariū, miserandæ Psy-
 ches animæ supplicis tuæ subsiste: inter istā 45
 spicarum cōgeriem patere uel pauculos dies
 delitescam, quoad deæ tantæ sæuies ira, spa-
 tio temporis mitigetur, uel certè meæ uires
 diutino labore fessæ, quietis interuallo leniā-
 tur. suscipit Ceres, Tuis quidem lachrymosis 50
 precibus & commoueor, & opitulari cupio,

sed cognatæ meæ, cum qua etiam antiquum
 fœdus amicitie colo, bonæ præterea femi-
 næ malam gratiam subire nequeo: decede
 itaque istis ædibus protinus, & quod à me
 5 retenta, custoditæque non fueris, optimi cons-
 ſule. Contra spem suam repulsa Psyche, &
 afflicta duplici mœstitia, iter retrorsum por-
 rigens, & inter subsistæ conuallis subluci-
 dum lucum prospicit fanum solerti fabrica
 10 structū: nec ullā uel dubiam spei melioris uia
 uolens omittere, sed adire cuiuscumq; dei ue-
 niam, sacratis foribus proximat, uidet dona
 speciosa, & lacinias auro literatas ramis ar-
 borum postibusq; suffixas, quæ cū gratia fa-
 15 cti, nomē deæ cui fuerant dicata testabatur.
 Tunc genu nixa, & manibus aram tepentē
 amplexa, detersis ante lachrymis, sic adpre-
 catur: Magni Iouis germana, & coniuga, siue
 tu samī, quæ querulo partu uagituq; & ali-
 20 monia tua gloriatur, tenes uetusta delubra: si
 ue celsæ Carthaginis, quæ te uirginem uectū-
 ra leonis cælo commeantem percolit, beatas
 sedes frequentas: siue prope ripas Inachi, qui
 te iam nuptam tonantis & reginā dearū me-
 25 morat, in clytis Arginorū præsidēs mœnibus,
 quam cunctus oriens Zygiā ueneratur, &
 omnis occidens Lucinā appellat, sis meis ex-
 tremis casibus Iuno sospita, mēque in tantis
 exanclatis laboribus defessam, imminentis
 k iij.

periculi metu libera: quod sciam, soles præ- 30
 gnātibus periclitantibus ulro subuenire. Ad
 istum modū supplicanti statim sese Iuno cum
 totius sui numinis augusta dignitate præsen-
 tat. Et protinus, Quam uellē (inquit) per Fidē
 nutum meū precibus tuis accomodare, sed cō 35
 tra uoluntatē Veneris, nurus meæ, quā filia
 semp dilexi loco, præstare me pudor nō sinit.
 Tunc etiā legibus quæ seruos alienos profu-
 gos inuitis dominis uctant suscipi, phibeor.
 Isto quoq; fortunæ naufragio Psyche perter- 40
 rita, nec indipisci iam maritū uolatilē quiens,
 tota spe salutis deposita, sic ipsa suas cogita-
 tiones consuluit: Iam quæ possunt alia meis
 ærumnis tētari uel adhiberi subsidia, cui nec
 dearū quidē, quāq; uolentiū, potuerūt pdesse 45
 suffragia? Quod rursum itaq; tātis laqueis in-
 clusa uestigiū porrīgā, quibūsq; tētis uel etiā
 tenebris abscondita magnæ Veneris ineuitabi-
 les oculos effugiā? Quin igitur masculū tandē
 sumis animū, & casse speculæ renūcis for- 50
 titer, & ultroneam te dominæ tuæ reddis, &
 uel fera modestia seuiētes impetus eius miti-
 gas? qui scias, an etiā, quē diu quæritas, illic
 in domo matris reperias? Sic ad dubiū obse-
 quiū, imō ad certū exitiū preparata, princi- 55
 piū futuræ secū meditabatur obsecratiōis. At
 Venus terrenis remedijs inquisitionibus ab-
 nuēs, cælū petit: iubet cōstrui currū, quem ei

Vulcanus subtili fabrica studiose poliuerat, &
 ante thalami rudimētū, nuptiale munus obtu-
 lerat, lunæ tenuantis detrimento cōspicuum,
 & ipsius auri damno pretiosum. De multis
 5 quæ circa cubiculum dominæ stabulant, pro-
 cœdunt quatuor candidæ columbæ, & hilares
 inæssibus picta colla torquentes iugum gem-
 meum subeunt, susceptaq; domina lætæ sub-
 uolant: currum deæ prosequentes, gannitu cō
 10 strepenti lasciuunt passeres, & cæteræ quæ
 dulce canticāt aues, melleis modulis suaue re-
 sonantes aduentum deæ pronunciant. Cedūt
 nubes, & cælum filia panditur, & summus
 æther cum gaudio suscipit deam, nec obuias
 15 aquilas, uel accipitres rapaces pertimescit ma-
 gnæ Veneris canora familia. Tunc se protin-
 us ad regias Iouis aræ dirigit, & petitu
 superbo Mercurij dei uocallis operæ necessari-
 am usuram postulat. Nec renuit Iouis æru-
 20 lum supercilium. Tunc ouans illico comitan-
 te etiam Mercurio, Venus cælo demeat, eique
 sollicitē serit uerba: Erater Arcadi, scis nempe
 sororem tuam Venerē sine Mercurij præsen-
 tia nil unquam fecisse: nec te præterit utique,
 25 quanto iam tempore delitescentem ancillā ne-
 quiuerim reperire. Nil ergo superest, quā
 tuo præconio præmium inuestigationis pu-
 blicitus ediære. Fac ergo mandatum matures
 meum, & indicia quibus possit cognosci ma-

nifese designes, ne si quis occultationis illicitæ crimē subierit, ignorantæ se possit excusatione defendere. Et simul dicens, libellum ei porrigit, ubi Psyche's nomen continebatur, & cætera. Quo factō, protinus domum scæssit. Nec Mercurius omisit obsequiū: nam per omnium ora populorū passim discurrens, sic mā data prædicationis munus exequabatur: si quis à fuga retrahere, uel occultam demonstrare poterit fugitiuam regis filiam, Veneris ancillam, nomine Psyche'n, cōueniat retro me-
 40
 tas Murtias Mercurium prædicatorem, accepturus indicij nomine ab ipsa Venere septē saua suauiā, & unum blandientis adpulsum linguæ longè mellitum. Ad hunc modū pronunciante Mercurio, tanti præmij cupido ceteratim omnium mortalium studiū arrexerat. Quæ res nunc uel maximè sustulit Psyche's omnem contationem. Iamq; fores eius domine proximanti, occurrit una de famulatione Veneris, nomine Conſuetudo, statimq; quantū
 50
 maximè potuit exclamat: Tādē ancilla nequissima dominam habere te scire cœpisti? An pro cætera morum tuorum temeritate, istud quoq; ne scire te fingis, quantos labores circa tuas inquisitiones sustinuerimus? sed bene, quod meas potissimum manus incidisti, & inter orci caneros iam ipsos adhæsis, datura scilicet ætutum contumaciæ tantæ pœ-

nas. Et audaciter in capillos eius immissa manu, trahebat eam nequaquam renitentem. Quam ubi primum inductam, oblatamque sibi conspexit Venus, latissimum catinimum extollit, & qualem solent furenter irati: capūque quatiens & ad scalpēs aurem dexteram: Tandem (inquit) dignata es socrum tuam salutare? An potius maritum qui uulnere tuo periclitatur, interuifere uenisti?
 10
 Sed esto securā, iam enim excipiam te, ut bonam nurum concedet. Et ubi (inquit) sollicitudo, atque Tristities ancillæ meæ? Quibus intrō uocatis, torquendam tradidit eam. At ille sequentes herile præceptum, Psyche'n miseram flagellis afflictam, & cæteris tormentis excruciatam, iterum domine conspectui reddunt. Tunc rursus sublato risu Venus, Et ecce (inquit) nobis turgidi uentris sui lenocinio commouet miserationem, unde me præclara sobole, auiam beatam scilicet faciat. Felix uerd ego, quæ in ipso ætatis meæ flore uocabor auia, & uilis ancillæ filius, nepos Veneris audietur, quāquā inepta ego, frustra filiū dicam. Impares enim nuptiæ, & præterea in
 25
 uilla, sine testibus, & patre non consentiente factæ, legitimæ non possunt uideri. Ac per hoc spurius iste nascetur, si tamen partum omnino perferre te patiemur. His æditis inuolat in eam, uestemque plurifariam dilori-

cat, capilloque discisso, & capite conquassato, 30
 grauius affligit. Et accepto frumento, & hor-
 deo, & milio, & papauere, & cicere, & len-
 te, & faba, comixtisque aeruatim, confusisq;
 in unum glomulū, sic ad illam: Videris enim
 mihi tam deformis ancilla, nullo alio, sed tan 35
 tum sedulo ministerio, amatores tuos prome-
 reri. Iam ergo & ipsa frugem tuam periclitat-
 bor, Discerne seminum istorum passiuam cō-
 geriem: singulisque granis ritē dispositis, atq;
 seiugatis, ante istam uesperam opus expeditū 40
 approbato. Mihi sic assignato tantorum semi-
 num cumulo, ipsa cœnæ nuptiali cōcēssit. Nec
 Psyche manus admolitur incōditæ illi, & in-
 extricabili moli, sed immanitate præcepti con-
 sternata, silens obstupescit. Tunc formicula il 45
 la paruula, atque ruricola, ærtatim difficulta-
 tis tantæ, laborisq; miserta, contubernalis ma-
 gni dei, socrūsque; seuitiam execrata, discurrēs
 grauius cōuocat, corrogatq; cunctam formi-
 carum accolarum classē. Misere mihi terræ 50
 omniparentis agiles alumnæ, misere mihi, &
 Amoris uxori puellæ lepidæ periclitanti, præ-
 pta uelocitate succurrite. Ruunt aliæ, sup̄erq;
 aliæ, sepedum populorum undæ, summōque
 studio singulæ granatim totum digerūt aer- 55
 uum. separatimque distributis, dissitisq; gene-
 ribus, è conspectu pernuciter abeunt. sed mi-
 tio noctis è cōiuiuo nuptiali, uino madens, &

flagrans balsama Venus remeat, totūmq; re-
 uincta corpus rosas micantibus, uisq; diligē-
 tia miri laboris: Non tuum (inquit) nequis-
 sima, nec tuarum manuum istud opus, sed il-
 lius, cui tuo, imò & ipsius malo placuisti. Et
 frusto cibarij panis ei proiecto, cubitum facit
 sit. Interim Cupido solus iterioris domus uni-
 ci cubiculi custodia clausus, cōcērebatur acri-
 ter: partim ne petulanti luxurie uulnus gra-
 10 uaret, partim ne cum sua cupita conueniret.
 sic ergo distinctis, & sub uno tecto separatis
 amatoribus, tetra nox exanclata. sed aurora
 commodum inequitanti, uocatæ Psyche Ve-
 nus insit talia: Vidēsne illud nenus, quod flu-
 15 uio præterluenti, ripisq; longis attenditur,
 cuius imi gurgites uicinum fontem despici-
 unt? Oues ibi nitentes, aurique colore floren-
 tes incustodito pastu uagantur: inde de coma
 pretiosi uelleris floccum mihi cōfestim quo-
 20 quo modo quæsitum afferas censeo. Perrexit
 Psyche uolenter, non obsequium quidem illa
 functura, sed requiem malorū præcipitio flu-
 uialis rupis habitura. sed inde de fluuio Musi-
 cæ suauis nutricula, leni crepitu dulcis auræ
 25 diuinitus inspirata, sic uaticinatur arundo ui-
 ridis: Psyche tantis ærumnis exercita, neque
 tua miserrima morte meas sanctas aquas pol-
 luas, nec uerò contra formidabileis oueis isti
 us oræ feras aditum, quoad de solis flagran-

tia mutuato calore, truci rabie solent efferrī, 30
 cornūq; acuto, & fronte saxea, & nōnunquā
 uenenatis morsibus in exitium seuire morta-
 lium. sed dum meridies solis sedauerit uapo-
 rem, & pecua spiritus fluuialis serenitate cō-
 quieverint, poteris sub illa præterissima plata 35
 no, quæ mecū simul unum fluentū bibit, latē-
 ter te abscondere. Et cū primum mitigata furia
 laxauerint oves animū, percussis frōdibus at-
 tiguī nemoris lanosum aurum reperies, quod
 passim stirpibus cōnexū obharescit. sic arū- 40
 do simplex & humana, Psyche ægerrimā sa-
 lutem suam docebat. Nec auscultatu pœniten-
 do diligēter instructa illa cæssauit. sed obserua-
 tis omnibus furatrīna facili, flauētis aurī mol-
 litie congestum gremiū ueneri reportat. Nec 45
 tamen apud dominam saltem secundi laboris
 periculum secūdum testimonium meruit, sed
 contortis supercilijs subridens amarum, sic
 inquit: Nec me præterit huius quoque facti
 author adulterinus: sed iam nunc ego sedu- 50
 lō periclitabor, an oppidō forti animo, singu-
 larique prudentia sis prædita. Vidēsne insi-
 stentem celsissimæ illi rupi montis ardui uer-
 ticem, de quo fontis atrī fuscæ defluunt un-
 dæ? Proximēque conceptaculo uallis inclu- 55
 sæ, stygijs irrigant paludes, & pauca Cocy-
 ti fluētā nutriūt: indidē mihi de summi fon-
 tis penita scaturigine, rorē rigentem hauritū

ista confestim deserto urnula. Sic aiens, cry-
 stallo dedolatum uasculū in super ei grauiora
 commūnata tradidit. At illa studiosè gradum
 celerans, montis extremum petit cumulum,
 5 cærtè uel illic inuentura uitæ pessimæ finem.
 Sed cum primum prædicti iugi conterminos
 locos appulit, uidet rei nastæ lethale difficul-
 tatē. Nanq; saxum immani magnitudine pec-
 rum, & inaccessa salebritate lubricū, medijs
 10 e faucibus lapidis fōtes horridos euomebat.
 Qui statim pni foraminis lacinijs æditi, per-
 que procliuē delapsi, & angusti canalīs exer-
 to contecti tramite, proximā conuallem latē-
 ter incidebant. Dextera, læuāque cotibus ca-
 15 uatis proserpūt, & longa colla porrecti scui
 dracones inconniæ uigiliæ luminibus addi-
 ctis, & in perpetuam lucem pupulis excubā-
 tibus. Iamq; & ipse semet nuniebant uoca-
 les aque. Nā & discede, & quid facis, uide:
 20 & quid agis, caue: & fuge, & peribis, subin-
 de clamant. sic impossibilitate ipsa mutata in
 lapidē Psyche, quauis præsentī corpore, sen-
 sibus tamen aberat: & inextricabilis pericu-
 li mole prorūsus obruta, lachrymarum etiam
 25 extremo solatio carebat, nec prouidentiaē bo-
 næ graues oculos innocētis animæ latuit æ-
 runna. Nam primi Iouis regalis auis illa re-
 pēte propāsis utrinq; pinnis affuit rapax aq-
 uila, memōq; ueteris obsequijs, quo ductū Cu-

pidinis Ioui pocillatorem Phrygium substule- 30
 rat, opportunam ferens opem, deique numen
 in uxoris laboribus peolēs, alti culminis dia-
 leis uias deserit, & ob os puellæ præuolans,
 incipit: At tu simplex alioquin, & expers re-
 rum talium, speraſque te sanctissimi nec mi- 35
 nus truculenti fontis, uel unam stillam posse
 furari, uel omnino contingere? Dijs etiam, ip-
 siq; Ioui formidabiles aquas istas stygias, uel
 fando comperisti: quòdque uos deieratis per
 numina deorum, deos per stygis maiestatem 40
 solere. sed cædo istam urnulam. Et protinus ar-
 reptam, completamque festinanter, libratisq;
 pinnarum nutatium molibus, inter genas sæ-
 uietium dentium, & trisulcæ uibramina dra-
 conum, remigium dextera læuâq; porrigēs, 45
 nolentes aquas, & ut abiret innoxius, præmi-
 nantes, excipit, commentus, ob iussum Vene-
 ris petere, eique se præministrare, quare pau-
 lō facilius aduendi fuit copia. Sic acceptam
 cum gaudio plenam urnam, Psyche Veneri ci 50
 tata retulit: nec tamen nutum deæ seuietis,
 uel tunc expiare potuit. Nam sic eam maio-
 ra, atque peiora flagitia comminans, appellat
 renidens exitiabile: iam tu quidē uideris ma-
 ga quædā mihi, & alta prorſus mæstica, quæ 55
 talibus præceptis meis obtèperasti gnauiter:
 sed adhuc istud mea pupula ministrare debe-
 bis, sume istam pyxidē (& dedit protinus)

usque ad inferos, & ipsius orci ferales pena-
 tes te dirige. Tunc conferes pyxidem Proser-
 pinæ: Petit de te Venus dicitō, modicum de
 tua mittas ei formositate, uel ad unam saltem
 5 dieculam sufficiens: nam quod habuit, dum fi-
 lium curat ægotum, consumpsit, atque con-
 triuit omne. sed haud immaturius redito, quia
 me necesse est indidem delinitam theatrū de-
 orum frequentare. Tunc Psyche uel maximē
 10 sensit ultimas fortunas suas, & uelamentis
 reiecto, ad promptum exitium sese compelli
 manifestè cōperit. Quid ni, quæ suis pedibus
 ultrò ad tartarum, manēsque demearē coge-
 retur? Nec cunctata diutius, pergit ad quam-
 15 piā turrim præaltam, indidem se datura præ-
 cipit: sic enim rebatur, ad inferos rectè, atq;
 pulcherrimè se posse descendere, sed turris
 prorumpit in uocem subitam: Et quid te (in-
 quit) præcipitio misella quæris extinguere?
 20 quidque iam nouissimo periculo, laboriq; isti
 temere succubis? Nam si spiritus corpore tuo
 semel fuerit seiugatus, ibis quidem profectò
 ad imum tartarū, sed inde nullo pacto redi-
 re poteris, mihi ausculta: Lacedæmon Achaie
 25 nobilis ciuitas, nō longè sita est: huius con-
 terminā deuijs abditā locis, quære Tænarū ini-
 bi spiraculū Ditis, & per portas hiantes mon-
 stratur iter inuui, cuius te limine transmeatā
 simul cōmiseris, iam canale directo pergis ad
 l. i.

ipsam Orci regiam . sed non haecenus uacua 30
 debebis per illas tenebras incedere, sed offas
 polentæ mulsæ cœcretas ambabus gestare ma-
 nibus, ac in ipso ore duas ferre stipes . Iamq;
 confecta bona parte mortiferæ uicæ continua
 ueris, claudum asinum lignorum gerulum 35
 cum agasone simili, qui te rogabit decidenti
 sarcinæ fusticulos aliquos porrigas ei, sed tu
 nulla uoce deprompta, tacita præterito . Nec
 moras, cum ad flumen mortuū uenies, cui præ-
 factus Charon protinus expetens portorium, 40
 sic ad ripam ulteriorem sutili cymba dedu-
 cit commeantes. Ergo & inter mortuos, aua-
 ritia uiuit? nec Charon ille ditis, & pater tan-
 tus deus, quicquam gratuito facit, & pauper
 moriens uaticū debet quærere? & æs si for- 45
 tē præ manu non fuerit, nemo eum expirare
 patietur? Huic squalido seni dabis nauli nomi-
 ne de stipibus quas feres, alteram, sic tamen,
 ut ipse sua manu de tuo sumat ore. Nec feci-
 us tibi pigrum fluentum transmeanti, quidā 50
 supernatans senex mortuus putris attollens
 manus, orabit, ut eum intra nauigiū trahas.
 Nec tu tamen illicita affectare pietate. Tran-
 sito fluuio, modicum te progressam textrices
 orabunt anus telam struentes, manus paulif- 55
 per accommodes, nec id tamen tibi contingere
 fas est. Nam hic omnia tibi, & multa alia
 de Veneris insidijs orientur, ut uel unam de

manibus committas offulam. Nec putes futi-
 le istud polentariū damnus leue, altera enim
 perditæ lux hæc tibi prorsus denegabitur. Ca-
 nis nanque prægrandis triiugo, & satis am-
 5 plo capite præditus, immanis, & formidabi-
 lis, conātibus oblatrās faucibus, mortuos qui
 bus iam nil mali potest facere, frustra territan-
 do ante ipsum limen, & atra atria Proserpi-
 næ semper excubans, seruat uacuum Ditis do-
 10 num. Hunc offrenatum unius offulæ præda,
 facile præteribis: ad ipsamq; protinus Proser-
 pinam introibis, quæ te comiter excipiet, ac
 benigne, ut & molliter assidere, & prædium
 opiparè suadeat sumere. sed tu & humi resi-
 15 de, & panem sordidum petito, esto: deinde
 nuntiato quid adueneris. susceptoque quod
 offeretur rursus remeans, canis sæuitiem of-
 fula reliqua redime: ac deinde auaro nauatæ
 data quæ referuaueras stipe, transitoque eius
 20 fluuio, recalcans priora uestigia, ad istum cœ-
 lestium syderū redies chorum. sed inter om-
 nia, hic obseruandum præcipuè tibi censeo, ne
 uelis aperire, uel inspicere illā quæ feres py-
 xidem, uel omnino formositatis diuinæ abdi-
 25 tum cures thesaurum. sic turris illa uel pro-
 pitia uaticinationis munus explicuit. Nec mo-
 rata Psyche, pergit Tænarum, sumptisq; ritè
 stipibus illis, & offulis, infernū decurrit mea-
 tum, transitq; per silentium asinario debi-
 l.ij.

li, & amnica stipe uectori data, neglecto sū- 30
 pernatantis mortui desiderio, & spretis tex-
 tricium subdolis precibus, & offulæ cibo sōpi-
 ta canis horrēdi rabie, domum Proserpinæ pe-
 netrat: nec offerentis hospitiæ sedile deliatiū,
 uel cibū beatū amplexa, sed ante pedes eius 35
 residens, humilis, & cibario panē cōtenta, Ve-
 neriam pertulit legationem. statimq; secreto
 repletam, conclusamque pyxidem suscipit, &
 offulæ sequentis fraude caninis latratibus ob-
 feratis, residuāque nauitæ reddita stipe, lon- 40
 gē uegetior ab inferis recurrit: & repetita,
 atq; adorata candida ista luæ, quanquam fe-
 stinans obsequium terminaret, mente capitur
 temeraria curiositate. Et ecce (inquit) inepta
 ego, diuinæ formositatis gerula, quæ nec tan- 45
 tillum quidem indidem mihi delibo, uel sic il-
 li amatori meo formoso placitura. Et cum di-
 cto reserat pyxidem, nec quicquam ibi rerū,
 nec formositas ulla, sed infernus somnus, ac
 uerē stygius, qui statim cooperculo reuelatus, 50
 inuadit eam, crassi soporis nebula cūctis eius
 membris perfunditur, & in ipso uestigio, ip-
 saq; semita conlapsam, possidet, & iacēbat im-
 mobilis, & nihil aliud quā dormiens ca-
 uer. sed Cupido iam cicatriæ solida reuale- 55
 scens, nec diutinam suæ Psyche absentiam
 tolerans, per arctissimam cubiculi, quo co-
 hibebatur, elapsus fenestram, refectūsq; pin-

nis aliquanta quiete longē uelocius prouo-
 lans, Psyche accurrit suam. Deterōque som-
 no curioso, & rursum in pristinam pyxidis
 sedem recondito, Psyche innoxio punctu-
 5 lo suæ sagittæ suscitatur. Et ecce (inquit) rur-
 sum perieras misella, simili curiositate. sed
 interim quidem tu, prouinciam, quæ tibi ma-
 tris meæ præcepto mādata est, exequere gna-
 uiter, cætera egomet uidero. His dictis ama-
 10 tor leuis in pinnas se dedit, Psyche uerō con-
 festim Veneri munus reportat Proserpinæ.
 Interea Cupido amore nimio peresus, & æ-
 gra facie matris suæ repentinam sobrietatem
 pertimescens, ad armile redit, alisque perni-
 15 cibus cæli penetrato uerticæ, magno Ioui sup-
 plicat, suamque causam probat. Tunc Iupit-
 er perpressa Cupidinis buccula, manūque
 ad os suum relata, consuauit, atque sic ad
 illum: Licet tu (inquit) domine fili nun-
 20 quam mihi concessu deūm, decretum serua-
 ris honoris, sed istud peccus meum, quo le-
 ges elementorum, & uices syderum dispo-
 nuntur, conuulneris assiduis ictibus, cre-
 brisque terrenæ libidinis fœdaueris casibus;
 25 contrāque leges, & ipsam Iuliam, discipli-
 nāque publicam turpibus adulterijs existi-
 mationem, famamque meam læseris, in serpē-
 teis, in igneis, in feris, in auis, & gregalia
 pecua serenos uultus meos sordide reforman-
 liij.

do: attamen modestiæ meæ memor, quôdque 30
inter istas meas manus creueris, cuncta perficiam, dum tamen scias æmulos tuos cauere. Ac si qua nunc in terris puella præpollet pulchritudine, præsentis beneficii uicem per eam mihi repensare te debere. sic fatus iubet Mercurium deos omnes ad concionem conuocare protinus. Ac si qui cætu celestium defuisset, in pœnam decem nullum nummorum cõuentum iri pronuntiare. Quo metu statim cõpleto cælesti theatro, pro sede sublimi sedens procerus Iupiter, sic enunciat: Dei conscripti Musarum albo, adolescentem istum, quem manibus meis alunatus sum, profectò scitis omnes: cuius primæ iuuentutis caloratos impetus freno quodam coerendos existimauis, sat est quotidianis eum fabulis, ob adulteria, cum etâsq; corruptelas infamatum, tollenda est omnis occasio, & luxuria puerilis nuptialibus pedicis colliganda. puellam elegit, & uirginitate priuauit, teneat, possideat amplexus Psychem, semper suis amoribus perfruat. Et ad Venerem collocata facie, Nec tu (inquit) filia quicquam contristare, nec prospiciæ tantæ tuæ, statuique de matrimonio mortali metuas. Iam saxo nuptias non impareis, sed legitimas, & iure ciuili congruas. Et illico per Mercurium arripi Psychem, & in cælum perducere iubet, porrecto ambro-

siæ poculo: sume (inquit) Psyche, & immortalis esto, nec unquam digredietur à tuo nexu Cupido, sed iste uobis erunt perpetuæ nuptiæ. Nec mora, cum cœna nuptialis affluens exhibetur. Accūbebat summum torum maritus, Psychem gremio suo complexus: sic & cum Iunone sua Iupiter, ac deinde per ordinem toti dei. Tunc poculum nectaris, quod unum deorum est, Ioui quidem suus pocillator ille rusticus puer, cæteris uerò Liber ministrabat, Vulcanus cœnam coquebat, Horæ rosas, & cæteris floribus purpurabant omnia, Gratiæ spargebant balsama, Musæ quoque canora personabant, Apollo cantauit ad citharam, Venus suauis Musicæ superingressa, formosa saltauit, scæna sibi sic concinnata, ut Musæ quidem chorum canerent, tibias inflaret satyrus, & Paniscus ad fistulam diceret. sic ecce Psyche conuenit in manum Cupidinis, & nascitur illis maturo partu filia, quam Voluptatem nominamus. sic captiuæ puellæ delira & temulenta illa narrabat anicula. sed astans ego non procul dolebam me hercules, quôd pugillares & stylum non habebam, qui tam bellam fabellam prænotarem. Ecce confectò nescio quo graui prælio, latrones reueniunt onusti, nonnulli tamen imò promptiores uulneratis domi relictis, & plagas recurrentibus, ipsi ad reli-

quas occultatas in quadam spelunca sarcis - 30
 nas (ut aiebant) proficisci gestiunt. Prandiō-
 que raptim tuburcinato, me, & equum uestro
 res rerum illarū futuros fustibus exinde tun-
 dentes producunt in uiam, multisq; cliuis &
 anfractibus fatigatos, prope ipsam uesperam 35
 producunt ad quāpiā speluncā, unde multis
 onustos rebos rursum ne breuiculo quidē tē-
 pore resectos ob iter reducant: tantāq; trepi-
 datione festinabāt, ut me plagis multis obtu-
 dentes, propellerētq; super lapidem prope ui- 40
 am positum deicerēt. Vnde crebris æquē in-
 gestis ictibus, dextero crure, & ungula sini-
 stra me debilitatum ægrē ad exurgendum cō-
 pellunt. Et unus, Quousque (inquit) ruptum
 istum asellum, nunc etiā claudum frustra pa 45
 scemus? Et alius, Quid quiddē pessimo pede
 domum nostram accessit: nec quicquam ido-
 nei lucri exinde cœpimus, sed uulnera & for-
 tissimorum occisiones? Alius iterum, Certē e-
 go cum primū sarcinas istas quanquam in. 50
 uitus pertulerit, protinus eum uulturijs gra-
 tissimum pabulum futurum præcipitabo. Dū
 secum mitissimi homines altercant de mea
 necē, iam domum perueneramus, nam ti-
 mor unguilas mihi alas fecerat. Tum quæ fe. 55
 rebamus amoliti properiter, nulla salutis
 nostræ cura, ac ne meæ quidem necis habi-
 ta, comitibus adscitis qui uulnerati remanse-

rant, dudum recurrūt relaturi tædia, ut aie-
 dant, nostræ tarditatis. Nec me tamen medio-
 cris carpebat scrupulus cōtemplatione cōmi-
 natæ mihi mortis, & ipse mecum: Quid stas
 5 Luci, uel quid iam nouissimū expectas? Mors
 & hæc acerbissima, decreto latronū tibi com-
 parata est, nec magno conatu res indiget. Vi-
 des istas ruinas p̄ximas & præcutas, in his
 præminentes silices, quæ te penetrantes qua
 10 decideris mēbratim dissipabunt. Nam & illa
 ipsa præclara magia tua, non uultū, laborēsq;
 tibi tantum asini, uerū coriū non asini cras-
 sum, sed hirundinis tenuē membranulā circū
 dedit. Quin igitur masculū tādē sumis ani-
 15 mum, tuæq; salutis dum licet consulis? Habes
 summam opportunitatem fugæ, dum latrones
 absunt. An custodiam anus semimortuæ for-
 midabis? quā licet claudi pedis tui calæ uni-
 ca finire poteris. Sed quod gentium capeissetur
 20 fugæ? uel hospitium quis dabit? Hic quidē in-
 epta, & proripus asinina cogitatio. Quis enim
 uiantium, uectorem suum non libenter aufe-
 rat secum? Et alacri statim nixu lorū, quo fue-
 ram destinatus, abrumpo, meq; quadrupedi
 25 cursu proripio: nec tamen astutulæ anus mil-
 uinos oculos effugere potui. Nam ubi me cō-
 spexit absolutum, apta super sexum & æta-
 tem audacia, lorumprehendit, ac me deduce-
 re, ac reuocare cōtendit. Nec tamen ego me-

mor exitiabilis propositi latronū pietate ulla 30
 commoueor, sed incussis in eam posteriorum
 pedum calcibus, protinus applaudo terræ. At
 illa, quanuis humi prostrata, tamen tenaciter
 loro inhæbat, ut me procurrente aliquatīf-
 per, tractu sui sequeretur: & occipit statim 35
 clamoris ululatus auxiliū ualidioris ma-
 nus implorare, sed frustra fletibus cassum tu.
 multum cōmouebat: qui ppe cum nullus ad-
 foret, qui suppetias ei ferre posset, nisi sola il-
 la uirgo captiua, quæ uocis exitu procurrentis, 40
 uidet hercules memoradi spectaculi scenam,
 non tauro, sed asino dependētem directē ani-
 culam. sumptāq; constantia uirili, facinus au-
 det pulcherrimum, extorto etenim loro mani-
 bus eius, me placitis gānitibus ab impetu re. 45
 uocatum gnauiter inscendit, & sic ad cursum
 rursum incitat. Ego simul uoluntariæ fugæ
 uoto, & liberadæ uirginis studio, sed & pla-
 garum suasis, quæ me sepicule commonebāt,
 equestri celeritate quadrupedi cursu solū re- 50
 plaudens, uirginis delicatas uoculas adhin-
 re tentabam. sed & scalpendi dorsi mei si-
 mulatione, nōnunquam obliquata ceruicæ pe-
 des decoros puellæ basiabam. Tunc illa spi-
 rans altius, cælūmq; sollicito nutu petens, Vos 55
 (inquit) superi, tandē meis supremis pericu-
 lis opem facite. Et tu fortuna durior, iam scē.
 uiue desine. sat tibi miseris istis cruciatibus

meis litatum est: tuq; præsidium meæ liberta-
 tis, meæq; salutis, si me donum peruexeris in
 columem, parētibusq; & formoso proco red-
 dideris, quas tibi gratias perhibebo? quos ho-
 5 nores habebō? quos cibos exhibebō? Iam pri-
 mum iubam istam tuam probē pectinatā me-
 is uirginalibus monilibus adornabo, frontem
 uerō crispatam prius decoriter discriminabo,
 caudæq; setas incuria congestas, & horridas
 10 cōpta diligentia perpolibo, bullisq; te multis
 aureis inoculatum, ueluti stellis sydereis relu-
 centem, & gaudijs popularium pomparum
 ouantem, sinu serico progestans nucleos, edu-
 lia mitiora, te meum sospitatore m quotidie
 15 saginabo. sed nec inter cibos delicatos, & otii
 profundum, uitæq; totius beatitudinem, de-
 erit tibi dignitas gloriosa. Nam memoriam
 præsentis fortunæ meæ, diuinæq; prouiden-
 tiæ perpetua statione signabo, & depictam
 20 in tabula fugæ præsentis imaginem, meæ do-
 nus atrio dedicabo. uisetur, & in fabulis au-
 dietur, doctorūmq; stylis rudis perpetuabitur
 historia, asino uectore uirgo regia fugiens ca-
 ptiuitatem. Accedes antiquis & ipse miracu-
 25 lis. Credenus etiam exemplo tuæ ueritatis,
 & Phryxum arietis supernatasse, & Arionē
 delphino gubernasse, & Europam tauro su-
 percubasse. Quod si uerē Iupiter mugiu in
 bouem, potest in asino meo latere aliquid nel

uultus hominis, uel facies deorum. Dum hic 30
 identidem puella replicat, uotisque crebros
 intermiscet suspiratus, ad quoddam perueni-
 mus triuium, unde me arrepto capistro diri-
 gere dextrorsum magnopere gestiebat, quòd
 ad parètes eius ea scilicet iretur uia. sed ego 35
 gnarus latrones illà ad reliquas commeasse
 prædas, renitebar fortiter, atq; sic in animo
 meo tacitus exoptulabam: Quid facis infelix
 puella? quid agis? cur festinas ad orcum? quid
 meis pedibus facere contendis? Non enim te 40
 tantum, ueruetiam me perditum ibis. sic nos
 diuersa tendentes, & in causa finali, de pro-
 prietate soli, imò uia herciscundæ contenden-
 tes, rapinis suis onusti coram deprehēdūt ipsi
 latrones, & ad lunæ splendorem, iam inde lon- 45
 gius cognitos, risu maligno salutant, & unus
 e numero sic appellat: Quorsum istam festi-
 nanti uestigio lucubrat is uiam, nec noctis in-
 tempestæ maneis, laruasq; formidatis? An tu
 probissima puella parentes tuos internisere 50
 properas? sed nos, & solitudini tuæ præ-
 sidium præbebitus, & cōpendiosum ad tuos
 iter monstrabimus. Et uerbum manu secutus,
 prehenso loro retrorsum me circumtorquet,
 nec baculi nodosi quem gerebat suctis ictibus 55
 temperat. Tunc ingratis ad promptum re-
 currens exitium, reminiscor doloris ungu-
 læ, & occipio mutati capite claudicare. sed ecce

(inquit) ille qui me retraxerat, rursum titu-
 bas & uacillas? & putres isti tui pedes fu-
 gere possunt, ambulare nesciunt? At paulò an-
 te pinnatam Pegasi uincæbas celeritatem. Dū
 sic mecum, susem quatuor, benignius iocatur
 comes, iam domus eorum extremam loriceam
 perueneramus: & ecce de quodam ramo pro-
 ceræ cupressus, induta laqueum anus illa pē-
 debat. Quam quidem detractam protinus, cū
 10 suo sibi funiculo deuinctam dedere præcipi-
 tem: puellaq; statim distenta uinculis, cœnam
 quam postrema diligentia præparauerat in se-
 lix anicula, ferinis inuadunt animis. Ac dum
 audita ferocitate cuncta contrumcant, iam in-
 15 cipiunt de nostra pœna, suaq; uindicta secum
 cōsiderare: & utpote in cœtu turbulento, ua-
 riæ suere sententiæ. Ut primus uiuam crema-
 ri cœferet puellā, secundus bestiis obijci sua-
 deret, tertius patibulo suffigi iuberet, quartus
 20 tormētis excarnificari præciperet: certè cal-
 culo cunctorum utcumq; mors ei fuerat de-
 stinata. Tūc unus omnium sedato tumultu, pla-
 cito sermone, sic orsus est: Nec sectæ collegij,
 nec mansuetudini singulorū, ac ne meæ qui-
 25 dem modestiæ cōgruit, pati uos ultra modū,
 delictique scēire terminū, nec feras, nec cru-
 ces, nec ignes, nec tormēta, ac ne mortis quidē
 maturatæ festinas tenebras accersere: meis
 itaq; cōsilijs auscultātes nitā puellæ, sed quā

meretur, largimini. Nec uos memoria deseruit 30
 utiq; quid iandudum decreueritis de isto asi-
 no, semper pigro quidem, sed mādūcone sum-
 mo, nunc etiam mendaci fictæ debilitatis, et
 uirginalis fugæ sequestro, ministroque. Hunc
 igitur iugulare crastino placeat, totisque ua- 35
 cne facto præcordijs per mediam aliu, nudā
 uirginem, quam prætulit nobis, insuere, ut so-
 la facie prominente, cæterum corpus puellæ
 nexu ferino coerceat. Tunc super aliquod sa-
 xum scruposum insititium, et fartilem asinū 40
 exponere, et solis ardentis uaporibus trade-
 re. Sic enim cūcta, quæ recte statuistis, ambo
 sustinebunt, et mortem asinus quam pridem
 meruit, et illa morsus ferarum, cum uermi- 45
 bus membra laniabuntur; et ignis flagran-
 tiā, cū sol nimis caloribus inflāmarit, uterū:
 et patibuli cruciatum, cū canes et uultures
 intima protrahēt uiscera. Sed et cæteras eius
 ærumnas et tormenta numerate. Mortuæ be- 50
 stie ipsa uiuens uentrem habitabit. tum fa-
 tore nimio naves æstuabunt, inediæ diutinæ
 lethali fame tabescet, nec suis saltem liberis
 manibus mortem sibi fabricare poterit. Ta-
 libus dictis, non pedibus, sed totis animis la- 55
 trones in eius uadunt sententiā: quam meis
 tam magnis auribus accipiens, quid aliud q̄
 meum crastinum desebam cadauer?

Argumentum libri septimi.

Sub diluculū matutinū unus latronū reli-
 quis collegis renūciauit, quæ admodū illa quæ
 contigerat in domo Milonis Hypatini latro-
 5 cinia et facinora infanda, imputabantur Lu-
 cio Apuleio: et quod nullus latronū sup̄ tāto scæ-
 lere insimulabatur, sed solus Apuleius omnis
 facinoris author fuisse credebatur, quoniam
 nusq̄ cōparebat. Quæ audiēs Apuleius in asi-
 10 num transformatus, secū querebatur: et me-
 dullitus ingemebat, quod in fonte sons, per inno-
 te nocētissimus haberetur, nec causam suā age-
 re possset. Inferūtur narratiūculæ festiue, aga-
 fons improbitas, et fœminæ fraudes gra-
 15 phice describuntur.

L. APVLEII MA-

DAVRENSIS PHILOSO-
 PHI PLATONICI, DE ASI-
 NO AVREO LIBER
 SEPTIMVS.

20 T primū tenebris
 abiectis dies inalbe-
 bat, et cædidum so-
 lis curriculum cun-
 cta cōlustrabat, qui-
 dam de numero la-
 tronū peruenit, sic
 enim mutæ saluta

tionis officium indicabat. Is in primo spelūcæ 30
aditu residens, & ex anhelitu recepto spiri-
tu, talem collegio suo nunciū fecit: Quod ad
domum Milonis Hypatini, quam proximè di-
ripiimus, pertinet, discussa sollicitudine iam
possimus esse securi. Postquam uos enim for- 35
tissimis uiribus, cunctis ablatis, castra nostra
remeastis, immixtus ego turbulis populariū,
dolentiq; atq; indignanti similis, arbitrabar
super inuestigatione facti, cuiusmodi consiliū
aperetur: & an, & quatenus latrones placē- 40
ret inquiri, renunciaturus uobis ut mandaue-
ratis omnia. Nec argumētis dubijs, sed ratio-
nibus probabilibus, congruo cunctæ multitu-
dimis consensu, nescio qui Lucius auctor ma-
nifestus facinoris postulabatur, qui proximi 45
diebus, fictis cōmendatitijs literis, Miloni se se
uirum commentitus bonum, arctius concilia-
uerat, ut etiam hospitio susceptus, inter fami-
liares intimos haberetur. Plurculisque ibidem
diebus demoratus, falsis amoribus acillæ Mi. 50
lonis animum inrepens, ianue claustra sedu-
lo explorauerat & ipsa mēbra, in quibus omne
patrimonium condi solebat, curiosè perspe-
rat. Nec exiguum scelerati monstrabatur in-
dicium: quippe cum eadem nocte, sub ipso fla 55
gitij momento, idem profugisset, nec exinde
usquam cōpareret. Nam & præsidium fugæ,
quo uelocius frustatis insecutoribus, procul

ac procul abderet sese, eidem facile suppedi-
tasse. Equum nāq; illum suum candidum ue-
ctorem futurum duxisse secum, planè seruū
eius ibidem in hospitio repertum, scelerū con-
5 filiorūq; berilium futurū indicem, per mag-
gistratus in publicam custodiam receptum, &
altero die tormentis uexatū pluribus, ac pe-
nè ad ultimam mortem exarnificatum, nil
quicquam rerū talium esse confessum: missos
10 tamē in patriam Lucij illius multos numero,
qui reum pœnas daturū sceleris inquirerent.
Hic eo narrāte, ueteris fortunæ, & illius bea-
ti Lucij, præsentisq; ærūnæ, & infelicis asini
facta cōparatione, medullitus ingemebā. sub-
15 ibatq; me nō de nihilo ueteris, prisceq; doctri-
næ uiros finxisse, ac pñuciaisse, cœcā & pror-
sus exoculatā esse fortunā, quæ semper suas
opeis ad malos, & indignos conferat, nec un-
quam iudicio quenq; mortaliū eligat, imò ue-
20 ro cum his potissimum diuersetur, quos pro-
cul si uideret, fugere deberet. Quodq; cunctis
est extremus, uarias opiniones, imò contra-
rias nobis attribuat, ut & malus boni uiri
fama gloriatur, & innocētissimus contrā no-
25 xiorum ore plectatur. Ego deniq; quæ seuis-
simus eius impetus in bestiam extremæ fortis
quadrupedem deduxerat, cuiusq; casus etiam
cuiuis iniquissimo dolendus, atq; miserandus
meritō uideretur, crimine latrocinij ī hospite
m. i.

mihi carissimum postulabar. Quod crimen nõ 30
 modò latrocinium, uerùm etiam parricidium
 quisq; rectius nominaret: nec mihi tamen li-
 cebat causam meã defendere, uel unico uerbo
 saltem denegare. Deniq; ne mala conscientia,
 tam seleso crimini præsens uiderer silentio 35
 cõsentire, hac tantum impatientia productus,
 uolui dicere: Non feci. Et uerbum quidem præ-
 cedens, semel ac sepius immodicè clamitauì,
 sequens uerò nullo pacto dissere potui. Sed
 in prima remansi uoce, & identidem boauì, 40
 Non, non: quanquam nimia rotunditate pen-
 dula uibrassem labia. Sed quid ego pluribus
 de fortunæ seuitate cõqueror, quãquam nec
 istud puduit me, cum meo famulo, meòq; ue-
 ctore illo equo factum conseruum atq; cõiu- 45
 gem. Talibus cogitationibus fluctuantè, subiit
 me illa cura potior, qua statuto consilio latro-
 num, manibus uirginis decretam me uictimã
 recordabar, uetrem crebro suspiciens meum,
 iam misellã puellã parturiebam. Sed ille qui 50
 commodum falsam de me notoriam pertule-
 rat, expromptis mille aureis, quos in sinu la-
 cinie contexerat, quòsq; uarijs uiatoribus de-
 tractos, ut aiebat, pro sua frugalitate commu-
 ni conferebat arcæ, insit etiam de salute com- 55
 militonum sollicitè sciscitari. Cognitòq; quos-
 dam, imò uerò fortissimum queq; uarijs qui-
 dem, sed impigris casibus adoppetisse, suadet

tantisper pacatis itineribus, omniũq; præ-
 liorum seruatis inducijs, inquisitionibus com-
 militonum potius insisteretur, & tyrocinio
 nouæ iuuentutis, ad pristinae manus numerũ,
 5 Martiæ cohortis facies integraretur. Nam &
 inuitos terrore compelli, & uolentes præmio
 prouocari posse: nec paucos humili seruilique
 uitæ renunciantes, instar tyrannicæ potesta-
 tis, sectam suam conferre malle. se quoq; ian-
 10 dudum pro sua parte quendã conuenisse ho-
 minem & statu procerum, & etate iuuenem,
 & corpore uastum, & manu strenuum: eiq;
 suasisse, ac denique per suasisse, ut manus he-
 betatas diutina pigritia tandem reserret ad
 15 frugem meliorem, bonòq; secundæ, dum pos-
 set, frueretur ualitudinis. Nec manum ualidã
 erogandæ stipi porrigeret, sed hauriendo pot-
 tius exerceret auro. Talibus dictis uniuersi
 omnes assensere, & illum qui tam compro-
 20 batus uideretur, ascisci, & alios ad supplen-
 dum numerum uestigare statuuit. Tunc pro-
 fectus, & paululum comoratus ille, perducit
 immanem quendam iuuenem, uti fuerat pol-
 licitus, nescio an ulli præsentium comparan-
 25 dum. Nam præter ceterã corporis molem, to-
 to uertice cuctos antepollebat, & ei commo-
 dum lanugo malis inserpebat: sed planè cen-
 tuculis disparibus, & male consarcinatis
 semiamictum, inter quos pectus & uenter
 m.ij.

crustata crassitie reluctabant. sic introgres- 30
 sus, Aucte (inquit) fortissimo deo Marti cliē-
 tes, mibiq; iā fidi cōmilitones, & uirū magna
 nimæ uiuacitatis uolentē uolentes accipite, li-
 bentius uulnera corpore excipiētem, q̄ aurū
 manu suscipientē, ip̄saq; morte, quā formidāt 35
 alij, meliorē. Nec me putetis egenum uel ab-
 iectum, nēue de pannulis istis uirtutes meas
 aestimetis. Nam præsui ualidissimæ manus, to-
 tāmque prorsus deuastauī Macedonia. Ego sum
 prædo famosus, Henus ille Thracius, cuius to- 40
 tæ prouinciæ nomen horrescunt, patre The-
 rone atq; latrone inclyto prognatus, humano
 sanguine nutritus, intēq; ip̄sos manipulos fa-
 ctionis educatus, hæres & æmulus uirtutis
 paternæ. sed omnē pristinam sociorum fortiū 45
 multitudinē, magnāsq; illas opes exiguo tē-
 poris amisi spatio. Nā pcuratorē principis,
 duænarā perfunctum, dehinc fortuna tri-
 stiore decussum, prætereunte me coram fue-
 ram aggressus. sed rei noscendæ carpo ordi- 50
 nem. Fuit quidam multis officijs in aula Cæ-
 saris clarus atq; cōspiciuus, ipsi etiam probè
 spectatus. Hunc in simulatum quorūdam astu
 proiecit extorē seuiēs inuidiā, sed uxor eius
 Plotina quædā, raræ fidei atq; singularis pu 55
 dicitæ femina, quæ decimo partus stipendio
 uiri familiā fūdauerat, spretis atq; cōtemptis
 urbicæ luxuriæ delitijs, fugiētis comes, & in-

fortunij's socia, tonso capillo, in masculinā fa-
 ciē reformato habitu, pretiosissimis moniliū,
 & auro monetali xonis refertis incincta, in-
 ter ip̄sas custodientium militum manus, &
 5 gladios nudos, intrepida, cūctorū periculorū
 particeps, & pro mariti salute, peruigilē cu-
 ram sustinēs, ærumnas assiduas ingenio ma-
 sculo sustinebat. Iāmque plurimus itineris dif-
 ficultatibus, marisq; terroribus exanclatis,
 10 Zacynthū petebat: quā fors ei fatalis decre-
 uerat temporariam sedem. sed cum primum
 litus Actiacum, quo tunc Macedonia delapsi
 grassabamus, appulisset, nocte promotā, taber-
 nulam quandā litori nauiq; proximā, uitatis
 15 maris fluctibus incubabat. Inuadinus & di-
 ripinus omnia, nec tamē periculo leui tentati
 discēssimus. Simul nanq; primū sonum ianue
 matrona percepit, procurrens in cubiculum,
 clamoribus inquietis cuncta miscuit, milites
 20 suosq; famulos nominatim, sed & omnē uici-
 niam suppetiatum conuocans: nisi quod pa-
 uore cunctorū, quē sibi quisq; metuētēs de-
 litecebant, effectū est, ut impunē discedere-
 mus. sed protinus sanctissima (uera enim di-
 25 cenda sunt) & unice fidei femina, bonis ar-
 tibus gratiosa, precibus ad Cæsaris numē por-
 rectis, & marito reditū celere, & aggressuræ
 plenam uindictam impetrauit. Deniq; noluit
 esse Cæsar Hemi latronis collegiū, & cōfestim
 m. iij.

interijt. Tantū potest nutus etiā magni prin- 30
cipis. Tota deniq; factione militarium uexil-
lationum indagatu confecta, atq; concisa, ipse
me furatus agrē solus medijs orci faucibus
ad hunc euasi modum: Sumpta ueste mulie- 35
bri florida, in sinus floccidos abundante, mi-
tellāq; textili contecto capite, calceis femini-
nis, albis illis & tenuibus indutus, & in se-
quiores sexum incertus atque absconditus,
a bello spicas hordeaceas gerenti residens, per
medias acies infesti militis transibij. Vnam 40
mulierem putantes a sinariam concedebāt li-
beros aditus, quippe cum mihi etiam tūc de-
piles genae, leui pueritia splendent. Nec
ab illa tamen paterna gloria uel mea uirtu-
te descuiui, quanq̄ semitrepidus, iuxta mucro- 45
nes Martios cōstitutus: sed habitus alieni fal-
lacia tectus, uillas seu castella solus aggredi-
ens, uaticulū mihi corrafi. Et diloricatis sta-
tim pānulis, in mediū profudit duo millia au-
reorū. Et en (inquit) istā sportulam, imō uerō 50
dotem uestro collegio libens, meq; uobis ducē
fidissimū, si tamen nō recusatis, offero, breuis
tēporis spatio, lapideā istam domū uestrā fa-
cturus aureā. Nec mora, nec contatio, sed cal-
culis omnibus ducatū latrones unanimes ei 55
deferūt, uesteq; lautiusculā pferunt, sumeret
abiecto cētuculo diuite. sic reformatus, singu-
los exosculatus, & in sumo puluinari locatus,

cœna & poculis magnis in auguratur. Tunc
sermōibus nutuis de uirginis fuga, deq; mea
uectura, & utriq; destinata monstrosa morte
cognoscit, & ubi locorum esset illa perconta-
tus, deductūsq; uisa ea ut erat uinculis onu- 5
sta, contorta & uituperanti nare discessit. Et
non sum quidem tam brutus, uel certe teme-
rarius (inquit) ut scitum uestrum inhibeam,
sed male conscientiae reatum intra me susti-
nebo, si quod bonum mihi uidetur dissimula- 10
uero: sed prius fiduciam uestri causa sollicito
mihi tribuite, cum praesertim uobis si senten-
tia hœc mea displicuerit, liceat rursus ad asi-
num redire. Nam ego arbitror latrones, quiq; 15
eorū recte sapiūt, nihil anteferre lucro debere
suo, ac ne ipsam quidē saepe & alijs dānosam
ultionē. Ergo igitur si pdideritis in asino uir-
ginē, nihil amplius q̄ sine ullo cōpendio indi-
gnationē uestrā exercueritis. Quin ego cenſeo 20
deducēdam eam ad quampiā ciuitatem, ibiq;
ueniendā. Nec enim leui pretio distrahi
poterit talis etatula: nam & ipse quosdā le-
nones pridem cognitos habeo, quorū poterit
unus magnis equidē talentis, ut arbitror, pu- 25
ellam istā praestinare, condignē natalibus suis
in fornice praesurā, nec in simile fugā dis-
cursurā, nonnihil etiā cum lupanari serui-
erit, uindictē uobis depensurā. Hæc ex animo
quidē meo sententiā cōducibile ptuli, sed uos
m. iij.

nostrorū estis consiliorū rerūq; domini. sic 30
 ille latronum fisci aduocatus, nostram causam
 pertulerat, uirginis & asini sospitator egre-
 gius. sed in diutina deliberatione cæteri cru-
 ciantes mora consilij mea præcordia, imò mi-
 serum spiritum, libentes tandem nouitij la- 35
 tronis accedunt sententiæ, & protinus à uin-
 culis exoluunt uirginem. Quæ quidem simul
 ut uiderat illum iuuenem, fornicisque & le-
 nonis audierat mentionem, cæpit risu lætissi-
 mo gestire, ut mihi meritò subiret uitupera- 40
 tio totius sexus, cū uiderē puellā pci iuuenis
 amore, nuptiarūq; castarū desiderio simula-
 to, lupanaris spurci, sordidiq; subito dilectari
 nomine: & tunc quidem totarū mulierū se- 45
 cta, morésq; de asini pendebāt iudicio. sed ille 45
 iuuenis sermōe repetito, Quin igitur (inquit)
 supplicatū Marti Comiti pergitimus, & puellā
 simul uendituri, & socios indagaturi. sed ut
 uideo nullū uspiā pecus sacrificatui, ac ne uir- 50
 num quidē potatui affatim uel sufficiens ha-
 bemus. Decē itaq; mihi legate comites, queis
 cōtentus, pximū castellum petam, inde uobis
 epulas, & alias res cōparaturus. sic eo pfe-
 cto, cæteri copiosum instrūt ignē, aram cespiti
 uirenti Marti deo faciunt. Nec multò post 55
 adueniūt illi uinariōs utres ferētes, & gregē
 tim pecua cōminatēs, unū prælectū grandē
 hircū, amosum & horricomem Marti secu-

tori, Comitiq; uictimant, & illico prandium
 fabricatur opiparē. Tunc hospes ille, Non mo-
 dō (inquit) expeditionum, prædarūq; ue-
 rum etiam uoluptatum uestrarum duæm me
 5 strenuum sentire debetis. Et aggressus insi-
 gni faciūditate, gnauiter curiæta præministrat,
 uerit, sternit, coquit: tuæta concinnat, appo-
 nit satule: sed præcipuē poculis crebris, gran-
 dibusque singulos ingurgitat. Interdum tamē
 10 insimulatione promendi quæ poscebat usus,
 ad puellam commeabat assidue, partēsq; sub
 reptas clanculo & prægestatas à se potiones,
 offerebat hilaris. At illa sumebat appetenter,
 & nonnunquam basiare uolēti, prōptis sua-
 15 uiolis adlubescebat, quæ res oppidō mihi dis-
 pliæbat. Hem oblita es nuptiarum, tuīq; mu-
 tui cupitoris puella uirgo? & illi, nescio cui,
 recentī marito, quem tibi parentes iunxerūt,
 hunc aduenam, cruentūque percussorē præ
 20 ponis? Nec te conscientia stimulat, sed affectio
 ne calcata, inter lanceas & gladios istos scortari
 tibi libet? Quid si quo modo cæteri latro-
 nes persenserint, non rursum recurre ad asi-
 num? & rursum exitium mihi parabis? re ue-
 25 ra ludis de alieno corio. Dum ista sycophanta
 ego mecum maxima cum indignatione dispu-
 to, de uerbis eorū quibusdam dubijs, sed non
 obscuris prudenti asino, cognosco non Hemū
 illum prædonem famosum, sed Lepolemū spō

sum puellæ ipsius . Nam procedente sermo- 30
 ne , paulò iam clarius , contempta mea præ-
 sentia , Bono animo es (inquit) Chari-
 te dulcissima , nam totos istos tuos hosteis sta-
 tim captiuos habebis . Et instantia ualidiore
 uinum iam immixtum , sed modico tepesa- 35
 etum uapore , saucijs illis , & crapula uino-
 lentiâque madidis , ipse abstemius non cessat
 impingere : & hercules suspicionem mihi fe-
 cit , quasi saporiferû quoddam uenenum can-
 tharis immiseret illis . Cum deniq; , sed pror- 40
 sus omnes uino sepulti iacebant ones , partim
 parati morti , tunc nullo negotio arētissimis
 uinculis impeditis , ac pro arbitrio suo constri-
 ctis illis , imposita dorso meo puella dirigit
 gressum ad suam patriam . Quam simul acce- 45
 simus , tota ciuitas ad uotiuum cōspectum ef-
 funditur , procurrunt parentes , affines , clien-
 tes , alumni , famuli læti faciem gaudio delibru-
 ti . Pompam cerneret omnis sexus & omnis æ- 50
 tatis , nouumque & hercules memorandum
 spectamen , uirginē asino triumphantem . De-
 nique ipse etiam hilarior pro uirili parte , ne
 præsentī negotio , ut alienus discreparem , por-
 rectis auribus , proflatisque naribus rudiui
 fortiter , imò tonanti clamore persequi . Et illā 55
 thalamo receptam , commode parentes sui fo-
 uebant . Me uerò cum ingenti iumentorum ci-
 uiumq; multitudine , confestim retro Lepole-

mus agebat non inuitum , nam & aliàs curio-
 sus , & tunc latronum captiuitatis spectator
 optabam fieri : quos quidem colligatos , adhuc
 uino magis , quam uinculis deprehendimus .
 5 Totis ergo prolati , ceterisque rebus , & nobis
 auro , & argento , ceterisque onustis , ipsos par-
 tim constrictos , uti fuerant , prouolutosque in
 proximas ripas præcipites dedere , alios ue-
 rò suis sibi gladijs obruncatos reliquere . Ta-
 10 li uindicta læti & gaudentes , ciuitatem reue-
 nimus , & illas quidem diuitias , publica custo-
 dela commiserunt , Lepolemo puellam repetitâ
 lege tradidere . Exin me suum sospitatore
 nuncupatum matrona prolixè queritabat ,
 15 ipsoque nuptiarum die , præsepium meum hor-
 deo passim repleri iubet , fœnumq; camelo Ba-
 etriano sufficiens apponi . sed quas ego condi-
 gnas rotidi diras deuotiones imprecer , quæ
 me formauit non canem , sed asinum : quippe
 20 cum uiderem largissimæ cœnæ reliquijs , rapi-
 nisque caneis omneis inesatos , atque disten-
 tos . Post unicam noctem & rudimenta uene-
 ris , reuens nupta gratias summas apud suos
 parentes , ac maritum mihi meminisse nō de-
 25 stitit , quoad summos illi promitteret honores
 habituri mihi . Conuocatis deniq; grauioribus
 amicis , consilium datur , quo potissimum fa-
 cto dignè remunerarer . Placuerat uni domi
 me coclusem & otiosum , hordeo , lecto , sabâq;

Et uicia saginari. sed obtinuit alius, qui meæ 30
 libertati prospexerat, suadens ut rurestribus
 potius campis in greges equinos lasciuies dis-
 currerem, daturus dominis equarum inscen-
 su generoso multas mulas alumnas. Ergo igitur
 euocato statim armentario equisitione, ma- 35
 gna cum præfatione deducendus assignor: Et
 sanè gaudēs, lætūsque præcurrebam, sarcinis
 Et cæteris iam nunc renunciaturus. Nactūq;
 libertate ueris initio, pratīs herbantibus, ro- 40
 sas utique reperturus aliquas, subibat me ta-
 men illa etiam frequens cogitatio, quod tan-
 tis actis gratijs, honoribūsq; plurimis asino
 meo tributis, humana facie recepta, multo tan-
 ta pluribus beneficijs honestarer. sed ubi me
 procul à ciuitate gregarius ille perduxerat, 45
 nullæ deliciae ac ne ulla quidem libertas ex-
 cipit. Nam protinus uxor eius auara quidē,
 nequissimāque illa mulier, mole machinariæ
 sub iugum me dedit, frondosōque baculo sub-
 inde castigans, panem sibi, suisq; de meo para 50
 bat corio. Nec tantum sui cibi gratia me fati-
 gare contenta, uicinorū etiam frumenta mer-
 cænarijs discursibus meis conterebat: nec mi-
 bi misero, statuta saltē cibaria, pro tantis præ-
 stabantur laboribus. Nanq; hordeum meum 55
 frictum, Et sub eadem mola meis quassatum
 ambagibus, colonis proximis uenditabat. Mi-
 hi uerò per diem laboriosæ machinæ attentō,

sub ipsa uespera surfures apponebat incretos
 ac sordidos, multōque lapide salebrosos. Tali-
 bus ærumnis edomitum, nouis fortuna sæua
 cruciatibus tradidit: scilicet ut, quod aiūt, do- 5
 mi, forisq; fortibus factis, adoriæ plenæ glo-
 riarer. Equinis armentis nanq; me congregē,
 pastor egregius mandati dominici serus au-
 sculator, aliquādo permisit. At ego tandem li-
 ber asinus, lætus Et tripudiās, gradūq; molli
 10 gestiens, equas opportunissimas iam mihi cō-
 cubinas futuras deligebā. sed hic etiam spes
 hilarior in capitale proæssit exitium: mares
 enim ob admissuram ueterem pasti satianter,
 ac diu saginati, terribiles alioquin, Et utique
 15 quouis asino fortiores, de me metuentes sibi,
 Et adulterio degeneri præcauentes, nec hospi-
 talis Iouis seruato federe, riualem summo fu-
 rentes persequuntur odio. Hic elatis in al-
 tum uastis pectoribus, arduus capite, Et subli-
 20 mis uertice, primoribus in me pugillatur un-
 gulis. ille terga pulposis torulis obesa conuer-
 tens, postremis uelitur calcibus. Alius hinni-
 tu maligno comminatus, remulsis auribus, dē-
 tiūmque candentium renudatis hastis, totum
 25 me commorsiat. Sic apud historiam de rege
 Thracio legeram, qui miseros hospites, ferinis
 equis suis lærandos deuorandōsq; porrige-
 bat. Adeo præpotens ille tyrannus, sic parcus
 hordei fuit, ut edacium iumentorum famem

corporum humanorum largitione sedaret. Ad 30
 eundem modum distractus & ipse uarijs e-
 quorum incur sibus, rursus molareis illos cir-
 cuitus requirebam. Verum fortuna meis cru-
 ciatibus infatibilis, aliam denuo mihi pestē
 instruxit. Delegor enim ligno monte deuehun 35
 do, puerque mihi præfectus imponitur. Om-
 nium ille quidem puer deterrimus, nec me
 montis excelsi tantum arduum fatigabat iu-
 gum, nec saxæas tantum sudas incurfando cō-
 terebam ungulas, uerum fustium quoq; cre- 40
 bris ictibus persæpe dedolabar, ut usque pla-
 garum mihi medullaris insideret dolor: co-
 xæq; dextræ semper ictus incutiens, & unū
 feriendo locum, dissipato corio, & ulæris la-
 tissimi factio foramine, imò fouea, uel eti- 45
 am fenestra, nullus tamen desinebat iden-
 tidem uulnus sanguine delibutum obtunde-
 re. Lignorum uerò tanto me premebat pon-
 dere, ut sarcinæ molem elephantō non asino
 paratam putares. Ille uerò quotiens in alte- 50
 rum latus præponderans declinabat sarcina,
 cum deberet potius grauantis ruinæ fustes
 demere, & leuata paulisper pressura; sanare
 me, uel certè in alterum latus translatis per-
 æquare, contrà, lapidibus additis insuper, 55
 sic iniquitati ponderis medebatur. Nec tamen
 post tantas meas clades immodico sarcinæ
 pondere contentus, cum fluiuium transcendē-

remus (qui fortè præter uiam defluebat) pe-
 dibus suis ab aquæ madore consules, ipse
 quoque insuper lumbos meos insiliens reside-
 bat, exiguum scilicet, & illud tantæ molis
 5 superpondium. At si quo casu limo ceno-
 ripæ supercilio lubricante, oneris impatien-
 tia prolapsus deruissem, cum deberet egregi-
 us agaso manum porrigere, capistro suspen-
 dere, cauda subleuare, certam partem tanti
 10 ponderis quoad resurgerem saltem detrahe-
 re, nullum quidem defesso mihi ferebat au-
 xilium, sed occipiens à capite, imò uerò & ip-
 sis auribus totum me compilabat, cædit fuste
 grauissimo, donec fomenti uicæ, me plagæ sus-
 15 citarent. Idē mihi talem excogitauit pernici-
 em, spinas acerrimas, & punctu uenenato ui-
 rosas tortili nodo in fascem constrictas, cau-
 dæ meæ pēsilem delegauit cruciatum, ut in-
 cessu meo commotæ incitatæq; funestis acu-
 20 leis infeste me cōuulnerarēt. Ego igitur anci-
 piti malo laborabam, nam cum me cursu pro-
 ripueram, fugiens acerbissimos incurfus, uehe-
 mentiore nixu spinarum feriebar: si dolori
 parcens paululum restitisssem, plagis compel-
 25 lebar ad cursum. Nec quicquā uidebatur ali-
 ud excogitare puer ille nequissimus, quàm
 ut me quoquo modo perditum iret. Idq; iu-
 rans, & nō inquam cōminabatur, & planè
 fuit quod eius detestabilem malitiam ad peio-

res conatus stimulare. Nam quadam die, ni- 30
 mia eius insolentia expugnata patiētia mea,
 calces ualidos extuleram. Deniq; tale facinus
 in me comminiscitur, stuppæ sarcina me sa-
 tis onustum, properèque funiculis constrictū,
 producit in uiam: deque proxima uillula spi- 35
 rantem carbunculum furatus, oneris in ipso
 meditullio reponit. Tāmq; fomento tenus ca-
 lesens, & enutritus ignis, surgebat in flam-
 mas, & totum me funestus ardor inuaserat:
 nec ullum pestis extremæ suffugium, nec sa- 40
 lutis aliquod apparet solatium. Et ustrina ta-
 lis moram non sustinet, sed meliora consilia
 præuertitur. sed in rebus sæuis adfulsit for-
 tunæ nutus hilarior, nescio an futuris peri-
 culis me reseruans, certè præsentē, statutāque 45
 morte liberans. Nam fortè pluuiæ pridianæ
 recens conceptaculum aquæ lutulentæ proximi-
 mum conspicatus, ibi memet improuido saltu
 totum abijcio. Flammāque prorsus extincta,
 tandem & pondere leuatus, & exitio libe- 50
 ratus euado. sed ille deterrimus ac temerari-
 us puer, hic quoque suum nequissimum factū
 in me retorsit: gregariisque omnibus affirma-
 uit, me sponte uiciorum foculos transēuntē,
 titubanti gradu prolapsū, ignem ultroneum 55
 accessisse, mihi etiam aridens addidit: Quo-
 usque ergo frustra pascemus ignigenum istū?
 Nec multis interiectis diebus, longè peioribus

me dolis petiuit: ligno enim quod gerebam, in
 proximam casulam uendito, uacuum me du-
 cens, iam se nequitia meæ proclamans impa-
 rem, miserrimūq; istud magisterium renu- 5
 ens, querelas huiusmodi concinnat: Videtis
 istum pigrum, tardissimūq; & nimis asi-
 num, me præ cæteris flagitijs iunc novis pe-
 riculis etiam angit: ut quenque enim uiatorē
 prospexerit, siue illa sit uetula mulier, siue ui-
 10 ro nubilus, seu tener puellus, se se illico distur-
 bato gestamine, nonnunquam etiam ipsi stra-
 mentis abiectis, furens incurrit, & homines
 amator talis appetit, & humi prostratis illis
 inhians, illicitas atque incognitas tentat li-
 15 bidines & ferinas uoluptates, auersam Ve-
 nerem inuitat ad nuptias. Nam imaginem eti-
 am suauij mentiēdo, ore improbo compulsat
 ac morsicat. Quæ res nobis nō mediocres li-
 tes atq; iurgia, imò forsitan & crimina pari-
 20 et. Nunc etiam uisā quadam honesta iuuenē, li-
 gno (quod deuehebat) abiectō disperisq; in
 eam furiosus direxit impetus: & festiuus hic
 amasio humo sordida prostratam mulierē, ibi-
 dem in corona omnium gestiebat inscendere.
 25 Quod nisi ploratu, gestūq; fœminio conclama-
 tu uiatorum presidium accurrisset, ac de
 medijs unguis ipsius esset erepta, liberatāq;
 misera illa compauida, atq; dirupta, ipsa qui-
 dē cruciabilē cladē sustinisset, nobis uerò pœ

nale reliquisset exitiū. Talibus mendacijs ad. 30
 miscendo sermones alios, qui meum uerecun-
 dum silentium uehementius premerent, ani-
 mos pastorum in meam perniciem atrociter
 suscitauit. Denique unus ex illis, Quin igitur
 publicum istum maritum (inquit) imò com- 35
 munem omnium adulterū, illis suis monstro-
 sis nuptijs condignam uictimamus hostiam?
 & Heus tu puer, ait, obtruncato protinus eo,
 intestina quidem canibus nostris iacta, cæte-
 ram uerò carnem omnem operariorum cœnæ 40
 referua. Nam corium affirmatum cineris in-
 sperſu dominis referemus, eiūsque mortem de
 lupo facile mētiemur. sublata cōtatione, accu-
 sator ille meus noxius, ipse etiā pastoralis ex-
 ecutor sententiæ lætus, & meis insultās malis, 45
 calcisq; illius admonitus, quā inefficacem fuis-
 se me hercules doleo, protinus gladium cotis
 attritu parabat. sed quidam de cœtu illo rusti-
 corū, Nefas (ait) tam bellū asinū, sic enecare:
 & propter luxuriā, lasciuiaq; amatoriā cri- 50
 minatum, opera seruitioq; tam necessario ca-
 rere, cū alioquin exectis genitalibus, possit ne-
 q; in uenere ullo modo surgere, nosq; omni me-
 tu periculi liberare, in sup̄ etiā longē crassior,
 atq; corpulentior effici. Multos ego scio nō mo- 55
 do asinos inertes, uerū etiam ferocissimos
 equos nimio libidinis calore laborantes, atque
 ob id truces, uesanosque, adhibita tali detesta-

tione mansuetos ac mansues exinde factos, &
 oneri ferendo non inhabiles, & cæteri mini-
 sterij patientes. Denique nisi uobis suadeo no-
 lentibus, possum spatio modico interiecto, quo
 5 mercatum proximum obire statui, petitis è
 domo ferramentis huic curæ preparatis, ad
 uos actutum redire, trucemq; amatorem istū
 atque insuauem, diffitis femoribus emacula-
 re, & quouis ueruece mitiorem efficiere. Tali
 10 sententia medijs orci manibus retractus, sed
 ex tunc pœnæ referuatus, mœrebam, & in
 nouissima parte corporis, totum me periturū
 deflebam: inedia denique continua uel præci-
 piti ruina, memet ipse quærebam extingue-
 15 re, moriturus quidem nihilominus, sed mo-
 riturus integer. Dūmque in ista necis meæ de-
 contor electione, matutino me rursum puer il-
 le peremptor meus circa montis suctum ducit
 uestigium. Idemque me de cuiusdam uastissi-
 20 mæ ilicis ramo pendulo destinato, paululum
 uiam supergressus, ipse securi lignū quod de-
 ueberet, recidebat. Et ecce de proximo specu
 uastum atollens caput, sinesta proserpit ur-
 sa: quam simul conſpexi, pauidus, & repenti-
 25 na facie conterritus, totum corporis pondus
 in postremos poplites recello: arduaque ceruicē
 & sublimiter eleuata, lorū quo tenebar, rum-
 po: mēque protinus pernici fugæ committo,
 perq; prona nō tantum pedibus, uerū etiam

toto proiecto corpore, prope're deuolutus, im- 30
 mitto me campis subpatētibus, & summo stu-
 dio fugiens immanem ursam, ursaq; peiorem
 illum puerum. Tunc quidem uiator solitariū,
 uagūmque me respiciens, inuadit, & prope-
 riter insensum baculo, quem gerebat, obuerbe 35
 rans, per obliquā ignarāmq; me ducebat ui-
 am. Nec inuitus ego cursui me accommoda-
 bam, relinqūes atrocissimam uirilatis lanie-
 nam. Cæterum plagis non magnopere com-
 mouebar, quippe consuetus ex forma concidi 40
 fustibus. sed illa fortuna meis casibus perui-
 tax, tam opportunū latibulum, misera celeri-
 tate præuersa, nouas instruxit insidias. Pasto-
 res enim mei, perditam sibi requirentes uac-
 culam, uariāsq; regiones peragrantes, occur- 45
 runt nobis fortuito: statimque me cognitum,
 capistro prehensum, attrahere gestiunt. Sed
 audacia ualida resistens ille, fidem hominum
 deūmq; testabatur. Quid me raptatis? quid in-
 uaditis? An te nos tractamus inciuiliter, qui 50
 nostrum asinum furatus abducis? quin poti-
 us effaris, ubi puerum eiusdem agasonem ne-
 catum scilicet occultaris? Et illico detractus
 ad terram, pugniſque pulsatus, & calcibus
 contusus, insit deierans, nullum semet ui- 55
 disse ductorem, sed planè concinnatum solu-
 tum & solitariū, ob indicinæ præmium
 occupasse, domino tamen suo restitutum.

Atque utinam ipse asinus (inquit) quem
 nunquam profectō uidissem, uocem quiret
 humanam dare, meæque testimonium inno-
 centiæ perhibere posset, profectō uos huius
 5 iniuriæ pigeret. sic adfuerans nihil quic-
 quam promouebat: nam collo constrictum
 reducunt eum pastores molesti, circa mon-
 tis illius syluosa nemora, unde lignum puer
 solebat egerere. Nec uspiam ruris reperitur
 10 ille; sed planè corpus eius membratim lace-
 ratum, multisque dispersum locis conspici-
 tur. Quam rem proculdubio sentiebam ego
 illius ursæ dentibus esse perfectam: & her-
 cules dicere quod sciebam, si loquendi co-
 15 pia suppedicaret. sed quod solum poteram,
 tacitus licet seræ uindictæ gratulabar. Et ca-
 dauer quidem disiectis partibus tandem to-
 tum reperitum, ægrèque concinnatum ibidem
 terræ dedere. Meum uerò Bellerophontem,
 20 abactorem indubitatum, cruentūmque per-
 cussorem criminantes, ad casus interim suas
 uinctum perducunt, quoad renascenti die se-
 quēti deductus ad magistratus, ut aiebāt, pœ-
 næ redderetur. Interim dum puerum illum
 25 parentes sui plangoribus, flētibusque quere-
 bantur, & adueniens ecce rusticus, nequa-
 quam promissum suum frustratus, destina-
 tam sectionem meam flagitat. Non est (in-
 quit) in his unus, indidem præsens iactura
 n. iij.

nostra, sed planè crastino libet non tantum 30
 naturam, uerùm etiam caput quoque ipsum
 pessimo isto asino demere. Nec tibi ministeri-
 um deerit istorum. sic effectum est, ut in al-
 terum diem clades differretur mea. At e-
 go gratias agebam bono puero, quòd saltem 35
 mortuus unam carnificinæ meæ dieculam do-
 nasset. Nec tamen tantillum saltem gratu-
 lationi meæ, quietique spatium datum. Nam
 mater pueri mortem deplorans acerbam fili-
 j, fleta & lachrymosa, fuscâque ueste con- 40
 tecta, ambabus manibus trahens cinerosam
 caniciem, eiulans, & exinde proclamans, sta-
 bulum irrumpit meum: tunsisque ac diuer-
 beratis uehementer uberibus, incipit: Et nunc
 iste securus, incumbens præsepio, uoracitati 45
 suæ deseruit, & insatiabilem, profundum,
 que uentrem semper estando distendit, nec
 ærumnæ meæ miseret, uel detestabilem ca-
 sum defuncti magistri recordatur? sed scili-
 cet senectam, infirmitatēque meā cōtemnit 50
 ac despicit, & impuonē se laturum tantum
 scelus credit? At utcumq; se præsumit innocē-
 tem. Est enim congruens pessimis conatibus,
 circa noxiam conscientiam sperare securita-
 tem. Nam pro deū fidem, quadrupes ne-
 quissime, licet precariam uocis usuram su-
 mens, cui tandem, uel ineptissimo, persua-
 dere possis, atrocitatem istam culpa uacare,

cum propugnare pedibus, & arcæe morfi-
 bus, misello puero potueris? An ipsum quidē
 sæpius incurfare calcibus potuisti, moriturū
 uerò defendere alacritate simili nequisti? Cer-
 5 te dorso receptum auferres protinus, & inse-
 sti latronis cruentis manibus eriperes: postre-
 mum deserto, derelictoque illo conseruo, magi-
 stro, comite, pastore, non solus aufugeres. An
 ignoras, eos etiam qui morituris auxilium sa-
 10 lutare denegarint, quòd contra bonos mores
 id ipsum fecerint, solere puniri? sed non diuti-
 us meis cladibus lætaberis homicida, senti-
 es efficiam misero dolori naturaleis uireis
 adesse. Et cum dicto, assertis manibus, ex-
 15 oluit suam sibi fasciam, pedesque meos sigil-
 latim inligans, indidem constringit arctis-
 sime, scilicet ne quod uindictæ meæ superes-
 set præsidium: & peritiam, qua stabuli fo-
 res affirmari solebant, arrepta, non prius me
 20 desit obtundere, quàm uictis, fessisque ui-
 ribus suo pte pondere degrauatus, manibus
 eius fustis esset elapsus. Tunc de brachio-
 rum suorum cita fatigatione conquesta, pro-
 currit ad focum, ardentēque titionem ge-
 25 rens, medijs inguinibus obrudit, donec solo
 quod restabat innixus præsidio, liquida fimo
 strictim egesta, faciem atque oculos eius con-
 fœdasssem. Qua cæcitate, atque fetore tandem
 fugata est à me perniciēs, cæterum titione
 n. iij.

delirantis Altheæ Meleager asinus interisset. 30

Argumentum octauæ libri.

Hoc volumine nex mariti Charites miserã da, exoculatio amatoris Thrasilli facta per Chariten, ultronea puellæ mors explicantur. Mutatio domini, enarratio sacerdoti deæ syriæ luculenta, et illorũ spurcissimæ libidines, flagra dissectionis que membrorum, fraudes ac decipula detecta continentur.

L. APVLEII MADA
DAVRENSIS PHILOSOPHI
PLATONICI, DE ASINO
AVREO LIBER
OCTAVVS.

Nectis gallicinio, uenit quidã iuuenis proxima ciuitate, ut quidem mihi uidebatur, unus de famulis Charites puellæ illi, quæ mecum apud latrones pareis ærumnas

exanclauerat. Is de eius exilio et domus totius infortunio mira ac nefanda, ignem propter assidens, inter conseruorum frequẽtiam,

sic annunciabat: Equisiones, opilionesque, bubse quæ, fuit Charite nobis quæ misella, et quidẽ casu grauissimo, nec uerò incomitata manes adiuit. sed ut cuncta noritis, referam uobis à

5 capite quæ gesta sunt, quæque possint meritò doctiores, quibus stylũ fortuna subministrat, in historiæ speciem chartis inuoluere: Erat in proxima ciuitate iuuenis, natalibus prænobilis, equo clarus, et pecuniæ satis locuples, sed

10 luxuriæ popinalis, scortisque et diurnis potationibus exercitatus, atque ob id factionibus latronum male sociatus, nec non etiã manus infectus humano cruore, Thrasillus nomine. Idque sic erat, et fama dicebat. Hic cum primũ

15 Charite nubẽdo maturuisset, inter præcipuos procos, summo studio petitionis eius munus obierat. Et quãquam cæteris omnibus id genus uiris antistaret, eximisque muneribus parentum inuitaret iudiciũ, morũ tamen im-

20 probatus, repulset cõtumelia fuerat aspersus. At, dum herilis puella in boni Lepolemi manum uenerat, firmiter deorsus delapsum nutriens amorem, et denegati thalamũ reminiscens indignationem, cruento facinori querebat

25 accessum. Nactus denique præsentis sue tempestiuam occasionem, saleri quod diu cogitarat, accingitur. Ac die quo prædonũ infestis mucronibus puella fuerat astu, uirtutibusque sponsi sui liberata, turbæ gratulantium

exultans, insigniter permiscuit sese: salutique 30
 præsentia futuræ soboli nouorum maritorum
 gaudibundus, ad honore splendide prospice,
 inter præcipuos hospites, domum nostram rece-
 ptus, occultato consilio sceleris, amici fidelissi-
 mi personam metiebatur. Iamq; sermonibus 35
 assiduis, & cōuersatione frequenti, nonnunq;
 etiam cœna, poculoq; cōmuni carior, cariorq;
 factus, in profundam foueam Cupidinis, sese pau-
 latim nescius præcipitauerat. Quidni? cū flā-
 ma seui amoris, parua quidem primo uapore 40
 delectet, sed fomento consuetudinis exæstuat
 immodici ardoris, totos comburat homines.
 Diu deniq; deliberauerat secū Thrasillus, cū
 nec clandestinis colloquijs opportunum repe-
 rirer locum, & adulterinæ Veneris magis, 45
 magisque præclusos aditus copia custodien-
 tium cerneret, nouaq; atque gliscentis affe-
 ctionis firmissimum uinculum non posse dis-
 sociari perspiceret, & puellæ si uellet, quan-
 quam uelle non posset, furatrinx coniuugalibus 50
 incommodaret rudimentū: & tamen ad hoc
 ipsum quod non potest, contentiosa pernicie,
 quasi posset impellitur, quod nunc arduum
 factu putatur, amore per dies roborato, facile
 uidetur effectu, spe, ætate deniq; sed oro soli- 55
 citis animis intendite, quorū sum furiosæ libi-
 dinis proruperint impetus. Die quadam uena-
 tum Lepolemum assumpto Thrasillo petebat,

indagaturus feras, si quod tamen in capreis
 feritatis est. Nec enim Charite maritum suum
 quærere patiebatur bestias armatas dente
 uel cornu. Iamq; apud frondosum tumulum,
 5 ramosūque densis tegminibus, umbrosū pro-
 spectu uestigatorum, obseptis campis canes
 uenationis indagini generosæ mandato, cubi-
 li residetes inuaderent bestias, immittuntur:
 statimque solertis disciplinæ memores, parti-
 10 ti totos præcingunt aditus, tacitæque prius
 seruata mussitatione, signo sibi repêto red-
 dito, latratibus feruidis, dissonisque miscent
 omnia. Nec ulla capra, nec pauēs damula, nec
 præ cæteris feris mitior cerua, sed aper im-
 15 manis, atque inusitatus exurgit, toris callo-
 sæ cutis obesus, pilis inhorrētibus, corio squa-
 lidus, fetis insurgentibus spinæ hispidus, den-
 tibus attritu sonaci spumeus, oculis flāmeus,
 aspectu minaci, impetu seuo frementis oris
 20 totus fulmineus. Et primū quidem canum
 procaciores, qui cominus contulerant uesti-
 gium, genis hac illac iactatis, confectas inter-
 ficit: deinde calcata retiola, qua primos im-
 petus reduxerat, transibit. Et nos quidem
 25 cuncti pauore deterriti, & alioquin inno-
 xij uenationibus consueti, tunc etiam inermes,
 atque innunūti, tegumentis frōdis, uel
 arboribus latenter abscondimus. Thrasillus
 uerō nactus fraudiū opportunum decipulū,

sic Lepoleum captiose compellat: Quid stu- 30
 pore confusi, uel etiam cassa formidine simi-
 les humilitati feruorum istorum, uel in modū
 pauoris fœminei deiecti, tam opimam prædā
 medijs manibus amittimus? Quin equos in scē
 dimus? quin ocuis indispiscimur? & cape uena. 35
 bulum, & ego sumo lanceam. Nec tantillum
 morati protinus insiliunt equos, ex summo
 studio bestiam insequētes. Nec tamen illa ge-
 nuini uigoris oblita, retorquet impetū, & in-
 cendio feritatis ardescēs, dentium compulsi, 40
 quē primū insiliat contabūda rimatur. Sed
 prior Lepoleum iaculum quod gerebat, in su-
 per dorsum bestię contorsit. At Thrasillus fe-
 ræ quidem pepercit, sed equi quo uehebatur
 Lepoleum, postremos poplites lancea feriens 45
 amputat. Quadrupes recidēs, qua sanguis ef-
 fluxerat, toto tergo supinatus, in uisus domi-
 num suum deuoluit ad terram. Nec diu, sed
 eum aper furens inuadit iacentem, ac primō
 lacinias eius, mox ipsum resurgentem multo 50
 dente lanauit. Nec cœpti nefarij bonū piguit
 amicū, uel suæ sæuitiæ litatum saltem tã-
 to periculo cernēs potuit expleri: sed percito,
 atq; plagoſa crura contegenti, suūmq; auxiliū
 miseriter roganti, per femur dextrum dimi- 55
 sit lanceam, tanto ille quidem fidentiū, quā
 to crederet ferri uulnera similia futura pro-
 sectu dentium. Nec non tamen ipsam quoque

bestiam facili manu transfadit. Ad hunc mo-
 dū defuncto iuene, exciti latibulo suo quisq;
 familia mœsta cōcurrimus. At ille quāquam
 perfecto uoto, prostrato inimico, letus ageret,
 5 uultu tamen gaudium tegit, & frontem asse-
 uerat, & dolorem simulat, & cadauer quod
 ipse fecerat, auidē circumplexus, omnia qui-
 dem lugentium officia solerter affinxit, sed so-
 la lachrymæ proœdere noluerunt. sic ad no-
 10 stri similitudinem, qui uerē lamentabamur,
 conformatus, manus suæ culpam, bestię da-
 bat. Nec dum satis sælere transacto, fama di-
 labitur, & cursus primos ad domū Lepolemi
 detorquet, & aureis infelicis nuptæ pcutit.
 15 Quæ quidē simul percepit talē nunciū, qualē
 non audiet alium, amens, & uecordia perci-
 ta, cursuq; bacchata furibūdo per plateas po-
 pulosas, & arua rurestria fertur insana uo-
 cæ, at sum mariti queritans. Confluunt ciuium
 20 mœstæ cateruæ, sequuntur obuij dolore socia-
 to, ciuitas cuncta uacuatur studio uisionis. Et
 ecce mariti cadauer accurrit, labentiq; spiri-
 tu totam se super corpus effudit, ac plenissi-
 mē ibidem quā deuouerat ei reddidisset ani-
 25 mam, sed ægrè manibus erepta suorum, re-
 mansit in uita. Funus uerò toto feralem pom-
 pam prosequente populo, deducitur ad sepul-
 turam. Sed & Thrasillus nimum clamare,
 plangere, & quas in primo mœiore lachry-

mas non habebat, iam scilicet crescente gau- 30
 dio, reddere, & multis charitatis nominibus
 ueritatem ipsam fallere, illum amicum, coæ-
 taneum, contubernalem, fratrem deniq; addi.
 to nomine lugubri ciere, nec nō interdum ma-
 nus Charites à pulsandis uberibus amouere, 35
 luctum sedare, ciulatu coercere, uerbis palpā-
 tibus stimulum doloris obtundere, uarijs ex-
 emplis multiungi casus solatia nectere. Cūctis
 tamen mentis pietatis officijs, studium con- 40
 tractā ad aē mulieris adhibere, odiosūmq; amo-
 rem suum perperam delectando nutrire. sed
 officijs inferalibus statim expletis, puella p-
 tinus festinat ad maritum suū demere, cum.
 Etāsq; prorsus pertentat uias. Certe illam le- 45
 nem, otiosamq; nec telis ullis indigentem, sed
 placidæ quieti consimilem, inedia deniq; mi-
 sera, & incuria squalida, tenebris imis absco-
 dita, cum luce iam trāsegerat. sed Thrasillus
 instātia peruicaci partim per semetipsum, par- 50
 tim per ceteros familiareis, ac necessarios
 ipsos deniq; puellæ parentes extorquet, tan-
 dem iā luore & illuue penē collapsa mem-
 bra lauacro, cibo deniq; cōfoueret. At illa pa-
 rentum suorum alioquin reuerēs, inuita qui-
 dem, uerum religiosæ necessitati succumbens, 55
 uultu non quidem hilari, uerū pauld serenio-
 re obiens, ut iubebatur, uiuentiū munia, prorsus
 in pectore, imò uerò penitus in medullis,

luctu ac mœrore carpebat animū: diēsq; to-
 tos, totāsq; noctes, in sumebat luctuosō deside-
 rio: & imaginem defuncti quā ad habitū dei
 Liberi forinauerat, affixo seruitio diuinis per
 5 colens honoribus, ipso se solatio cruciabat. sed
 Thrasillus præceps alioquin, & de ipso no-
 mine temerarius, priusquam dolorem lachry-
 mæ satiarent, & percitæ mentis resideret fir-
 10 ror, & in sese nimitatis senio læsseter lu-
 ctus, adhuc sientem maritum, adhuc uestes la-
 cerantem, adhuc capillos distrahentem, nō di-
 bitauit de nuptijs conuenire, & impudentiæ
 labe, tacita pectoris sui secreta, fraudēsq; inef-
 fabileis detegere. sed Charite uocem nefandā
 15 & horruit & detestata est: & uelut graui to-
 nitru, procellaq; syderis, uel etiam ipso diali
 fulmine percussa, corruiit corpus, & obnubi-
 lauit animā. sed in uuallo reualefcente pau-
 latim spiritu, serinus rugitus iterans, etiā sce-
 20 nam pessimi Thrasilli perspicies, ad limam
 consilij desiderium petitoris distulit. Tūc in-
 ter moras umbra illa miserè trucidati Lepo-
 lemi, sanè cruentā & pallore deformē attol-
 lens faciem, quietem pudicam interpellat uxo-
 25 ris: Mi cōiunx, quod ubi prorsus ab alio dici
 nō licebit, & si pectori tuo iā pmanet nostri
 memoria, uel acerbæ mortis meæ casu fedus
 charitatis intercidit, quouis alio felicius mari-
 tare, modò ne in Thrasilli manū sacrilegā cō-

uenias, néue sermonem conferas, nec mensam 30
 accumulabis, nec toro acquiescas. Fuge mei per-
 cussoris cruentā dexteram, noli parricidio nu-
 ptias auspicari. Vulnera illa, quorum sangui-
 nem tuæ lachrymæ proluere, nō sunt tota dē-
 tium uulnera, lancea mali Thrasilli me tibi fe 35
 cit alienū. Et addidit cætera, omnemq; scenam
 sceleris illuminat. At illa ut primum mæsta
 quieuerat, toro faciem impressa, etiam nunc
 dormiens lachrymis emanantibus genas co-
 humitat, & uelut quodā tormento, iniqua 40
 quiete excussa, luctu redintegrato, prolixum
 eiulat: discissaq; interula, decora brachia sæ-
 uientibus palmulis conuerberat. Nec tamē cū
 quoquam participatis nocturnis imaginibus,
 sed indicio facinoris prorsus dissimulato, & 45
 nequissimū percussorē punire, & ærumnabi-
 li uitæ sese subtrahere tacita decernit. Ecce
 rursus improuidæ uoluptatis detestabilis pe-
 titor, aureis obseratas de nuptiis obtundens,
 aderat. sed illa clementer aspernata sermonē 50
 Thrasilli, astūq; miro psonata, instāter garriē-
 ti, summissēq; deprecanti: Adhuc (inquit) tui
 fratris, meiq; carissimi mariti facies pulchra
 illa in meis diuerſatur oculis: adhuc odor cin-
 nameus ambrosij corporis per nareis meas 55
 percurrit: adhuc formosus Lepolemus in meo
 uiuit pectore. Boni ergo & optimi cōsules, si
 luctu legitimo mi ferrimæ sceminæ necessariū

conceſseris tempus, quoad residuis mensibus
 spatium reliquū compleatur anni. Quæ res
 cum meū pudorē, tum etiam tuū salutare cō-
 modū respicit: ne forte immaturitate nuptia-
 5 rum, indignatione iusta manes acerbos mari-
 ti ad exitium salutis tuæ suscitemus. Nec isto
 sermone Thrasillus sobrius factus, uel saltem tē-
 pestiua pollicitatione recreatus, identidē per-
 git linguæ sauciantis susurros improbos inge-
 10 rere, quoad simulanter reuicta Charite susci-
 pit: Istud equidē certē magnopere deprecāti
 concedas necesse est mihi Thrasille, ut inter-
 dum taciti clandestinos coitus obeamus, nec
 quisquam persentiscat familiarū, quoad dies
 15 reliquos metiatur annus. Promissioni falla-
 cioſe mulieris oppressus, succubuit Thrasil-
 lus, & plixē cōsentit de furtiuo cōcubitu, no-
 ctēmque & operatas exoptat ultro tenebras,
 uno potiūdi studio postponēs omnia. sed heus
 20 tu (inquit Charite) q̄ probē ueste contactus,
 omniq; comite uiduatus, prima uigilia foreis
 meas tacitus accedas, unoq; sibilo contentus
 nutrice istā meā operiare, quæ claustris ad-
 hærens excubabit aduētui tuo. Nec secius pa-
 25 tesactis ædibus acceptū te nullo lumine con-
 scio, ad meū pducet, cubiculū. Placuit Thrasillo
 scena feraliū nuptiarū, nec sequius aliquid su-
 spicatus, sed ex pactione turbidus, de diei tā-
 tum spatio, & uesperæ mora querebatur. sed

ubi sol nocti tandem decessit, & ex imperio 30
 Charites adornatus, & nutriticis captiosa uigi
 lia deceptus, irrepit cubiculū, prius spei. Tūc
 anus de iussu dominæ blandiens ei, furtim
 depromptis calicibus, & ænophoro, quod im-
 mixtum uino soporiferū gerebat uenenum, 35
 crebris potionibus, auidē ac securē haurien-
 tem, mentita dominæ tarditatem, quasi parē-
 tem ad sideret ægrotū, facile sepeliuit ad som-
 num. Iamq; eo ad omnes iniurias exposito, 40
 ac supinato, intrō uocata Charite, masculis
 animis impetūq; diro fremens inuadit, ac sū-
 perstitit sicariū, & inquit: Fides coniugis mei
 comes, en uenator egregius, en carus maritus:
 hæc est illa dextera, quæ meū sanguinem fu-
 dit: hoc pectus, quod fraudulētās ambages in 45
 meū cōcinnauit exitiū: oculi isti, quibus malē
 placui, qui quodammodo tamen iam futuras
 tenebras auspicientes, uenientes pœnas ante-
 cedūt. Quiesce securus, beatē somniare, nō ego
 gladio, non ferro petam. Absit, ut simili mor- 50
 tis genere cum marito meo coæqueris. Viuo
 tibi moriētur oculi, nec quicquam uidebis ni-
 si dormiens. Faxo feliciorē necem inimici tui,
 quā uitam tuam sentias. Lumen certē non
 uidebis, manu comitis indigebis, Chariten non 55
 tenebis, nuptijs non frueris, nec mortis quie-
 te recreaberis, nec uitæ uoluptate lætaberis,
 sed incertum simulacrum errabis inter orcū

& solem, & diu quæres dexteram, quæ tuas
 expugnauit pupulas, quōdq; est in ærumna
 miserrimū, nescies de queraris. At ego sepul-
 chrum mei Lepolemi tuo lūminum cruore li-
 5 babo, & sanctis manibus eius, istis oculis pa-
 rentabo. sed quid mora temporis, dignū cru-
 ciatum lucraris, & meos forsitan tibi pesti-
 feros imaginariis amplexus? Relictis somnolē-
 tis tenebris, ad aliam pœnalem euigila caligi-
 10 nem. Attolle uaciam faciem, uindictam re-
 cognosce, infortunium intellige, ærumnas cō-
 puta. sic pudicæ mulieri tui placuere oculi,
 sic faces nuptiales tuos illuminarunt thala-
 mos. Vltrices habebis pronubas, & orbitatem
 15 comitem, & perpetuæ conscientie stimulum.
 Ad hunc modum uaticinata mulier, acu cri-
 nali capite deprompta, Thrasilli conuulserat
 tota lumina: eumq; prorūsus exoculatum relin-
 quens, dum dolore nescio crapulā cum som-
 20 no discutit, arrepto nudo gladio, quo se Lepo-
 lemus solebat incingere, per mediam ciuitatē
 cursu furioso proripit se, proculdubio nescio
 quod scelus gestiens, circa monumentum ma-
 riti contendit. At nos, & omnis populus, nu-
 25 datis totis ædibus, studiose consequimur, hor-
 tati mutuo, ferrum uesantis extorquere mani-
 bus: sed Charite capulū capit Lepolemi, ppter
 assistens, gladiōq; fulgenti singulos abigens,
 ubi fletus uberes & lamentationes uarias

cunctorū intuetur: Abijcite (inquit) importu. 30
 nas lachrymas, abijcite luctū meis uirtutibus
 alienū, uindicauī in mei mariti cruentū per-
 emptorem, punita sum funestum mearum nu-
 ptiarum prædonem. Iam tempus est, ut isto
 gladio deorsus ad meū Lepoleum uia quæ- 35
 ram. Et enarratis ordine singulis, quæ sibi p
 somniū nūciauerat maritus, quoq; astu Thra-
 sillum inductum petisset, ferro sub papillam
 dexteram transacto, concorruit. Et in suo sibi
 peruoluta sanguine, postremò balutens in- 40
 certo sermone, perflauit animam uirilem. Tūc
 pperè familiares miseræ Charites, accuratis-
 simè corpus ablutū, nunita sepultura ibidem
 marito perpetuam coniugē reddidēre. Thra-
 sillus uerò cognitis omnibus, nequiens idoneū 45
 exitium præsentī clade reddere, certūsq; tan-
 to facinori nec gladium sufficere, sponte dela-
 tus ibidem ad sepulchrum: Vltronea uobis in-
 festi manes en adest uictima, sepe clamitans,
 ualuis super sese diligenter obseratis, inedia 50
 statuit elidere sua sententiā damnatum spi-
 ritum. Hic ille longo trahens spiritu, & non-
 nunquam illachrymans, grauius affectis ru-
 sticis annunciabat. Tūc illi mutati domini
 nouitatem metuentes, & infortunium donus 55
 herilis altius miserantes, fugæ se comparant.
 Sed equorum magister, qui me curandū ma-
 gna ille quidem commendatione susceperat,

quicquid in casula pretiosum conditum serua-
 bat, meo atq; aliorum iumentorum dorso re-
 positum absportās, sedes mulieres deferit. Ge-
 rebamus infantulos & prulinas, gerebanus
 5 pullos, passeres, hædos, catellos, & quicquid in-
 firmo gradu fugam morabatur, nostris quoq;
 pedibus ambulabat: nec me pondus sarcinæ,
 quanquam enormis urgebat, quippe gaudia-
 li fuga detestabilem illum exectorem uirilita-
 10 tis meæ relinquentem. syluosi montis aspe-
 rum permensi iugum, rursumq; reposita cam-
 porum ad spatia peruecti, iam uespera semi-
 tam tenebrante, peruenimus ad quoddam ca-
 stellum frequens & opulens, unde nos inco-
 15 læ nocturna, imò uerò matutina etiam prohi-
 bebant egressione. Lupos enim numerosos,
 grandes, & uastis corporibus sarcinosos, ac
 nimia ferocitate seuictes, passim rapinis ad-
 suos infestare cūctam illā regionem: iamq;
 20 ipsas uias obsidere, & in modum latronum
 prætereuntes aggredi, imò etiam uesana fa-
 me rabidos, finitimas expugnare uillas, exi-
 tiūmq; inertissimorū pecudum ipsis iam hu-
 manis capitibus imminere. Deniq; ob iter il-
 25 lud quā nobis erat commeandum iaceere se-
 mesā hominum corpora, suisque uisceribus
 nudatis ossibus cuncta candere, ac per hoc
 nos quoque cautione summa uiæ reddi debe-
 re, idque uel imprimis ob serenitatem, ut lucæ
 o. iij.

clara, & die iam prouectō, & sole florido, uitā 30
 tes undiq; latentes insidias, cum & ipso lu-
 mine dirarum bestiarum repigratur impe-
 tus, non laciniatim disperso, sed cuneatim sti-
 pato cōmeatu difficultates illas transabire-
 mus. sed nequissimi fugitiui ductores illi no. 35
 stri, cæcæ festinationis temeritate, ac metu in-
 certæ insequutiōis, spreta salubri monitione,
 nec expectata luce proxima, circa ferme ter-
 tiam uigiliam noctis onustos nos ad uiā pro-
 pellunt. Tunc ego metu prædicti periculi, 40
 quantum poteram, turbæ mediis, & inter cō-
 ferta iumenta latenter absconditus, clunibus
 meis ab aggressiōibus ferinis cōsulebā. Tamq;
 me cursu celeri cæteros equos antecellentem,
 mirabatur omnes: sed illa pernicitas nō erat 45
 alacritatis meæ, sed formidinis indicium. De-
 niq; mecum ipse reputabam, Pegasum inclytū
 illum metu magis uolaticum fuisse, ac per hoc
 meritō pinnatum proditum, dum in altū &
 ad usq; cælum subsilit ac resultat, formidans 50
 scilicet igniferæ morsum Chimææ. Nā & illi
 pastores qui nos agebant, in speciē prælij ma-
 nus obarmauerant. Hic lanceam, ille uenabu-
 lum, alius gerebat spicula, fustem alius, sed &
 saxa, quæ salebrosa semita largiter submini- 55
 strabat. Erant qui sudes præacutas attolle-
 rent, pleriq; tamen ardentibus facibus pro-
 terrebant feras, nec quicquam præter uni-

cum tubam deerat, quin acies esset præliaris.
 sed nequiquam frustra timorem illum satis
 inanem perfuncti, longè peiores inhæsimus
 laqueos. Nam lupi forsitan confertæ iuuentu-
 5 tis strepitu, uel certè nimia luce flammaram
 deterriti, uel etiam aliorum sim grassantes, nulli
 circa nos aditum tulere, ac ne procul saltem
 ulli comparauerāt. Villæ uerò (quā forte tūc
 præteribamus) coloni multitudinem nostram
 10 latrones rati, satis agentes rerum suarū, exi-
 miq; trepidi, canes rabidos & immaneis, &
 quibusuis lupis & ursis sæuiore, quos ad tu-
 telæ præsidia curiose fuerāt alumnati, iubi-
 lationibus solitis, & huiusmodi uocibus nobis.
 15 inhortantur. Qui præter genuinam ferocitatē
 tumultu suorum exasperati, circa nos ruunt:
 & undiq; laterum circumfusi, passim insiliūt,
 & sine ullo delectu, iumentis simul & homi-
 nes lacerant, diūque grassati, plerōsq; pro-
 20 sternunt. Cerneret non tam hercules memo-
 randum, quàm miserandum etiam spectacu-
 lum, canes copiosos ardentibus animis, alios
 fugientes arripere, alios stantibus inhære-
 re, quosdam iacentes inscindere, & per om-
 25 nem nostrum commeatum morsibus ambula-
 re. Ecce tanto periculo malum maius inse-
 quitur, de summis enim testis, ac de proxi-
 mo colle, rusticani illi saxa super nos ra-
 ptim deuoluunt, ut discernere prorsus nequi-
 o iij.

renus, quam potissimum caueremus cladem, 30
 coninus canum, an eminus lapidum. Quorū
 quidem unus mulierem, quæ meum dorsum
 residebat, repente percussit. Quo dolore com-
 mota, statim fletu cum clamore sublato, ma-
 ritum suum pastorem illum suppetiatum ciet. 35
 At ille deūm fidem clamitans, & cruorē ux-
 oris absterges, altius quiribat: Quid miseros
 homines, & laboriosos uiatores, tam crudeli-
 bus animis inuaditis, ac perterritis, atque ob-
 ruitis? quas prædas munitis? quæ damna uin- 40
 dicatis? At non speluncas ferarum, uel cautes
 incolitis barbarorū, ut humano sanguine p-
 fuso gaudeatis. Vix hæc dicta, & statim lapi-
 dum congestus cessauit humber, & infestorū
 canum reuocata conqueiuit procella. Vnus il. 45
 linc deniq; de summo cupressus cacumine: At
 nos (inquit) nō uestrorum spoliolum cupidini-
 ne latrocinamur, sed hanc ipsam cladem de
 uestris protelamus manibus. Iam deniq; pa-
 ce tranquilla securi potestis incedere. Sic ille. 50
 sed nos plurifariam uulnerati, reliquam uia
 capeessimus, alius lapidis, alius morsus uul-
 nera referentes, uniuersi tamen saucij. Ali-
 quanto denique uia permensō spatio, peruc-
 nimus ad nemus quoddam proceris arbori- 55
 bus consitum, & patentibus uiretis amœ-
 num. Vbi placuit illis ductoribus nostris pau-
 lulū cōquiescere, corporaque sua diuersē la-

niata seduld recurare. Ergo passim prostrati
 solo, primum fatigatos animos recuperare, ac
 debinc uulneribus medelas uarias adhibere
 festinant. Hic cruorē præterfluētis aquæ rore
 5 diluere, ille spongijs macidatis tumores com-
 primere, alius fasciolijs hiātes uincire plagas.
 Ad istum modum saluti suæ quisq; consule-
 bat. Intereā quidam senex de summo colle p-
 spectat, quē circum capellæ pascentes opilio-
 10 nē esse profectō clamabāt. Eum rogauit unus
 ē nostris, haberētne uenūm lacte, uel adhuc li-
 quidum, uel in caseum recentem inchoatum.
 At ille diu capite quassanti: Vos autem (in-
 quit) de cibo, uel poculo, uel omnino ulla re-
 15 fectione nunc cogitatis? an nulli scitis quo lo-
 co consideritis? Et cum dicto, conductis ouicu-
 lis, conuersus longē recessit. Quæ uox eius, &
 fuga pastoribus nostris non mediocrem pauo-
 rem incussit. Ac dum perterriti de loci quali-
 20 tate sciscitari gestiunt, nec est qui doceat, se-
 nex alius magnus ille quidem, grauatūs an-
 nis, totus in baculum pronus, & lassum tra-
 hens uestigium, ubertim lachrymans, per uia
 proximat: uisq; nobis cum fletu maximo sin-
 25 gulorum iuuenum genua contingens, sic ado-
 rabat: Per fortunās, uestrosque genios sic ad
 meæ senectutis spatia ualidi letiq; ueniatis,
 decrepito seni subsistite, meimq; paruulū ab
 inferis ereptū canis meis reddite. Nepos nāq;

meas, & itineris huius suavis comes, dū fortè 30
 passerè incantantè sepiculè consecretur arri-
 pere, delapsus in proximam foueam, quæ fru-
 ticibus imis subpatet, in extremo iam uitæ
 consistit periculo, quippe cum de fletu ac uo-
 cè ipsius auxilium sibi sepiculè clamitantis, 35
 uiuere illum quidem sentiam, sed per corpo-
 ris (ut uidetis) mei defectam ualitudinè opi-
 tulari nequeam. At uobis ætatis & roboris
 beneficio facile est suppetiari miserrimo seni,
 puerumque illū nouissimū successionis meæ, 40
 atque unicam stirpem sospitem mihi facere,
 sic deprecantis, suamque caniciem distrahen-
 tis, omnes quidem miserentur: sed unus præ
 cæteris, & animo fortior, & ætate iuuenior,
 & corpore ualidior, quique solus præter ali- 45
 os incolumis prælium superius euaserat, ex-
 urgit ille acæcer: & percontatus, quonam lo-
 ci puer illè accidisset, monstrantem digito non
 longè frutices horridos, senem illum impigrè
 comutatur. Ac dum pabulo nostro, suamque cura 50
 refecti, sarcinulis quisque sumptis suis uia cap-
 sessunt, clamore primo nominatim cientes il-
 lum iuuenem frequenter inclamant. Mox ho-
 ra diutina commoti, mittunt è suis acærstoro-
 rem unum, qui requisitū comitè tempestiuæ 55
 uia comonefactū reducæret. At ille modicum
 comoratus, refert sese, buxatig; pallore trepi-
 dus, mira super cõseruo suo renunciat: cõspi-

atum se quippe supinato illi, & iam ex ma-
 xima parte consumpto, immanem draconem
 mandentem insistere, nec ullum usquam mi-
 ferrimum senem comparere illum. Qua re
 5 cognita, & cum pastoris sermone colla-
 ta, qui eum prorsus hunc illum, nec ali-
 um locorum inquilinum præminabatur, pesti-
 lenti deserta regione, uelociori se fuga pro-
 piunt, nosque pellunt, crebris tudentes fu-
 10 stibus, ælerrimè. Denique longo itinere conse-
 cto, pagum quandam acadinus, ibique totam
 perquiescimus noctem. Mihi compertum fa-
 cinus, oppidd memorabile, narrare cupio: ser-
 uus quidam, cui cunctam familiæ tutelam do-
 15 minus permiserat suus, quique possessionem
 illam maximam in quã diuiteramus uillia-
 bat, habens ex eodem famulitio conseruam cõ-
 iugam, liberam cuiusdam extrariæque mulieris fla-
 grabat cupidine. Quo dolore pellicatus, uxor
 20 eius instincta, cunctas mariti rationes, & quic-
 quid horreo reconditū cõtinebatur, admoto cõ-
 bussit igne. Nec tali dano tori sui cõtumeliam
 uindicasse cõtènt, iam circa sua scæuies uiscera,
 laqueum sibi nectit, infantulumque, què de eo-
 25 dem marito iandudum susceperat, eodem fu-
 niculo nectit, seq; in præaltissimum putei, ap-
 pendicem paruulum trabens præcipitat. Quã
 mortem dominus eorum ægerimè sustinens,
 arreptum seruulum eius, qui causam tanti

sceleris luxuriæ suæ præstiterat, nudum ac to
 tum melle pevitum firmiter alligauit arbori
 ficulneæ, cuius in ipso caviō stipite inhabitā.
 tum formicarum nidificia bulliebant, & ul-
 tro citroq; comedeabant multiuga scaturigi-
 ne. Quæ simul dulcē ac mellitum corporis 35
 nidorem persentiscunt, paruis quidem, sed nu-
 merosis & cōtinuis morsiuiculis penitus in-
 hærentes, per longi temporis cruciatum, ita
 carnibus atque ipsis uisceribus adesis, homi-
 ne consumpto membra nudarunt, ut ossa tan- 40
 tum uiduata pulpis, nitore nimio candentia
 funestæ cohærent arbori. Hac quoq; detesta-
 bili deserta mansione, paganos in summo lu-
 ctu relinquentes rursum perginus, diēq; toto
 campestres emensi uias, ciuitatem quandā po- 45
 pulosam, & nobile iam fessi peruenimus. Ibi
 larem sedesque perpetuas pastores illi statue-
 re decernūt, quōd & longē quæsituris firmæ
 latebræ uiderentur, & annonæ copiosæ bea- 50
 ta celebritas inuibat. Triduo deniq; iumen-
 torum refectis corporibus, quo uendibiliores
 uideremur, ad mercatum producimur, magnā
 que uocæ preconis, pretia singulis nuncan-
 tis equi atque alij asini, opulenti emptoribus
 præstantur. Ac me relictum solum, ac subsi- 55
 cium, cū fastidio pleriq; præteribant. Iamq;
 tædio contrectationis eorum, qui de dentibus
 meis ætates computabant, manum cuiusdam

fetore sordentem, qui gingiuas identidem me-
 as putidis scalpebat digitis, mordicus arre-
 ptam plenissime contriui. Quæ res circumstā-
 tium ab emptione mea, utpote ferocissimi, de-
 5 terruit animos. Tunc præco disruptis fauci-
 bus, & rauca uocæ saucius, in meas fortunas ri-
 diculos instruebat iocos: Quem ad finem can-
 therium istum uænuū frustra subiciemus? &
 uetulum, extritis unguis debilem, & colore
 10 deformē, & inerti pigritia ferocem, nec quic-
 quam amplius quām ruderarium cribrū? atq;
 adeoq; uel donemus eum cuiquam, si qui ta-
 men fœnum suum perdere non grauatur. Ad
 istum modum præco ille cachinnos circumstā-
 15 tibus commouebat. Sed illa fortuna mea sæ-
 uissima; quam per tot regiones iam fugiens
 effugere, uel prædentibus malis placare nō
 potui, rursum in me cæcos detorsit oculos, &
 emptorem aptissimū, duris meis casibus mire
 20 repertum obicit. Scitote qualē cinædum, &
 senem cinædum, caluum quidē, sed cincinnis
 semicanis & pendulis capillatum, unum de
 triuiali popularium fœcæ, qui per plateas, &
 oppida cymbalis & crotalis personantes, de-
 25 amque syriam circumferentes, mendicare cō-
 pellunt. Is nimio præstinandi studio præco-
 nē rogat, cuiatis essem. At ille Cappadocium
 me, & satis forticulum denunciat. Rursum
 requirit annos ætatis meæ. Sed præco lasciui-

ens mathematicus quidā, qui stellas eius dis- 30
 posuit, quintū ei numeravit annū. sed ipse sci
 licet melius istud de suis nouit professionibus,
 quanquā enim prudens crimen Cornelie le-
 gis incurram, si ciuem Romanū pro seruo tibi
 uēdidero. Quin emis bonū & frugi mācipiū, 35
 quod te & foris, & domi poterit iuuare? sed
 exinde odiosus emptor, aliud de alio nō desi-
 nit quærere. Deniq; de māfuetudine etiā mea
 percontatur auxiē. At præco, Veruecē (iquit)
 non asinum uides, ad usum omnem quietum, 40
 non mordacem, nec calcitronem quidem, sed
 prorsus ut asini corio modestum hominē in-
 habitare credas, quæ res cognitu non ardua.
 Nam si faciē tuā medijs eius feminibus emi-
 seris, facile percontaberis, quam grandem ti- 45
 bi demonstret patientiam. sic præco lurconē
 tractabat dicaculē, sed ille cognito cauillatu,
 similis indicatī: At te (inquit) cadauer sur-
 dum, & mutum, delirūmq; præconem, omni-
 potēs, & omniparēs dea Syria, & sanctus sa 50
 badius, & Bellona, & mater Idæa, & cū suo
 Adone Venus domina cæcum reddant, qui
 scurrilibus iandudum contra me uelitaris io-
 cis. An me putas inepte iumento fero posse
 deam committere, ut turbatum repente diui. 55
 num deiciat simulacrum? Egoque miser, co-
 gar criminibus solutis discurrere, & deæ meæ
 humi iacenti aliquem medicum quærere? Ac

cepto tali sermone, cogitabam subitō uelut
 lymphaticus exilire, ut me ferocitate ærnens
 exasperatum, emptionē desineret. sed præ-
 uenit cogitatum meum emptor anxius, præ-
 tio depenso statim, quod quidem gaudens do-
 minus, scilicet tædio mei, facile suscepit, se-
 ptendecim denariū: & illico me tumida
 spartea deligatum tradidit Philebo, hoc enim
 nomine ænsebatur iam meus dominus. At
 10 ille susceptum nouitium famulum trahebat
 ad domum, statinque illic de primo limine
 proclamat: Puellæ, seruum uobis pulbel-
 lum en ecce mercato perduxī. sed illæ puel-
 læ, chorus erat cinædorum: quæ statim ex-
 15 ultantes in gaudium, fracta, rauca, & ef-
 fœminata uoce clamores absonos intollunt,
 rati scilicet uerē quempiam hominem seruu-
 lum ministerio suo paratum. sed postquam
 non ceruam pro uirgine, sed asinum pro ho-
 20 mine succidaneum uidere, nare detorta, ma-
 gistrum suum uariē cauillantur: non enim
 seruum, sed maritum illum scilicet sibi per-
 duxisse. Et heus (aiunt) caue ne solus ex-
 das tam bellum scilicet pullulum, sed nobis
 25 quoque tuis palumbulis nōnunquam imper-
 tias. Hæc & huiusmodi nutud blateran-
 tes, præsepio me proximū deligant. Erat qui-
 dā iuuenis-fatis corpulētus, choraula doctissi-
 mus, collatitia stipe demensa paratus, qui fo-

ris quidem circumstantibus deam, cornu ca 30
 nens adābulabat, domi uerò promiscuis ope-
 ris partiaros agebat concubitus. Hic me si-
 mul domū conspexit, libenter appositis largi-
 ter cibarijs, gaudens alloquitur: Venisti tan-
 dē miserrimi laboris uicarius, sed diu uiuas, 35
 & dominis placēas, & meis defectis iam la-
 teribus consulas. Hic audiens, iam meas futu-
 ras nouas cogitabam ærummas. Die sequen-
 ti uarijs coloribus indusiati, & deformiter
 quisque formati, faciem cænoſo pigmento de. 40
 liti, & oculis obunctis graphice prodeūt, mi-
 tellis, & crocotis & carbasinis & bombyci-
 nis iniectis. Quidam tunicas albas in modum
 lanciolearum quoquouersum fluente purpura
 depictas, cingulo subligati, pedes luteis iduti 45
 calcæis, deāmq; serico contactam amiculo, mi-
 hi gerēdam imponunt: brachijsq; suis hume-
 ro tenus renudatis, attollētes immāneis gla-
 dios ac secureis euantes exiliunt, incitantes
 tibie cantu lymphaticū tripudium. Nec pau- 50
 cis pererratis caſulis, ad quādam uillam pos-
 sessoris Britini perueniūt, & ab ingressu pri-
 mo statim absonis ululatibus constrepentes,
 fanaticè peruolant. Denique capite demisso,
 ceruicæ lubricis intorquentes motibus, crines 55
 que pendulos in circulum rotantes, & non-
 nunquam moribus suos incurſantes muscu-
 los, ad postremū ancipiti ferro, quod gerebāt,

sua quisque brachia dissecāt. Inter hæc, unus
 ex illis bacchatur effusus, ac de imis præcor-
 dijs anhelitus crebros referens, uelut numi-
 nis diuino spiritu repletus, simulabat sauciam
 5 uecordiam, prorſus quasi deū præſentia ſō-
 leant homines non fui, fieri meliores, sed debi-
 les effici uel ægroti. spectā denique, quale cæ-
 lesti prouidentia meritum reportauerit. Inſit
 uaticinatione clamoſa, confictō mendacio, ſe-
 10 metipsum inesse, atq; criminari, quæſo con-
 tra fas sanctæ religionis designasset aliquid,
 & in super iustas pœnas noxi facinoris, ipse
 de suis manibus exposcere. Arrepto denique
 flagro, quod semiuiris illis proprium gestamē
 15 est, cōortis tænijs lanosi uelleris prolixè ſim-
 briatū, & multiugis talis ouium tessellatum,
 indidem seſe multinodis cōmulat ictibus, mi-
 rē contra plagarū dolores præſumptione nu-
 nitus. Cerneſe proſectu gladiatorum, ictūq; ſta-
 20 gorum, solum spurcitæ sanguinis effœmina-
 ti madescere. Quæ res incutiebat mihi non
 paruam sollicitudinem, uidenti tot uulneribus
 largiter profusum cruorem, ne quo casu deæ
 peregrinæ stomachus, ut quorundam homi-
 25 num lactem, sic illa sanguinem concupisceret
 asininum. Sed ubi tandem fatigati, uel certè
 suo lamiatu satiati, pauſam carnificinam de-
 dere, stipes æreas, imò uerò & argentæas mul-
 tis certatim offerentibus, sinu recipere pa-
 p. i.

tulo: necnon & uini cadum, & lactem, & 30
 caseos, & faris, & filiginis aliquid. Et non-
 nullis hordeum de ægerulo donantibus, au-
 diis animis corrodentes omnia, & in sacculos
 huic quæstui de industria præparatos farci-
 entes, dorso meo congerunt: ut duplici scilicet 35
 sarcinæ pondere grauatus, & horreum simul
 & templum inaderem. Ad istum modum pa-
 lantes omnem illam deprædabantur regio-
 nem. Sed in quodam castello copia letati lar-
 gioris quæsticuli, gaudiales instruit dapes, à 40
 quodam colono, fictæ uaticinationis menda-
 cio, pinguisimum deposcunt arietem, qui de-
 am Syriam esurientem suo satiaret sacrificio,
 probèque disposita cœnula, balneas obeunt.
 Ac dehinc lauti, quendam fortissimum rusti- 45
 canum, industria laterum, atque imis uentris
 bene præparatum comitem cœnæ secum ad-
 ducunt, paucisque admodum prægustatis oli-
 sculis, ante ipsam mœsam, spurcissima illa pro-
 pudia, ad illicitæ libidinis extrema flagitia, in 50
 sandis inguinibus efferantur: passimq; cir-
 cumsusi, nudatum supinatūque iuuenem,
 execrandis uredinibus flagitabant. Nec diu
 tale facinus meis oculis tolerantibus, Prò
 quirites perclamare gestiui, sed uiduatum cæ. 55
 teris syllabis ac literis, præcessit ò tantum
 sanè clarum, ac ualidum, & asino propri-
 um, sed importuno planè tempore. Nāque de

o pago poroximo complures iuuenes abactum
 sibi noctu perquirentes a sellum, nimidòque stu-
 dio cuncta diuersoria scrutantes, intus ædi-
 um audito ruditu meo, prædam absconditam
 5 latibulis ædium rati, coram rem inuasuri su-
 am, improuisi conferto gradu se penetrant,
 palamque illos execrandas fœditates obeun-
 tes deprehendūt. tam iamque uicinos undiq;
 partientes, turpissimam scenam patefaciunt,
 10 insuper ridicule sacerdotum purissimam lau-
 dantes castimoniam. Hac infamia consterna-
 ti, quæ per ora populi facile dilapsa, meritò
 inuisos ac detestabiles eos cunctis effecerat,
 noctem sermè circa mediam, collectis omni-
 15 bus, furtim castello faessunt: bonaque itine-
 ris parte ante iubaris exortum trāsacta, iam
 die claro solitudines auias nacti, multa prius
 secum collocuti, accingunt se meo funeri. Deā
 que uehiculo meo sublata, & humi reposita,
 20 cunctis stramētis me reuudatum, ac de qua-
 dam quercu destinatū, flagro illo pecuinis ossi-
 bus catenato uerberantes, penè ad extremas
 consecerāt mortes. fuit unus qui poplites me
 os eneuare securi sua comminaretur, quod
 25 de pudore candido scilicet suo tam deformi-
 ter triumphassem. sed cæteri non meæ salu-
 tis, sed simulacri tacentis contemplatione,
 in uita me retinendum censere. Rursum
 itaque me refertum sarcinis, planis gladijs
 p.ij.

minantes, perueniunt ad quandam nobilem 30
 ciuitatem. Vbi uir principalis, & alia religio
 sus, & eximia dominæ reuerēs, tinnitu cym
 balorum & sonitu tympanorum, cantūque
 Phrygi mulcentibus modulis exercitus, pro-
 currit obuiam: deamque uotiuo suscipiens ho 35
 spitio, nos omnes intra conseptum domus am-
 plissimæ constituit, numenque summa uene-
 ratione, atque hostijs opimis placare conten-
 dit. Hic ego me potissimum capitis periclitat-
 um memini. Nam quidam colonus, partem 40
 uenationis, immanis cæru pinguisimum fem-
 mur, domino illi suo muneri miserat. Quod
 incuriose ponē culinæ fores, non altiuscu-
 le suspensum, canis adæq; uenaticus latenter
 inuasērat, lætūque præda properè custodien 45
 tes oculos euasērat. Quo damno cognito, suāq;
 reprehensa negligentia, coquus diu lamenta-
 tus lachrymis inefficacibus, iam iamque do-
 mino cenam flagitante mærens, & utcumq;
 metuens altius, filio suo paruulo consalutato, 50
 arreptoque funiculo mortē sibi nexu laquei
 comparabat. Nec tamen latuit fidam uxorem
 eius casus extremus mariti, sed funestum no-
 dum uiolenter inuadens manibus ambabus:
 Ad eone (inquit) præfenti malo perterritus, 55
 mente excidisti tua, nec fortuitum istud reme-
 dium, quod deūm prouidentia subministrat,
 intueris? Nam si quid in ultimo fortunæ tur

bine resipiscis, expergite mi ausculta, & ad-
 uenam istum asinum, remoto quodam loco de-
 ductum, iugula, femurque eius ad similitu-
 dinem perditū detractum, & accuratius in
 5 protrimētis apidissimē decoctum, appone
 domino ceruini uicæ. Nequissimo uerberoni,
 sua placuit salus de mea morte. Et multum
 conseruæ sagacitatē laudata, destinata etiam
 laniena, cultros acuebat.

10 Argumentum libri noni.

Hic nonus liber continet astum asini quo
 lanienam euasit, sequitur alterum periculum
 quo rabiosus creditus, auxilium aquæ potus
 acquisiuit. Narratio fabellæ de fœmina ma-
 15 ritum illudente, cuius amator sub specie em-
 ptoris in dolio sefellit. sors captiosa syriaco-
 rum sacerdotum, furtūque deprehensum. De-
 scriptio pistori operis, cui fuit mæcipatus. Ex-
 plicatio fabularū de adulterijs impudiciāq;
 20 fœminarum lepidissima, domini rursus mu-
 tatio à pistore ad hortulanum facta transla-
 tione. Dirum familiæ infortunium, hortulani
 in militem abactorem insultatio, asini occul-
 tatio & prospectus.

L. APVLEII MA

DAVRENSIS PHILOSO-
PHI PLATONICI, DE ASI
NO AVREO LIBER
NONVS.

Scit ille nequissimus 25
carnifex, contra me
manus impias ob-
armabat. At ego,
præcipitante consi-
lium periculi tanti 30
præsentia, nec expe-
ctata diutina cogi-
tatione, lanienam imminetem fuga uitare sta-
tui. Protinusq; uinculo, quo fueram deligatus
arrupto, cursu me proripio totis pedibus ad 35
tutelam salubre, crebris calcibus uelitatus. Il-
licq; me raptim transcurſa proxima porti-
cu, triclinio, in quo dominus ædium sacrifici-
leis epulas cum sacerdotibus deæ cœnabat,
incontanter immitto: nec pauca rerum, ap- 40
ratus cibarij mēſas & id genus, impetu meo
collido, atq; disturbo. Qua rerum deformi stra-
ge paterfamilias commotus, ut importunum
atque laſciuum me cuidā ſanulo curioſe tra-
ditum, loco cæto aliquo clauſum iuſſit cohibe 45
ri, ne rarſum cōiuium placidum ſimili petu.

lantia diſſiparem. Hic aſtulo commēto ſcitule
nunitus, & medijs lanij manibus ereptus, cu-
ſtodela ſalutari mihi gaudebam carceris. ſed 3
nimirum nihil fortuna reuente, licet homi-
5 ni nato dexterum prouenire, nec conſilio pru-
denti, uel remedio ſagaci, diuinæ prouidentie
fatalis diſpoſitio ſubuerti, uel reformari po-
teſt. Mihi denique idipſum commentum, quod
momentariam ſalutē reperiſſe uidebatur, pe-
10 riculum grande, imò præſens exitium conſla-
uit aliud. Nam quidam ſubito puer, mobili ac
trepida facie percitus (ut familiares inter ſe
ſuſurrabant) irrumpit triclinium, ſubque an-
nunciat domino de proximo angiportu, canē
15 rabidam paulo antè per poſticiam impetu mi-
ro ſeſe direxiſſe, ardentique prorſus furore
uenaticos canes inuaſiſſe: ac debinc proxi-
mum petiſſe ſtabulum, atque ibi pleraque iu-
menta incurriſſe pari ſæuitia: nec poſtremum
20 ſaltem ipſis hominibus peperciffe, nam Myti-
lium mulionem & Epheſtionē cocum, & Hy-
patauium cubicularium, & Apollonium Me-
dicum, imò uerò & plureis alios ex familia,
abigere tentantes, uarijs morſibus quenque
25 lætaſſe, cæte uenenatis morſibus contacta
nonnulla iumenta eſſe efferata ſimili rabie.
Quæ res omniu ſtatim ꝑcuſſit animos, ratiq;
me etiã eadem peſte infectū ferocire, arreptis
huiuſcemodi telis, mutuòq; ut exitiū cōmune

protelarēt, cohortati, ipsi potius uesaniae mor 30
 bo laborantes persequuntur. Nec dubio me
 lanceis illis & uenabulis, imò uerò & bipen-
 nibus, quæ facile famuli subministrabant, mē
 bratim compilassent, ni respecto subiti peri-
 culi turbine, cubiculum in quo mei domini di 35
 uertebant, protinus irrupissem. Tunc clausis,
 obseratisque super me foribus, obsidebant lo-
 cum, quoad sine ullo concessionis suæ pericu-
 lo, pestilentiae lethalis perniciæ rabie posses-
 sus, ac peresus absumerer. Quo facto, tandem 40
 libertatem nactus solitariae fortunæ munus
 amplexus, super cōstratum lectum abiectus,
 post multum equidem temporis somnum hu-
 manum quieui. Iamque clara die, mollitie cu-
 biculi refota lassitudine, uegetus exurgo. At- 45
 que illos qui meæ tutelæ peruigiles excubias
 agitaauerant, ausculto de meis sic alterari for-
 tunis: At humcine miserum istum asinum
 iugi furore iactari credimus? imò uerò iam
 uirus increfcente sæuitia prorsus extinctum? 50
 sic opinionis uariæ terminum ad exploratio-
 nem conferunt, ac de rima quadam prospici-
 ciunt sanum me, atque sobrium ociose con-
 sistere: iamque ultro foribus patefactis, ple-
 nius an sim iam mansuetus periclitantur. 55
 sed unus ex his de celo missus mihi sospi-
 tator, argumentum exploradæ sanitatis meæ
 tale commonstrat cæteris, ut aquæ recentis

completam peluim offerrent potui meo. Ac
 si intrepidus & more solito sumens, aquis ad-
 libescerem, sanum me, atq; omni morbo scirēt
 expeditū: cōtra uerò si uisum, cōtactūmq; la
 5 ticus uitarem ac perhorrescerem, pro cōperto
 noxiā rabiem pertinaciter durare. Hæc enim
 libris pristinis etiā proditū obseruari solere.
 Isto placito uas immane confestim aquæ per-
 lucidæ, de proximo petiæ fonte, cōtantes ad-
 10 huc offerunt mihi. At ego sine ulla mora pro-
 gressus, etiam obuiò gradu satis sitiēter, pro-
 nus & totum caput inuergens, salutares ue-
 rē equidem illas aquas hauriebam. Iamq; &
 plausus manus, & aurium flexus, & ductum
 15 capistri, & quiduis aliud periclitantiū, pla-
 cide patiebar, quoad contra uesaniam eorum
 præsumptionem, modestiam meā liquidò cum-
 ctis approbarem. Ad istum modum uitato du-
 plici periculo, die sequēti rursum diuinis ex-
 20 uis onustus, cum crotalis & cymbalis circū-
 foraneum mendicabulum producatur ad uiam.
 Nec paucis casulis, atq; castellis oberratis, di-
 uertimus ad quempiam pagum urbis opulen-
 tæ, quondam (ut memorabant incolæ) inter
 25 semirutæ uestigia conditum. Et hospitio proxi-
 mi stabuli recepti, cognoscimus lepidā de ad-
 ulterio cuiusdam pauperis fabulam, quā uos
 etiā cognoscatis uolo. Is gracili pauperie la-
 borans, fabrileis operas præbēdo, paruis illis

mercedibus uitā tenebat. Erat ei tamen uxor, 30
 cula, etiam satis quidem tenuis & ipsa, uerū
 tamen postrema lasciuia famigerabilis. sed
 die quadam, dum matutino ille ad opus sus-
 ceptum proficiscitur, statim latenter irrepit
 eius hospitium temerarius adulter. Ac dum 35
 Veneris collucitationibus securius operantur,
 maritus ignarus rerū, ac nihil etiam tū tale
 suspiciās, improuisus hospitium repetit. Iam-
 que clausis & obseratis foribus uxoris lauda-
 ta contentia, ianuā pulsat, sibilo etiam præ. 40
 sentiam suam denunciante. Tūc mulier calli-
 da, & ad huiusmodi flagitia perastutula, tena-
 cissimis amplexibus expeditum hominē, do-
 lio quod erat in angulo semiobrutū, sed aliās
 uacuum, dissimulante abscondit. Et patefactis 45
 aedibus, adhuc introeuntē maritū aspero ser-
 mone accipit: siccine uacuis & otiosus insi-
 nuatis manibus, ambulabis mihi, nec obito cō-
 sueto labore uitæ nostræ prospicies, & aliquid
 cibatu parabis? At ego misera per noctē, & 50
 per diem lanificio neruos meos cōtorqueo, ut
 intra cellulam nostram saltem lucerna luceat.
 Quanto me felicior Daphne uicina, quæ mero
 & prandio matutino satia, cū suis adulteris
 uoluptatur. Sic confutatus maritus, & quid 55
 istic est ait? Nam licet fore si negotio officina-
 tor noster attentus ferias nobis fecerit, tamē
 hodiernæ cœnula nostræ aspexi. Vides istud

dolium, quod semper uacuum frustra locū de-
 tinet tantum, & reuera præter impedimen-
 tum conuersationis nostræ, nihil præstat am-
 plius? istud ego quinq; denarijs cuidam uendi
 5 tauis: & ades, ut dato pretio, secum rem suam
 ferat. Quin itaq; percingeris, mihiq; manum
 tantisper accommodas, ut exobrutum protin-
 nus tradatur emptori. E re nata fallacia, muli-
 10 er temerarium tollens cachinnum: Magnum
 (inquit) istum uirum, at strenuum negotiato-
 rem nacta sum, qui rem, quam ego mulier, &
 intra hospitium contacta, iandudum septē de-
 narijs uendidi, minoris distraxit abditamen-
 to pretij. Latet maritus, Et quis est ille (ait)
 15 qui tanto præstinauit? At illa, Olim inepte
 (inquit) descendit in dolium, sed uel solidita-
 tem eius probaturus. Nec ille sermoni mulie-
 ris defuit, sed exurgens alacriter: Vis (in-
 quit) uerum scire mater familiās, hoc tibi do-
 20 lium nimis uetustum est, & multifariam ri-
 mis hiantibus quassum. Ad maritūque eius
 dissimulante conuersus, Quin tu quicum-
 que es homuntio, lucernam (ait) actutum
 mihi expedias, ut erasis intrinsecus sordi-
 25 bus, diligetē aptum usui possim dignoscere,
 nisi nos putas æs de malo habere. Nec quic-
 quam moratus ac suspiciatus, acer & egre-
 gius ille maritus, accensa lucerna: Discede
 (inquit) frater, & otiosus adsisse, donec pro-

bē procuratum istud tibi representē. Et cum 30
 dicto nudatus ipse delato lumine scabiem ue-
 rustam cariosæ testæ occipit excalpere. At ue-
 rō adulter bellissimus ille pusio, inclinatā do-
 lio pronā uxore fabri superincruatus, secu-
 rē dedolabat. At illa capite in doliū demisso, 35
 maritū suum astu meretricio tractabat ludi-
 cre, hoc, & illud, & aliud, & rursum aliud pur-
 gandum demonstrat digito suo, donec utroq;
 opere perfecto, acceptis septem denarijs, cala-
 mitosus faber, collo suo gerens doliū, coactus 40
 est ad hospitium adulteri proferre. Pauculis ibi
 diebus commorati, & munificētia publica sa-
 gginati, uaticinatiōisq; crebris mercedibus sus-
 farcinati, purissimi illi sacerdotes, nouū quæ-
 stus genus sibi cōminiscūtur. sorte unica pro 45
 casibus pluribus euocata, consulentes de rebus
 uarijs plurimos ad hunc modum cauillātur.
 Sors hic erat, ideo coniuncti terram proscin-
 dunt boues, ut in futurū leta germinēt sata.
 Tūc si qui matrimonium sorte cooptantes in 50
 terrogarēt, rem ipsam responderi aiebant, iū-
 gendos connubio, & satis liberūm procrean-
 dis. si possessiones præstinaturus quæreret,
 merito boues, ut & iugum, & arua semētis
 florentia prænunciari. si quis de profectioe 55
 sollicitus, diuinū caperet auspiciū, iūctos iam,
 paratōsq; quadrupedū cumctorū māfuetissi-
 mos, & lucrū promitti de glebæ germine. si

prælium capestiturus, uel latronum factioē
 persequitur, utiles necne processus scisci-
 taretur, additam uictoriam sorti præfagio cō-
 tendebant: quippe ceruices hostium iugo sub-
 5 acturi, & prædam de rapinis uberrimam fru-
 ctuosamq; capturi. Ad istum modum diuina-
 tionis eius astu captiosus corraferant nō par-
 uas pecunias. Sed assiduis interrogationibus
 argenti satietate iam defecti, rursum ad uiam
 10 prodeunt, uia tota quam nocte confeceramus
 longē peiorē. Quid ni? lacunosis incilibus uo-
 raginosam, partim stagnanti palude fluidam,
 & alibi subluuie cœnosa lubricā. Crebris de-
 niq; offensaculis, & assiduis lapsibus iam cō-
 15 tusis cruribus meis, uix tandē ad cæpestreis
 semitas fessus euadere potui. Et ecce nobis re-
 pente de tergo manipulus armati supercur-
 rit equitis, ægreq; cohibentes equum curruli
 rabie Philebum, cæterōsq; comites eius inuo-
 20 lant auidi, collōq; cōstricto, & sacrilegos, im-
 purōsq; compellantes, interdū pugnis obu-
 berant, nec non manibus etiam cunctos coar-
 ctant: ac identidem urgenti sermone compri-
 mūt, pmerēt ocus aureū cantharū, promerēt
 25 authoramentū illud sui sceleris, quod simula-
 tione solenniū, quæ in aperto factitauerāt, ab
 ipsis puluinaribus matris deūm clanculo fu-
 rati, prorsus quasi possent tanti facinoris eua-
 dere supplicium, tacita profectioe adhuc luce

dubia pomœrium peruaserint. Nec defuit qui 30
 manu super dorsum meum iniecta, in ipso deæ
 quam gerebam gremio scrutatus reperiret,
 atq; in coram omnium aureum depromeret cæ-
 tharum. Nec isto saltem tam nefario scelere,
 impuratissima illa capita consutari, terre riuæ 35
 potuere: sed mendoso risu cauillantes, En (in-
 quiunt) indignæ rei sæuitatem, quam pleriq;
 in fontes periclitantur homines propter uni-
 cu calculum, quæ deum mater sorori suæ sy-
 riæ hospitale munus obtulit, noxios religiois 40
 antistites ad discrimen uocatis capitis. Hæc
 & alias similes affanias frustra ablatratas
 eos retrorsum abducunt pagani: statimq; uin-
 ctos in tullianum compingunt, cantharog; &
 ipso simulacro quod gerebã, apud fani dona- 45
 rium redditus, ac cõsecratis, altera die produ-
 ctum me, rursum uoce præconis uenui subij-
 ciunt, septemq; nummis carius, quam prius
 me comparauerat Philebus, quidam pistor de
 pximo castello præstinauit, protinusq; etiam 50
 frumento coempto affatim onustum per iter
 arduum scrupis & huiusmodi stirpibus infe-
 stum, ad pistrinum quod exercebat, perducit.
 Ibi complurium iumentorum multiuq; circui-
 tus intorquebant molas ambage uaria: nec 55
 die tantum, uerum perpeti etiam nocte pror-
 sus instabili machinarum uertigine lucubra-
 bant peruigilem farinam. sed mihi, ne rudi-

mentum seruitij perhorrescerem, nouus domi-
 nus, loca lautitia prolixè præbuit. Nam &
 diem primum illum feriatum dedit, & ciba-
 rijs abundanter instruxit præsepium: nec ta-
 5 men illa otij, saginæq; beatitudo durauit ul-
 terius. sed die sequenti, mola (quæ maxima
 uidebatur) matutinus adstituor, & illico ue-
 lata facie, propellor ad incurua spatia flexuo-
 si canalis, ut in orbe termini circũfluentis re-
 10 ciproco gressu mea recalcanis uestigia, uaga-
 rer errore certo. Nec tamen sagacitatis ac pru-
 dentia meæ prorsus oblitus, facile me tyroci-
 nio disciplinae præbui. sed quã frequenter cũ
 inter homines agerem, machinas similiter circũ
 15 rotari uidiissem, tamen ut expers, & ignarus
 operis stupore mēito defixus hærebã: q; enim
 rebar, ut minus aptum, & huiusmodi ministe-
 rio satis inutile, me ad quæpiã alium utiq; leui-
 20 rem laborẽ legatum iri, uel otiosum certe ciba-
 tum iri. sed frustra solertia dano sam exercui,
 complures enim protinus, baculis armati me
 circũsteterunt; atq; ut erã, luminibus obiectis
 securus, etiã nũc repente signo dato, & clamo-
 re cõferto, plagas ingeretes acruatim, aded
 25 me strepitu turbulentat, ut cunctis cõsilijs ab-
 iectis, illico scitissimè tæniæ spartæ totus in
 nixus, discursus alacris obire. Hac subita sectæ
 cõmutatiõne, risu toto cœtu cõmouerã: itaq; ma-
 xima dici parte trãfacta, defectũ alioquin me

helcio sparteo dimoto, nexu machinæ liberatū 30
 applicat præsepio. At ego quanquā eximie
 fatigatus, & refectioe uirium uehemēter in-
 digus, & pror sus fame perditus, tamē fami-
 liari curiositate attonitus, & satis āxius, post-
 posito cibo, qui copiosus aderat, inoptabilis 35
 officinæ disciplinam cum delectatione quadā
 arbitrabar. Dij boni quales illic homūculi ui-
 bicibus liuedinis totam cutē depicti, dorsū-
 que plagosum scissili centuculo magis inum-
 brati quā obtecti, nōnulli exiguo tegili tā- 40
 tummodo pubem inteecti, cuncti tamen sic
 tunicati, ut essent per pānulos manifesti, frō-
 tes literati, & capillū semirasi, & pedes an-
 nulati, cum lurore deformes, & fumosis tene-
 bris uaporo se caliginis palpebras adesi, atq; 45
 aded male luminati, & in modum pugilum,
 qui puluisculo perspersi dimicant, sarinulen-
 to cinere sordide candidati. tam de meo iumē
 torio contubernio, quid, uel ad quem modum
 memorem? Quales illi muli, senes, uel cātherij 50
 debiles? Circa præsepium capita demersi con-
 truncabant moles palearum, ceruicæ curiosa
 uulnerum putredine, follicantes nareis lāgui-
 das, assiduo pulsu tuessedinis hiulci peçtōra, co- 55
 pulæ sparteæ tritura continua exulcerati, co-
 stas perpetua castigatione ossium tenuis uenū
 dati, unguilas multiua circuncisione in enor-
 me uestigiū porrecti, totūmq; corium ueterno

atq; scabiosa macie exasperati. Talis familiæ
 fumeustum mihi etiam metuens exemplū, uete-
 riq; Lucij fortunam recordatus, & ad ulti-
 ma salutis me tandē trusum, summisso capite
 5 mærebam. Nec ullum uspiam cruciabilis uitæ
 solatium aderat, nisi quod ingenita mihi cu-
 riositate recreabar, dum præsentia meā par-
 uifacientes, liberè quæ uolūt omnes, & agūt
 & loquuntur. Nec immeritō prisca poetica 9
 10 diuinus author, apud Graios, summae prudē-
 tiæ uirum monstrare cupiēs, multarum ciui-
 tatum obitu, & uariorum populorum cogni-
 tu, summas adeptū uirtutes cecinit. Nam &
 ipse gratas gratias asino meo meminī, quod
 15 me suo celatum tegmine, uariisq; fortunis ex-
 ercitatum, etsi minus prudentem, multisciu
 certè reddidit. Fabulā deniq; bonam præ cæ-
 teris suaue comptam ad aureis uestras affer-
 re decreui, & en occipio: Pistor ille qui me pre- 3
 20 tio suum fecerat, bonus alioqui uir & ap-
 primè modestus, pessimam, & ante cunctas
 mulieres longè deterrimam sortitus coniugē,
 pœnas extremas tori, larisque sustinebat, ut
 hercules eius uicē ego quoq; tacitus frequēter
 25 ingemiscerem. Nec enī uel unū uitū nequis-
 simæ illi sœminæ deerat: sed omnia prorsus
 ut in quandam cœnosam latrinā, in eius ani-
 mum cōfluxerāt flagitia: scœua, scœua, uiriosa,
 ebriosa, peruiçax, pertinax, i rapinis turpibus
 q.i.

auara, in sumptibus fœdis profusa, inimica si 30
 dei, hostis pudicitiae. Tunc spretis atq; calca-
 tis diuinis numinibus, in uicē certæ religiōis
 mētita, sacrilega præsumptione dei, quæ præ-
 dicaret unicum, confictis obseruationibus ua-
 cuis fallens omnes homines, & miserum ma- 35
 ritum decipiens, matutino mero & continuo
 stupro corpus manciparat. Talis illa mulier,
 miro me persequebatur odio: nam & antelu-
 cio recubans adhuc, subiungi machinæ noui-
 tium clamabat asinum. Et statim ut cubicu- 40
 lo primum proæsserat, insistens iubebat in co-
 ram sui plagas mihi q̄ plurimas irrogari:
 & cum tempestiuo prædio laxarentur iumē-
 ta cætera, longè tardius applicari præsepio iu-
 bebat. quæ seuitia multò mihi magis genui- 45
 nam curiositatem, in suos mores ampliaue-
 rat. Nam & assiduo planè cōmēntem in eius
 cubiculum quendam sentiebam iuuenem, cui-
 us & faciem uidere cupiebam ex summo stu-
 dio, si tamen uelamentum capitis libertatem 50
 tribuisset meis aliquando luminibus. Nec enī
 mihi solertia defuisset, ad detegenda quoquo
 modo pessimæ feminae flagitia. sed auus quæ-
 dam stupri sequestra, & adulterorum inter-
 nuncia, de die quotidie inseparabilis aderat: 55
 cum qua protinus ientaculo, ac de hinc uino
 mero, mutuis uicibus uelitata coenas fraudu-
 lentas, in exitium miserissimi mariti subdolis

ambagibus cōstruebat. At ego quāquam gra-
 uiter succensens errori Fotidis, quæ me dum
 auem fabricat, perficit asinum, isto tamen uel
 unico solatio ærumnabilis deformitatis meæ
 5 recreabar, quòd auribus grandissimis prædi-
 tus, cuncta longulè etiā dissita facillime sen-
 tiebam. Deniq; die quadam timidæ illius ani-
 culæ sermo talis meas affertur aureis: De isto
 quidem mi hevilis tecum ipsa uideris, quem
 10 sine meo consilio pigrum, & formidolosum
 familiarem istum sortita es, qui in suaui, &
 odiosi mariti tui caperatum supercilium i-
 gnauiter perhorrescit, ac per hoc amoris lan-
 guidi desidia tuos uolentes amplexus discru-
 15 ciat. Quanto melior Philestærus adolescens,
 & formosus, & liberalis, & strenuus, & cō-
 tra maritorum inefficaces diligentias constā-
 tissimus, dignus hercules solus omnium ma-
 tronarum perfrui delitijs: dignus solus cōro.
 20 nam aurea capite gestare, uel ob unicum istud,
 quod nunc nuper in quendam Zelotypu ma-
 ritū eximio studio cōmentus est. Audi deniq;
 & amatorū diuersum ingenū compara. Nosti
 quendam Barbarū, nostræ ciuitatis decurio-
 25 nem, quæ scorpionè præ morū acritudine uul-
 gus appellat. Hic uxore generosam, & eximia
 formositate præditā, mira custodela munitā,
 domi suæ q̄ cautissime cohibebat. Ad hæc
 ultima, pistoris illa uxor subijciens: Quidni?

(inquit) noui diligenter , Aretæ meam cōdi- 30
 scipulam memoras. Ergo (inquit) anus, nosti
 totam Philesiteri etiam ipsius fabulam? Mi-
 nimè gentium (inquit) sed nosse ualde cupio,
 & oro mater ordine mihi singula retexe. Nec
 commorata illa sermocinatrix inmodica, sic 35
 anus incipit: Barbarus iste, cum necessariam
 profectiōē pararet, pudicitiamq; caræ coniu-
 gis conseruare summa diligētia cuperet, ser-
 uulum suum Myrmecem fidelitate præcipua
 cognitum, secretum cōmonet, suæq; dominæ 40
 custodelam omnē permittit, carcerem & per-
 petua uincula, mortē deniq; uiolentam, & fa-
 mem cōminatus, si quisq; hominū, uel in trās-
 itu digito tenuis eam cōtigisset. Idq; deierans,
 etiā confirmat p̄ omnia diuina numina. Ergo 45
 igitur summo pauore perculsum Myrmecem,
 accerrimū relinquens uxori sequitorē, securā
 dirigit profectiōē. Tunc obstinato animo ue-
 hementer anxius Myrmex, nec usquam domi-
 nam suam progredi sinebat. Et lanificio dome- 50
 stico destrictā, inasperabilis adsidebat. Ac tā-
 tum necessario uespertini lauacri progressu
 adfixus atque conglutinator, extremas manu
 prehensens lacinias, mira sagacitate cōmissæ
 prouinciæ fidem tuebatur. sed ardētē Phi- 55
 lesiteri uigilantiam, matronæ nobilis pul-
 chritudo latere non potuit. Atque hac ipsa
 potissimum famosa casitate, & insignis tutelæ

nimietate instinctus, atq; inflammatus, quid-
 uis facere, quiduis pati paratus ad expugnā-
 dam tenacem domus disciplinam, totis accin-
 gitur uiribus: certusque fragilitatis humanæ
 5 fidei, & quod pecuniæ cunctæ sint difficul-
 tates peruiæ, aurōq; soleant adamantinæ etiā
 perfringi fores, opportunè nactus Myrmecis
 solitatem, ei amorem suum aperit, & supplex
 eum medelam cruciatui deprecatur. Nam si-
 10 bi statutam, decretamq; mortem proximare,
 ni maturius cupito potiat. Nec eum tamen
 quicquā in re facili formidare debere: quip-
 pe cum uespera solus fide tenebrarum cōte-
 ctus, atq; absconditus introrepere, & intra mo-
 15 mentum temporis remeare posset. His & hu-
 iusmodi suadelis, ualidum addens aculeum,
 qui rigentem prorſus serui tenacitatem uiolē-
 ter diffunderet. Porrecta enim manus sua de-
 monstrat ei nouitate nimia candentes solidos
 20 aureos: quorum uiginti quidem puellæ desti-
 nasset, ipsi uerò decem libenter offerret. Ex-
 horruit Myrmex inauditum facinus, & oc-
 clusis auribus effugit protinus. Nec auri ta-
 25 men splendor flammeus, oculos ipsius exire
 potuit. sed quanquam procul semotus, & do-
 num celeri gradu prouectus, uidebat tamen
 decora illa monetæ lumina, & opulentā præ-
 dam iam tenebat animo, mirōque mentis sa-
 lo & cogitationis diffensione misellus in di-
 q. iij.

uersas sententias carpebatur, ac distrahebatur. 30
 Illic fides, hic lucrum: illic cruciatus, hic
 uoluptas. Ad postremum tamen formidinem
 mortis uicit aurum, nec saltem spatio cupido
 formosæ pecuniæ leniebatur, sed nocturnas
 etiam curas inuaserat pestilens auaritia, ut 35
 quanuis herilis eum comminatio domi cobi-
 beret, aurum tamen foras euocaret. Tunc de-
 uorato pudore, & dimota cõtatione, sic ad au-
 res dominæ inauditum perfert: nec à genui-
 na leuitate desciiuit mulier, sed execrãdo me- 40
 tallo pudicitiam suã protinus authorata est.
 Ita gaudio perfusus, ad suæ fidei pretium
 Myrmex non modò capere, uerùm contingere
 saltem quam exitio suo uiderat pecuniam cu-
 piens, & magnis suis laboribus perfectum de 45
 siderium Philesitæro lætitia percitus nunci-
 at. statimq; destinatum præmium reposcit,
 & tenet nummos aureos manus Myrmecis,
 quæ nec æreos norat. Iãmq; nocte promota,
 solum perducit ad domum, probèq; capite cõ- 45
 tectum amatorem strenuorem infert adusq; do-
 minæ cubiculum. Commodum nouis amplexi-
 bus amori rudi litabãt, commodum prima sti-
 pendia ueneris militabãt, noui & nudi mili-
 tes. Et contra omnium opinionem, aptata no- 55
 ctis opportunitate, iprouisus maritus assisit,
 suæ domus ianuam iam pulsãt, iam clamitat,
 iam saxo fores uerberat, & ipsa tarditate ma-

gis, magisq; suspectus dira minatur Myrme-
 ci supplicia. At ille repentino malo perturba-
 tus, & misera trepidatione ad inopiam con-
 silij deductus, quod solum poterat, nocturnas
 5 tenebras causabatur sibi obsistere, quin cla-
 uem curiose absconditam reperiret. Interim
 Philesitærus cognito strepitu, raptim tunica
 iniectus, sed plane præ turbatiõẽ pedibus in-
 tectis, procurrit cubiculo. Tũc Myrmex tandẽ
 10 clauẽ pessulis subiecta, repandit fores, & re-
 cipit tunc etiam fidem domini boantem do-
 minũ, eoq; propere cubiculum petente, clan-
 destino transcurso dimittit Philesitæru. Quo-
 iam pro limine liberato, securus sui, clausa do-
 15 mo, rursus se reddidit quieti. sed dum prima
 luce Barbarus procedit cubiculo, uidet sub le-
 ctulo soles incognitas, quibus indutus Phile-
 sitærus irrepserat: suspectusq; è re nata, quæ
 gesta sunt, nõ uxori, nõ ulli familiarium cor-
 20 dolio patefacto, sublatis his, & in sinum fur-
 tim absconditis, iusso tantũ Myrmæa per cõ-
 seruos uicto forũ uersus detrahi. Tacito secu-
 mugitus iterãs, rapidũ dirigit gressum, certus
 solearũ indicio uestigiũ adulteri posse se per-
 25 facile indipisci. sed ecce p plateã du Barbarus
 uultu turgidus, subductisq; supercilijs incedit
 iratus, ac ponẽ eum Myrmex uinculis obru-
 tus, non quidem corã noxæ prehenusus, con-
 sciẽtia tamen pessima permixtus, lachrymis
 q.iiij.

uberibus, iam postremis lamentationibus in- 30
 effiacē cōmouet miseratōnē. Opportunē Phi-
 lesiterus occurrēns, quanquā diuerso quodā
 negotio destinatus, repentina tamen facie per-
 motus, non enim deterritus recolens festina-
 tionis suæ delictum, ut cætera consequenter 35
 suspiciatus, sagaciter extemplō sumpta familia-
 ri constantia, dimotis seruulīs, inuadit cū sum-
 mo clamore Myrmecem, pugnisq; malas eius
 clemēter obtundēs: At te (inquit) nequissimū
 & periurū caput, dominus iste tuus, & cū. 40
 eta cæli numina, quæ deierādo temerē deuo-
 tasti, pessimū pessimē perdant, qui de balneis
 soleas besterna die mihi furatus es. Dignus
 hercules, dignus, qui & ista uicula cōteras, &
 in sup etiā carceris tenebras perferas. Hac op 45
 portuina fallacia uigorati iuuenis inductus,
 imō sublatus, & ad crudelitātē delapsus Bar-
 barus, postliminio domum regressus, uocato
 Myrmecæ, soleas illas offerens, & ignouit ex
 animo, & uti domino redderet, cui subripue- 50
 rat, suasit. Hactenus adhuc anicula garriente
 suscipit mulier: Beatā illā, quæ tā cōstātis so-
 dalis libertate fruitur. At ego misella, molæ
 etiā sonū, & cecā illius scabiosi asini faciē ti-
 mentē familiarē incidi. Ad hæc anus. Iā ego 55
 tibi pbē suāsum & cōfirmatū animi, amatore
 illū alacré uadimonio sistam. Et in super cōdi-
 eta uesperina regressione, cubiculo facessit.

At pudica uxor, statim cœnas saliares compa-
 rat, uina pretiosa defecat, pulmenta recentia
 tuætis temperat. Mensa largiter instructa, de-
 niq; ut dei cuiusdam, sic aduentus expectatur
 5 adulteri: nam & opportunē maritus foris
 apud Nacam proximum cenitabat. Ergo igitur
 meridie propinquante, helcio tandem ab-
 solutus, refectūque securē redditus, non tam
 hercules laboris libertatem gratulabar, quā
 10 quod reuelatis luminibus, liber etiam cūctas
 facinorose mulieris arteis prospectare pote-
 ram. sol quidē ipsum delapsus oceanum sub-
 terrenas orbis plagas illuminabat. Et ecce ne-
 quissimæ anus adherens lateri temerarius
 15 adulter aduentat, puer admodū, & adhuc
 lubrico genarum splendore conspicuus, adhuc
 adulteros ipse delectans. Hunc admodū mul-
 tis suauis exceptum, mulier cœnā iubet para-
 tā accumbere. sed ut primum antecur soriam
 20 potionem, & inchoatum gustum extremis la-
 bijs contingebat adolescēs, multō celerius opi-
 nione, rediens maritus aduentat. Tunc uxor
 egregia diuas deuotiones in eū deprecata, &
 crurum eius fragium abominata, exanguis for-
 25 midine trepidātem adulterum, aluo ligneo,
 quo frumenta confusa purgari consueuerant,
 temerē propter iacenti suppositum, abscon-
 dit: ingenitaq; astutia, dissimulato tanto flagi-
 tio, intrepidum mentita uultum, percontatur

de marito, cur utique contubernalis arctissi- 30
 mi relicta cœnula, præmaturus afforet. At il-
 le dolenti prorsus animo suspirans assidue:
 Nefarium (inquit) & extremū facinus per-
 ditæ fœminæ tolerare nequies, fuga me priori
 pui. Hem qualis dii boni matrona, quàm fida, 35
 quàmque sobria turpissimo se dedecore fœda
 uit. Iuro per istam ego sanctam Cererem, me
 nūc etiam meis oculis de tali muliere minus
 credere. His instincta uerbis mariti, audacissi-
 ma uxor noscendæ rei cupiens, non cessat ob- 40
 tundere, totam prorsus à principio fabulam
 promeret. Nec destitit donec eius uoluntati
 succubuit maritus: & sic ignarus suorum, do-
 nus alienæ perçenset infortunium: Contuber-
 nalis mei fullonis uxor, alioquin seruati pudo 45
 ris (ut uidebatur) fœmina, quæ semper se-
 cundo rumore gloriosa, larem mariti pudicè
 gubernabat, occulta libidine prorupit in adul-
 terum quempiam. Cùmque furtiuos amplexus
 obiret assidue, ipso illo denique momento, quo 50
 nos lauti cœnam petebamus, cum eodem illo
 iuvene miscbatur in uenerē. Ergo nostra re-
 pente turbata præsentia, subitario ducta con-
 silio, eundem illum subiectum contegit ui-
 minea cauea, quæ fustium flexu erat in re- 55
 ctum aggregata cumulum, laciniâque cir-
 cūdatas suffusas candido fumo sulphuris in-
 albabat. Eoque iam, ut sibi uidebatur, tu-

tissimè celato, mensam nobiscum secura par-
 ticipat. Interim acerrimo, granique odore
 sulphuris iuuenis inescatus, atque obnubila-
 tus, intercluso spiritu diffuebat: utque est in-
 genium uiuacis metalli, crebras ei sternuta-
 tiones commouebat. Atque ut primum è re-
 gione mulieris, ponè tergum eius maritus ac-
 ciperat sonum sternutationis, quod enim pu-
 taret ab ea profectum, solito sermone salu- 5
 tem ei fuerat imprecatus. Et iterato rursum,
 & frequentato sæpius, donec rei nimietate
 commotus, quæ res erat tandem suspiciatur.
 Et impulsamens protinus, remotaque cauea,
 producit hominem, crebros anhelitus ægrè ef-
 flantem. Inflammatusque indignatione cœtume-
 liæ, gladium flagitans, iugulare moriturū ge-
 stiebat, ni respectato communi periculo, uix
 eum ab impetu furioso cohibuissim, adseue-
 rans breui, absque noxa nostri, suapte inimi- 15
 cum eius uiolentia sulphuris periturum. Nec
 suadela mea, sed ipsius rei necessitate lenitus,
 quippe iam semiuiuum illum, in proximum
 deportat angiportum. Tum uxorem eius taci-
 te suasi, ac denique persuasi, secederet paulu- 20
 lum, atque ultra limen tabernæ, ad quampiam
 tantisper familiarem sibi mulierē, quoad spa-
 tio feruens mariti sedaretur animus: qui tan-
 to calore, tantaque rabie percussus, non eram
 dubius aliquid etiā de se, suâque coniuge tristi-

us profectō cogitaret aliud. Cōtubernalis epu 30
 larum tædio fugatus, larē reueni meum. Hæc
 recensente pistore iandudum proax, & tem-
 meraria mulier, uerbis execrantibus, fullonis
 illius detestabatur uxorem illam perfidam, il-
 lam impudicam, denique uniuersi sexus gran 35
 de dedecus, quæ suo pudore postposito, toriq;
 genialis calcato fodere, larem mariti lupanari
 maculasset infamia: iamq; perdita nuptæ dig-
 nitate, prostituta sibi nomen adsciuerit. Ad-
 debat & talem oportere uiuas exuri femi- 40
 nas: & tamen taciti uulneris, & suæ sordidæ
 conscientiaë commonita, quod maturius supra
 torum suum tegminis cruciatu liberaret, idem
 tidem suadebat maritum temperius quieti re-
 cedere, & tunc ille uisite intercepta cœna, ne pro- 45
 fugeret proxisus icunius, mensam poni comi-
 ter postulabat. Apponebat ei properè, quan-
 uis inuita mulier, quippini destinata alij. sed
 mihi penitus carpebantur præcordia, & præ- 50
 cedens facinus, ac præsentem deterrimæ fœ-
 minæ constantiam cogitanti: mecūmque sedu-
 lo deliberabā, si quo modo possem detectis, ac
 reuelatis fraudibus, auxilium meo perhibere
 domino: illumq; qui instar testudinis, aluceum
 succubabat, depulso tegmine cumctis palā fa- 55
 cere. sic herili contumelia me cruciatum, tan-
 dem cælestis respexit prouidentia. Nam senex
 claudus, cui nostra tutela pmissa fuerat, uni-

uersa nos iumenta, id hora iam postulante, ad
 lacum proximū bibendi causa, gregatim pro-
 minabat. Quæ res optatissimam mihi uindi-
 ctæ subministravit occasionem. nanque præ-
 S tergreadiens, obseruatos extremos digitos adul-
 teri, qui per angustias caui tegminis promine-
 bant, obliquata atque infesta unguila compres-
 sos, usque ad summam minutiem contero, do-
 nec intolerabili dolore commotus, sublato fle-
 10 bili clamore, repulsosq; abiecto alueo cōspe-
 ctui prophano redditus, senam propudiosæ
 mulieris patefecit. Nec tamē pistor damno pu-
 dicitiaë magnopere commotus, cui pallo-
 re trepidantem puerum, ~~cremasti~~
 15 pitiatā facie, commulens, incipit. Nihil tibi
 de me tibi fili metuas, non sunt barba nec
 agresti morum squalore præditus, nec ad
 20 exemplum machinæ truculentæ, sed in le-
 thali fumo necabo, ac ne iuris quidem fau-
 25 tate lege de adulterijs ad discrimen uocabo ca-
 pitis, tã uenustū atq; pulchellū puellū, sed pla-
 nē cū uxore mea partiaro tractabo, nec her-
 ciscundæ familiae, sed communi diuidundo,
 formula dimicabo, ut sine ulla controuersia
 uel diffensione, tribus nobis in uno conueni-
 at lectulo. Nam & ipse semper cum mea con-
 iuge tam concorditer uixi, ut ex selecta pruden-
 tium, eadem nobis ambobus placeret. sed nec
 æquitas ipsa patitur habere plus authoritatis

uxorem quàm maritum. Talis sermonis blan 30
 ditia cauillatum deducēbat ad torum nolen-
 tem puerum, sequentem tamen: & pudicissi-
 ma illa uxore alterorsus disclusa, solus ipse cū
 puero cubans, gratissima corruptarum nu-
 ptiarum uindicta perfruebatur. sed cum pri- 35
 mūm rota solis lucida diem peperit, uocatis
 duobus ē familia ualidissimis, quām altissi-
 mē sublato puero, ferula nates eius obuerber-
 ans: Tu autem (inquit) tam mollis ac tener
 & admodum puer, defraudatis amatoribus 40
 ætatis tuæ flore, mulieres appetis, atque eas
 liberas: & connubia lege sociata corrumpis,
 & intempestiuum tibi nomen adulteri uindi-
 cas? His & pluribus uerbis compellatum, &
 insuper affatim plagis castigatum, forinsecus 45
 abiicit. At ille adueterorum omnium formosif-
 simus, insperata potitus salute, tamē nates can-
 didas illas noctu, diūq; disruptus, mœrēs pro-
 fugit. Nec scius pistor ille nuncium remisit
 uxori, eāq; protinus de sua perturbauit do 50
 mo. At illa præter genuinam nequitiam, contu-
 melia etiam, quanuis iusta, tamen altius com-
 mota atque exasperata, ad armillum reuer-
 tit, & ad familiaris feminarum arteis ac-
 cenditur: magnāque cura requisitam uera- 55
 triam quandā fœminā, quæ deuotionibus, ac
 maleficijs, quiduis efficere posse credebatur,
 multis exorat precibus, multiq; suffarcinat

numeribus, alterum de duobus postulans, uel
 rursum mitigato conciliari marito, uel si id
 nequiuert, ætē larua uel aliquo diro numi-
 ne immisso, uiolenter eius expugnari spiritū.
 5 Tūc saga illa, & diuinipotens, primis adhuc
 armis facinorosæ discipline suæ uelitur, &
 uebementer offensum mariti flectere atq; in
 amorē impellere conatur animū. Quæ res cū
 ei scius ac rata fuerat proueniret, indignata
 10 numinibus, & præter destinatum com-
 pendium, contemptione etiam stimulata, ipsi
 iam miserrimi mariti incipit imminere capi-
 ti, umbrāq; uiolēter peremptæ mulieris ad
 exitiū eius instigare. sed forsitan lector scru-
 15 pulosus reprehendens narratū meū sic argu-
 mentaueris: vnde autem tu astutule asine, in-
 tra terminos pistrini contactus, quid secretō,
 ut affirmas, mulieres gesserint, scire potuisti?
 Accipe igitur quemadmodum homo curiosus
 20 iumentū faciem sustinens, cuncta quæ in per-
 niciem pistoris mei gesta sunt, cognoui. Diem
 fermē circa mediam, repentiē intra pistrinum
 mulier reatu, mirāq; tristitia deformis appa-
 ruit, stebili cētuculo semiamicta, nudis & in-
 25 tactis pedibus, luroe buxæ, maciēque fedata,
 & discriptæ comæ semicanæ sordentes
 inpersu cineris, plerāque eius anteuentu-
 læ contogebant faciem. Hæc talis, manu pisto-
 ri clementer iniecta, quasi quippiam secreto

collocutura, in suum cubiculum deducit eum. 30
 Et adducta fore, quam diutissime demora-
 tur. Sed cum esset iam confectum omne fru-
 mentum, quod inter manus opifices tractaue-
 rant, necessarioque peti deberet aliud, seruuli
 cubiculum propter astantes, dominum voca- 35
 bant, operique supplementum postulabant.
 Atque ut illis scipicule & interuocaliter po-
 stulantibus nullus respondit, domini iam fo-
 rem pulsare ualidius: & quod diligentissime
 fuerat oppressulata, malum, peiusque aliquid 40
 opinantes, nixu ualido reducto, uel difracto
 cardine, tandem patefaciunt aditum. Nec us-
 piam reperta illa muliere, uidet e quodam ti-
 gillo constrictum, atque exanimem pendere
 dominum: eumque nodo ceruicis absolutum, 45
 detractumque summis plagoribus, summisque
 lamentationibus, atque ultimo lauacro proci-
 rant. Peractisque seralibus officijs, frequenti-
 que prosequente comitatu, tradunt sepultu-
 ræ. Die sequenti filia eius occurrit e proximo 50
 castello, in quod pridie denupserat, mæstaque
 crines pendulos quatiens; & interdum pu-
 gnis obtundens ubera, quæ nullo quidem do-
 nus infortunium nunciante cuncta cognoue-
 rat: sed ei per quietem obtulit sese flebilis pa- 55
 tris sui facies, adhuc nodo reuincta ceruicæ, ei-
 que totum nouerçæ scelus aperuit, de adulte-
 rio, de maleficio, & quemadmodum laruatus

ad inferos demeasset. Et cum se diutino plan-
 gore cruciasset, concursu familiarium cohibita,
 tandem pausam luctui facere. Iamque nono
 die ritè completis apud tumulum solenibus,
 5 familiam, suppellectilemque, & omnia iumenta
 ad hæreditariam deducit auctionem. Tunc unum
 larem uariè dispergit, uenditionis incertæ li-
 centiosa fortuna. Me denique ipsum pauper-
 culus quidam hortulanus comparat quinqua-
 10 ginta nummis, sed magno, ut aiebat, sed ut com-
 muni labore uictum sibi quæreret. Res ipsa
 mihi poscere uidetur, ut huius quoque seruitij
 mei disciplinam exponam. Matutino me mul-
 tis oleribus onustum, proximam ciuitatē de-
 15 ducere consueuerat dominus, atque ibi uendi-
 toribus tradita mercede, dorsum insidens me-
 um, sic hortum redire. Ac dum fodiens, dum
 irrigans, cæteroque incuruus labore deseruit,
 ego tantisper otiosus tacita quiete recreabar.
 20 Sed ecce syderum ordinatis ambagibus, per
 numeros dierum ac mensum remeans annus,
 post mustulentas autumnii delicias, ad hyber-
 nas Capricorni pruinas deflexerat, & assidu-
 is pluuijs, nocturnisque rorationibus, sub dio,
 25 & interfecto conclusus stabulo, continuo discrui-
 ciabar frigore: quippe cum meus dominus
 præ nimia paupertate, ne sibi quidem, nedum
 mihi posset stramen aliquod uel exiguum te-
 gumen parare, sed frondo so casulæ contentus

umbraculo degeret. Ad hoc matutino lutum 30
 nimis frigidum, geluque præacuta frustra nu-
 dis inuadēs pedibus enitebar, ac ne suctis sal-
 tem cibarijs uentrem meum replere poteram.
 Namq; & mihi, & ipsi domino cœna par, ac
 similis oppido, sed tenuis aderat, lactucæ uetæ 35
 res & insuaues, illæ quæ seminis enormi se-
 necta, ad instar scoparum in amarum cœnosi
 succus cariemi exolefcent. Nocte quadam pa-
 terfamilias, qui pago proximo, tenebris illu-
 næ caliginis impeditus, & hymbre nimio ma- 40
 defactus, atque ob id ab itinere directo cohibi-
 tus, ad hortum nostrum iam fesso equo diuer-
 terat. Ræceptusq; comiter pro tempore, licet nõ
 delicato, necessario tamen quietis subsidio re-
 munerari benignū hospitem cupiens, promit- 45
 tit ei de præsidjs suis sese daturum & fru-
 menti & oliui aliquid, & amplius duos uini
 cados. Nec moratus meus dominus, sacculo et
 utribus uacuis secum apportatis, nudæ spinæ
 meæ residens, ad sexagesimū stadiū profectio. 50
 nem cõparat. Eo iam cõfecto uicæ spatio, perue-
 nimus ad prædictos agros. Ibiq; statim meū
 dominum comis hospes opipari prandio par-
 ticipat. Iam bis poculis mutuis altercantibus,
 mirabile prorſus euenit ostentum. Vna de cœ 55
 tera cohorte gallina per mediã cursitã areã,
 clamore genuino uelut ouum parere gestiens
 perſonabat. Eam suus dominus intuens: O bo-

na (inquit) ancilla, & satis fecunda, quæ
 nullo iam tempore nos quotidianis partibus
 saginasti, nunc etiam cogitas, ut uideo, gustu-
 lum nobis præparare. Et heus (inquit) puer
 5 calathum fœtui gallinacio destinatum angu-
 lo solito collocato. Ita uti fuerat iussum procu-
 rante puero, gallina consuetæ lecticulæ: spre-
 to cubili, ante ipsos pedes domini præmaturū,
 sed magno prorſus futurū scrupulo prodidit
 10 partum. Non enim ouum quod scimus illud,
 sed pinnis & unguibus, & oculis, & uocæ eti-
 am perfectum ædedit pullum, qui matrem su-
 am continuò cœpit comitari. Nec eo fecius lō-
 gè maius ostentum, & quod meritò perhor-
 rescerent, exoritur. sub ipsa enim mensa, quæ
 15 reliquias prandij gerebat, terra dehiscens imi-
 tus, largissimus emicuit fons sanguinis. Hinc
 resultantes uberrimæ guttæ, mensam cruore
 perspergunt: ipsiq; illo momento, quo stupore
 20 defixi mirantur, ac trepidant diuina præ-
 sagia, concurrunt unus è cœlla uinaria, nunci-
 ans omne uinum, quod olim diffusum fuerat
 in omnibus dolijs, feruenti calore & prorſus
 ut igni copioso subdito rebullire. Viscæ
 25 est intrecã mustela mortuum serpentem for-
 rinscus mordicus attrahens: & de ore pa-
 storitij canis, uirens exiuit ranula; ipsū-
 que canem, qui proximus consistebat aries
 appetitum unico morsu strangulauit. Hæc

tot & talia ingēti pauore domini illius, & fa 30
 miliaē toti⁹, ad extremū stuporē deiecerāt ani
 mos: quid prius, quid uē posterius, quid maius,
 quid minus numinum cœlestiū leniendis mi
 nis, quot & qualibus procuraretur hostijs.
 Adhuc omnibus expectatione deterrimæ for. 35
 midinis torpidis, accurrit quidam seruulus,
 magnas & postremas domino illi fundorum
 cladeis annuntiās. Nanq; is adultis iā tribus
 liberis, doctrina instructis, & uerecūdia præ
 ditis, uiuebat gloriosus. His adolescētibus erat 40
 cū quodā paupere, modicæ casulæ domino, ue
 tus familiaritas. At enī casulæ paruulæ cōter
 minos magnos & beatos agros possidebat ui
 cinus potens, & diues & iuuenis, & prosa
 piæ maiorum gloria male utens: pollensque 45
 factionibus, & cuncta facile faciens in ciui
 tatē, hostili modo uici tenuis incurſabat pau
 periem, pecua trucidādo, boves abigendo, fru
 ges adhuc immaturas obterendo. Iamque to
 tā frugalitate spoliatum, ipsis etiam glebulis 50
 exterminare gestiebat, simiūmque inani com
 mota quæstione, terram totam sibi uendica
 bat. Tunc agrestis, uerecundus alioquin, aua
 ritia diuitis iam spoliatus, ut suo saltem se
 pulchro patrum retineret solū, amicos plu. 55
 rimos ad demonstrationem finium trepidans
 eximie corrogarat. Aderant inter alios, tres
 illi fratres, cladibus amici, quantulum fe

rentes auxilium, nec tamen ille uersutus, tan
 tillum præsentia multorum ciuium territus,
 uel etiam confusus, licet non rapinis, saltem
 uerbis temperare uoluit. sed illis clemen
 5 ter expostulantibus, feruidisque eius mores
 blanditijs permulcentibus, repente suam, suo
 rumque carorum salutem quam sanctissi
 mē adiurans, adſenerat, parui se pendere
 totam mediatorum præsentiam. Denique ui
 10 cinum illum auriculis per suos seruulos sub
 latum, de casula longissimē, statimque pro
 iectum iri. Quo dicto insignis indignatio to
 tos audientium pertentauit animos. Tunc
 unus è tribus fratribus incontinenter, & pau
 15 ld liberius respondit: Frustra eum suis opi
 bus confisum, tyrannicam superbiam com
 minari: cum alioquin pauperes etiam libe
 rali legum præsidio, de insolentia locupletum
 consueuerint uindictari. Quod oleum flam
 20 mæ, quod sulphur incendio, quod flagellum
 furie, hoc & iste sermo truculentie hominis
 nutrimento fuit. Iamque ad extremam insa
 niam uecors, suspendium sese, & totis illis, &
 ipsis legibus mandare proclamans, canes pa
 25 storitios, uillaticos, feros atq; immaneis, assue
 tos abiecta per agros exicare cadauera: præ
 terea etiam transeuntium uiatorum passim
 morsibus alumnatos laxari, atque in eorum
 exitium inhortatos, immitti præcepit. Qui si